

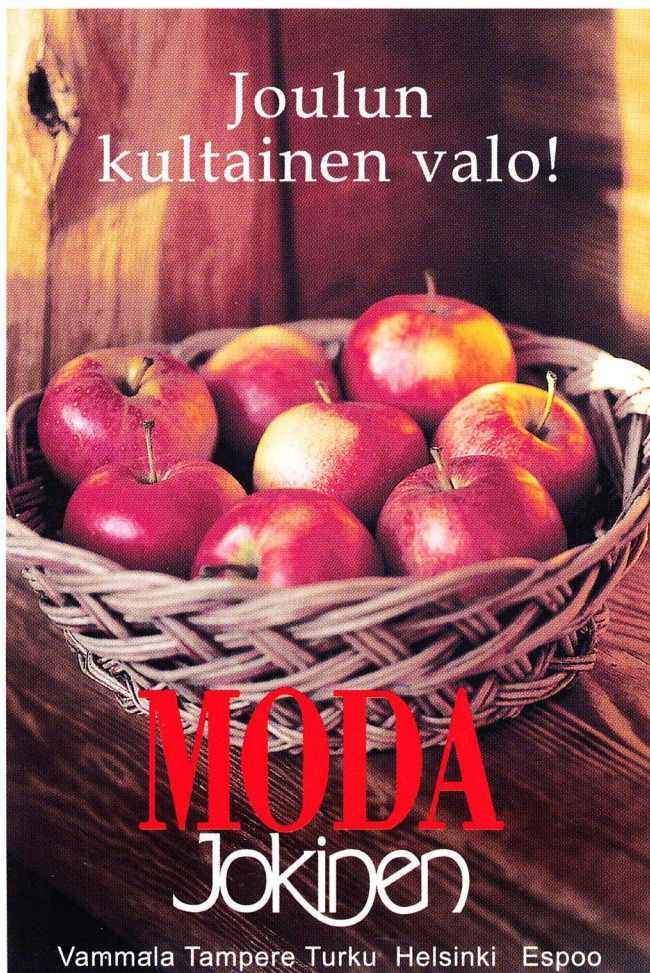
Sastamalan Joulu

2006

VEXVE

VESINIEMINEN

Joulun
kultainen valo!

MODA
Jokinen

Vammala Tampere Turku Helsinki Espoo

Hyvää Joulua ja

Onnea Uudelle Vuodelle!

Huittinen • Eura • Pori • Säköylä
Ulvila • Vammala • Äetsä
www.sphuittinen.fi

Huittisten
Säästöpankki

Sastamalan Joulu 2006

n:o 19

Kustantaja:

Lions Club Vammala

Toimituskunta:

- Päätoimittaja Kalle Lomma
- Joulu Jari Rankinen
- Kotiseutu tänään Jussi Lehtinen
- Kotiseutu 2020 Kalle Lomma
- Nuoret ja Vammala Tapio Riutta
- Seniorit Irma Laitinen
- Elettyä, koettua, tapahtunutta Erkki Vainio
- Kuvasuunnittelu Ritva Tuominen
- LC Vammalan presidentti Heikki Vieras

Ilmoitushankinta:

- Pertti Tihveräinen (pj)
- Matti Järvelä
- Heikki Rantala
- Keijo Laine
- Mauri Vanha-Kämpä
- Tapani Matintalo

Myyntitoimikunta:

- Heikki Aho (pj)
- Tapio Riutta
- Kalevi Harmaala
- Jukka Tuominen

Kansi:

- Asko Laiho ja Urpo Vuorenoja

Ladonta ja taitto:

- IDEA-mainos

Paino:

- Vammalan Kirjapaino Oy 2006

Sisällys

Joulu

Antoi ainoan poikansa, <i>Jari Rankinen</i>	5
Joulun sanoma kestää ajan patinan, <i>Johannes Koskenniemi</i>	6
Sota-ajan joulun viettoa, <i>Salli Ristevirta</i>	8
Työhaalariekumeniaa Pietarissa, <i>Heikki Laakso</i>	12

Kotiseutu tänään

Yhdessä parempaan huomiseen, <i>Heikki Vieras</i>	4
Roismalan Ponnistus, <i>Jussi Lehtinen</i>	36
Maahanmuuttajan kokemuksia, <i>Jussi Lehtinen</i>	52

Kotiseutu vuonna 2020

Vahvan kasvun Vammala, <i>Arto Satonen</i>	22
Vammala vuonna 2020, <i>Jukka Kaartoluoma</i>	24
Camilla, metalli valmistautuu tulevaan, <i>Pasi Rännäli</i>	25
Vammalan suurimmat yritykset ja tulevaisuus, <i>Kalle Lomma</i>	28

Nuoret ja Vammala

Sauli Laakso – yrittäjänä jo 20-vuotiaana, <i>Tapio Riutta, Kalle Lomma</i>	16
Petri Lempiöstä on moneksi, <i>Reetta Hynynen</i>	18
Kimmo valitsi sekä ammatin että valkolakin, <i>Reetta Hynynen</i>	20
Kiinalainen juttu, <i>Kirsi-Marja Vallas</i>	40

Seniorit

Veteraaniaikakausi päättyy, <i>Rauno Laitinen</i>	7
Viikko seniorin elämää, <i>Martta Merikallio</i>	50
Ilmavalvontalottana Viipurin raunioilla, <i>Kaija Peräinen</i>	60
Sastamalakodissa muistellaan, <i>Irma ja Rauno Laitinen</i>	62
Ikääntyville naisille, <i>Eelis Repo</i>	64

Elettyä, koettua, tapahtunutta

Pyhäjärven kirkon krusifiksien konservointi, <i>Esko Pietilä</i>	46
Kertomus Tyrvään villatehtaasta, <i>Jari Nurmi</i>	56
Kallialan kylä vuoden 1644 kartassa, <i>Heikki Rantatupa</i>	66
Tyrvään kirkkohautausmaan hautamerkit, <i>Antti Heikkilä</i>	68
Sastamalasta Sastmolaan, <i>Unto Salo</i>	72
Karkunkylän elämää 1920-luvulla, <i>Heikki Palmgren</i>	78
Eero Erho, ensimmäinen laskuvarjohyppääjä, <i>Esko Pietilä</i>	80

Lapsuuteni lumilinna

*Lapsuuteni lumilinnaa vielä muistelen
muistojeni kultamailla sitä rakentaen
on oikein hyvä mieli kun se onnistuu
ohi lumilinnan kulkee taivaan kuu.*

*Taas kerran aikaa auringon muistelen
sen ihania säiteitä katselen
lumilinnain taivaalla kauniit tähdet
elämäni kirjassa keltaiset lehdet...*

*Lapsuuteni lumilinna oli luja
sydämeini syvyydessä siitä on kuva
sitä kuvaa kodin lämpö reunustaa
lumilinnan mukana paljon katoaa...*

*Pieneen lumilinnaani sytytin kynttilän
sitä sitten katselin rinnalla ystävän
– ystävä on poissa jäänyt muisto vaan.
tuhannet taivaan tähdet katsoo kaipaavaan.*

*Elämäni lumilinna haihtui sulaen
kaiken kadonneen se kokoan uudelleen
valossa tähtien etsin toisen tien
sitä tietä eteenpäin kynttiläni vien...*

Aili Uotila

Yhdessä parempaan huomiseen

Lions Club Vammala on Losa maailman suurinta palvelujärjestöä. Sen toiminta perustuu vapaaehtoiseen työhön nuorison, vanhusten, sotien veteraanien ja muiden apua tarvitsevien hyväksi. Kaikki auttaminen tapahtuu tunnuslauseemme "Me Palvelemme" periaatteen mukaisesti. Yksin me lionit emme tätä palvelutehtäväämme toteuta, vaan useimmat aktiviteeteistamme ovat yhteisiä ladyjemme kanssa.

Sastamalakoti ja sen asukkaat ovat olleet tärkein avustus- ja palvelukohteemme koko Sastamala-kodin olemassaolon ajan. Olemme järjestäneet kodin asukkaille erilaisia tilaisuuksia: joulun odotuksen virittävä joulujuhla sekä lettukestit keväällä pihan siivoustalkoiden yhteydessä ovat odotettuja jokavuotisia tapahtumia. Myös bingo on saavuttanut suuren suosion asukkaiden keskuudessa.

Uusimpia aktiviteettejämme on syksyinen käynti sotaveteraanien kotioilla. Viemisenä heille on säkillinen hiekoitushiekkaa sekä kuulumisien kyseleminen.

Kotimaisena teemana tänä vuonna on "Turvallinen tulevaisuus". Klubimme jatkaa edelleen Lions Quest-kasvatusohjelman toteuttamista kustantamalla vammalalaisille opettajille Quest-koulutusta. Kasvatusohjelman kokonaisvaltaisena tavoitteena on antaa lapsille ja nuorille eväitä oman itsensä sekä omien kykyjensä ja mahdollisuuksiensa arvostamiseen ja kunnioittamiseen. Tätä

Eila ja Heikki Vieras

kautta pyritään antamaan nuorille valmiuksia, miten huumeista voi kieltäytyä ja miten mielekäs elämä on ilman päihdeaineita. Ohjelman tavoitteena on lisäksi edistää nuorissa halua olla rehellisiä ja opettaa toimimaan siten, että voi saavuttaa muiden luottamuksen ja arvostuksen. Näillä avuilla nuoret oppivat selviytymään erilaisista sosiaalisista tilanteista.

Suomen Lions-järjestön kampanjoima valtakunnallinen Punainen Sulka -keräys on pyörähtänyt käyntiin viime syksynä kuudennen kerran. Kampanja päättyy

tänä syksynä järjestettävään yleisökeräykseen. Tällä kertaa keräyksen tuotto suunnataan Suomen lasten ja nuorten paremman elämän rakentamiseen. Klubimme keräämästä summasta voimme käyttää 40 prosenttia oman paikkakuntamme lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Jäsenyys maailman suurimmassa palvelujärjestössä laajentaa vastuutamme myös maailmanlaajuisesti. Järjestön suuri palvelutehtävä on sokeiden ja näkövammaisten auttaminen. Vuosina 2005 – 2008 Lions-järjestöt toteuttavat maailmanlaajuisesti näönsuojelukampanjaa Campaign Sight First II, jonka tavoit-

teena on poistaa estettäviä sokeus maailmasta. Tässä kampanjassa Lions Club Vammala toimii yhtenä malliklubeista, jonka tehtävänä on näyttää esimerkiksi muille klubeille ja antaa oma panoksensa, 15 200 dollaria, maailman kaikkein huonoimmassa asemassa olevien näkökyvyn turvaamiseksi. Varoja tähän aktiviteettiin kerätään mm. äitienpäivänä järjestettävällä kirkkokonsertilla ja erilaisilla myyntitempauksilla.

Sastamalan Joululehti on vakiintunut klubimme suurimmaksi varojenkeräysaktiviteetiksi. Lehti ilmestyy nyt 19:n kerran. Sen tuotto käytetään paikkakuntamme vanhusten ja nuorten hyväksi. Vanhuksille järjestetään virkistystoimintaa sekä hankitaan heidän käyttöönsä esim. liikunta- ja toimintakykyä ylläpitäviä laitteita. Nuorisoon kohdistuva avustusmuoto on joka keväinen stipendien jako koululaisille sekä kahden nuoren lähettäminen joka kesä ulkomaille neljä – viisi viikkoa kestäväle nuorisoleirille.

Lämpimät kiitokset teille, arvoisat lehden ostajat, että olette tukeneet toimintaamme; toivotan teille antoisia lukuhetkiä. Kiitokset myös lehden toimitukseen ja myyntityöhön osallistuneille sekä lehteen kirjoittaneille ja ilmoituksillaan tukeneille. Te kaikki yhdessä teette mahdolliseksi palvelutyömme.

Toivotan Sastamalan Joululehden lukijoille Rauhallista Joulun aikaa ja Onnellista Uutta Vuotta.

Heikki Vieras
Lions Club Vammala

Antoi ainoan Poikansa

Vapaapäiviä kiireen keskellä. Saa hetken levähtää, ottaa kirjan ja oikaista lukemaan. Voi nukkua aamulla pidempään ja olla perheen kanssa. On joulua sitäkin.

Meitä liki riivaa kiire. Pitää jaksaa, saada aikaan ja olla tehokas. Vaaditaan ja vaadimme itse itseltämme paljon. Elämässä saa ja täytyy olla myös hetkiä, joina voi levähtää. Innostan järjestämään näitä hetkiä. Itsestämme se usein on kiinni.

Innostan olemaan jouluna vapaa täytymisestä, menemisestä ja suorittamisesta. Jos jotakin jää sen takia tekemättä, se tuskin haittaa. Ja muulloinkin kuin jouluna näitä hetkiä tarvitaan. Lepääminen ei ole tehokkuuden vastakohta. Joka osaa levätä, voi olla myös tehokas.

Tunnelmaa jota ei koe muulloin. On joulua sitäkin.

Meitä saatetaan pettää etsimään joulun tunnelmaa sellaisesta, mistä sitä ei löydykään – erikoisesta ja kal-

liista. Joulun tunnelmaa luovat paljon yksinkertaisemmat asiat: kynttilät, hiljalleen pakkasessa leijuvat lumihuitaleet, kuusen tuoksu, lasten kirkaat silmät, joissa loistaa ilo, joululaulut, jouluevankeliumi ja jumalanpalvelus kirkossa.

Hyvää tahtoa, niiden muistamista, Toivottavasti joulumme on sitäkin.

On sanottu, että me tämän ajan ihmiset olemme itsekkäitä, yritämme koota itsellemme mahdollisimman paljon emmekä jaa omastamme. On myös sanottu, että olemme onnettomia, elämämme on usein kovin tyhjää.

Nämä taitavat liittyä toisiinsa. Itselleen mahdollisimman paljon kerääminen ei tuokaan onnea. Hyvää mieltä ja sisältöä elämään saakin siitä, että jakaa omastaan.

Vanhassa rukouksessa sanotaan: "Antaessaan saa." Antaessaan omastaan saa itsekin. Joskus jopa enemmän kuin se, jota auttaa.

Lehdessä haastateltiin vanhempaa miestä. Hän kertoi, mitä joulua on hänelle: "Antoi ainoan Poikansa." Hän viittasi Raamatun kohtaan, jossa sanotaan: "Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka uskoo häneen, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän." Jumala rakasti ja rakastaa meitä. Hän lähetti meille Pelastajan. Pelastaja on kanssamme ja häneen saa turvautua, tulee elämässä vastaan mitä tulee. Hän on kanssamme ja pelastaa taivaaseen, kun on lähdettävä tästä elämästä.

Niin hän lupaa jokaiselle, joka uskoo häneen.

Meille on syntynyt Vapahtaja. Juuri sitä joulua on. Tämä sanoma myös vaikuttaa: se tuo syvintä lepoa, luo aidoimman joulun tunnelman ja saa meidät jakamaan omastamme.

Jari Rankinen

Joulun sanoma kestää ajan patinan

Seuraavan viidenkymmenen vuoden saikana moni asia muuttuu. Otetaan esimerkiksi hammastahnapatkilot. Moniko tosissaan uskoo, että viidenkymmenen vuoden kuluttua jostain saa ostaa samanlaista Pepsodentia kuin tänään? Minä en ainakaan. Jos sitä jostain sattuu saamaan, niin korkeintaan hyvin varustelluista osto- ja myyntiliikkeistä kautta maan, ja vielä kovaan hintaan.

Viidessäkymmenessä vuodessa ehtii tapahtua Koivun ja Tähdän alla kyllä monenmoista. Ehkä joudumme luopumaan monista 1900-luvun parhaista tuotteista, kuten halpalentoyhtiöistä, tuorehiivasta, julkisesta terveydenhuollosta ja tölkinavaajasta, kun niiden todetaan aiheuttavan pahaa mieltä, yleistä turtumista, jalkasilsaa tai jotain muuta vastenmielistä.

Koulukirjatkin muuttuvat radikaalisti. Kaikki Amazonin sademetsiä koskevat kappaleet täytyy siirtää maantiedonkirjoista historiankirjoihin. Filosofian oppikirjoissa postmoderneja filosofeja tarjotaan alkukursseilla helpoiksi malleiksi aloittelijoille. Pakkoruotsi vaihtuu pakkomuinaiskreikkaan, ja kirjapainokoneet käyvät ylikierroksilla.

Mutta jos muutos on nopeaa muualla maailmassa, Vammalassa se on vielä vinhempaa. Uimahallista tehdään päätös 50 vuoden kuluessa. Koulujen aamunavauksista keskustellaan. Karkus-

sa avataan uudelleen Hornion koulu ja pidennetään jääkiekkokaukaloa. Että pitäkää istuinvyöt tiukalla.

Joulu, juhlista jaloin, ei sekään säästy muutoksilta. Kauppojen joulunalusmyynti kääntyy hitaaseen laskuun kymmenessä vuodessa - ihmiset kyllä jaksaisivat, mutta tavaratalojen ylin johto ja henkilökunta väsähtää ja leikkaa joulukuun aukioloaikoja viettääkseen rauhallista aikaa kotona lasten, lemmikkieläinten ja hienojen pienoisrautateiden kanssa. Kertakäyttöinen lahjapaperikin kielletään lailla.

Voi sitä muutoksen määrää, mikä tässä on edessä ihmiskunnalla ja Vammalalla!

Onneksi jokin ei kuitenkaan muutu. Onneksi jokin pysyy samana. Onneksi on jotain, mihin luottaa. Ihminen, vanha veikko, pysyy samana kuin tähänkin asti. Vanha kunnon ihminen on pysynyt muuttumattomana aikojen alkuhämärästä asti. Hiusmuoti, naisihanteet ja suuhygienian taso ovat muuttuneet, mutta olennaisilta osiltaan ihminen on ollut sama, ja samana se pysyy hamaan loppuun asti. Niinpä vuonna 2056 ihminen, vammalalainenkin ihminen, on edelleen itsekäs, ahne, kadehtiva, kovasydäminen ja väsynyt veijari, syntinen ja sontainen.

Vuonna 2056 ihminen siis edelleen tarvitsee joulua. Eikä joulu ole loppujen

lopuksi mihinkään muuttunut - kuusi on vaihtunut palmuun, valkea joulu on meteorologien jokavuotinen vitsi ja lahjoja on niukemmin, mutta joulupalmunkin latvassa loistaa Betlehemin tähti, joka ohjaa juhlijat Jeesuksen seimen ääreen. Jeesuksen, joka julistaa joulun jokavuotisen ja valovoimaisen uutisen: "Sellaisena kuin olet, vanha kunnon ihminen, saat omistaa armon minun lahjanani."

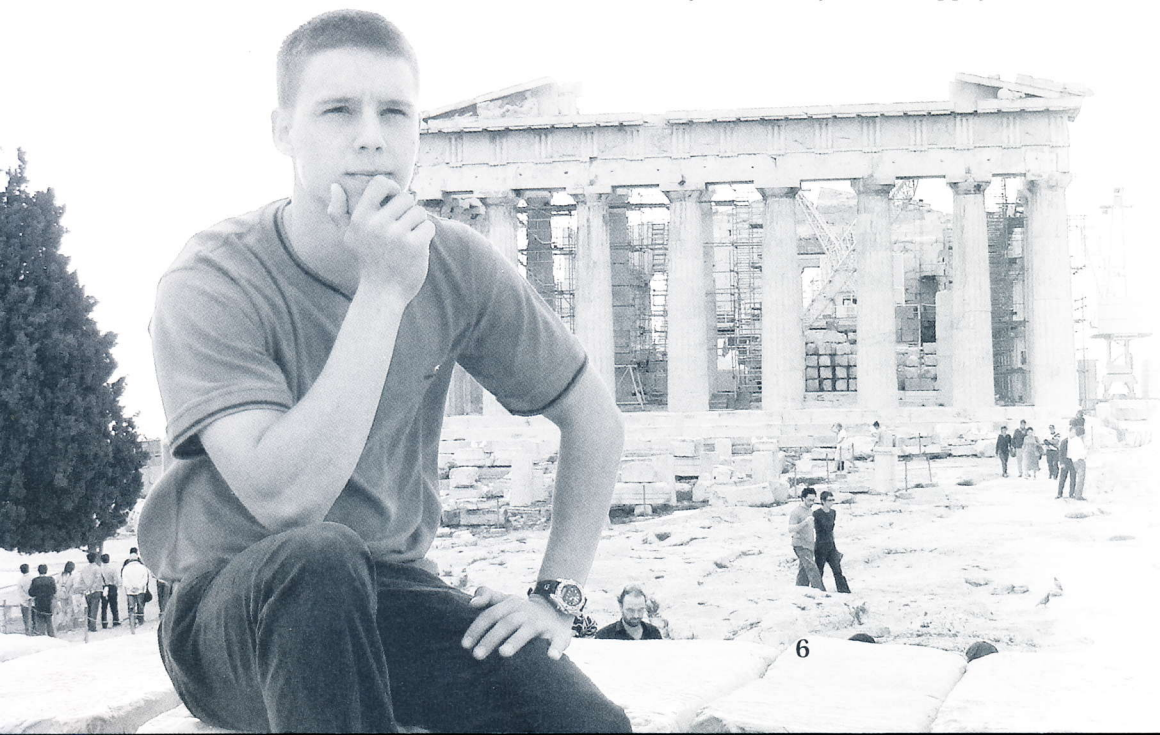
Kirkonkellot kutsuvat vuonna 2056 vammalalaisia viettämään todellista joulua, niin kuin ne ovat kutsuneet jo monen monituista vuotta. Joulun sanoma tarjoillaan monenlaisissa pakkauksissa (varmaan monissa uudenlaisissakin) ja se on silloin yhtä tuore kuin tänäkin jouluna. Onhan joulun sanoma ihmisen ikaikaisia tarpeita varten räätälöity paketti, jokaisen uuden ihmisen kohdalla uusi ainutlaatuinen mahdollisuus.

Joulun sanoma kestää ajan patinan. Siksi myös vuonna 2056 kirkoissa ympäri Vammalaa veisataan:

*"Kiitävi aika,
vierähtävät vuodet,
miespolvet vaipuvat unholaan.
Kirkasna aina
sielujen laulun
taivainen soituu säilyy vaan."*

Johannes Koskenniemi

Kirjoittaja on karkkulainen klassillisen filologian opiskelija Turun yliopistossa.

Veteraaniaikakausi päättyy - perinneaikakausi alkaa

Tämän vuoden kesäkuussa oli Suomen Sotaveteraaniliitto ry:n varsinainen liittokokous Lahdessa. Yhtenä tärkeimmistä asioista käsiteltiin kokouksessa hallituksen laatima ehdotus liiton tulevaisuussuunnitelmaksi. Tässä suunnitelmassa käsitellään niitä suuntaviivoja, joita noudattaen liiton, piirien ja paikallisyhdistysten toimintaa veteraaniaikakauden viimeisten vuosien aikana hoidetaan siten, että siirtyminen perinneaikakauden arvoasioihin tapahtuisi varmasti ja asiallisesti.

Sodista on kulunut niin kauan, että elämme ajallisesti jo veteraaniaikakauden viimeisiä vuosia. Ilman muuta tämä veteraanikausi jatkuu niin kauan kuin veteraaneja on keskuudessamme. Mutta ei heitä kauan enää ole. Tämän vuoden alussa oli sotaveteraanilyhdistyksissä veteraanijäseniä

yhteensä noin 52.000. Vuoden 2010 loppuun mennessä heidän määränsä on pudonnut puoleen, ja vuoden 2015 lopussa kunniakansalaisia olisi enää vajaat 9000. Vastaavat luvut Vammalan Seudun Sotaveteraanilyhdistyksessä ovat nyt 300, viiden vuoden päästä 150, ja kymmenen vuoden päästä keski-ikältään noin 95 vuoden ikäisiä veteraaneja olisi vain vajaat 50 henkilöä, miestä tai naista.

Jo tänä vuonna tunnuksen Jomaavien miesten ja naisten keski-ikä ylittää 84 vuotta. Arvokasta on, että monet heistä ovat vielä niin hyväkuntoisia, että jaksavat ja ennen kaikkea haluavat olla mukana yhdistystoiminnassa ja siten toimia tuloksellisesti sotaveteraanihengen lujittamiseksi sekä veteraanien, heidän puolisoitensa ja leskien auttamiseksi ja sosiaalisen turvallisuuden luomiseksi. Vammalan seu-

dulla tämä näkyy hyvin esimerkiksi veteraanien runsaslukuisessa osallistumisessa yhdistyksemme eri veteraanitilaisuuksiin.

Luonnonlakiin on kirjoitettu, että veteraaniaikakausi on pian päätymässä. Perinneaikakausi on alkamassa. Vammalan seudulla on tähän suuntaan kuljettu kaukokatseisesti jo kymmenkunta vuotta. Toimimme vuosikokousten hyväksymän elämänkaariohjelman mukaisesti. Arvopohjan tälle toiminnalle on antanut se, että elämänkaariohjelmat on hyväksytty niissä vuosikokouksissa, joissa on ollut pääasiallinen edustus juuri tammenlehmiehillä. Veteraanityötä on tehty ja tehdään hienossa sopusoinnussa veteraanien ja noin 450 äänivaltaisen

kannattajajäsenen kesken yhteisvoimin. On tunne, että vaikka veteraanien voimat vuosi vuodelta heikenevät, niin heidän mielensä pysyy keveänä, kun on varma tieto siitä, että

heidän jälkeensä nuorempi polvi, veteraanien pojat ja tyttäret, arvostavat heitä ja ovat valmiita huolehtimaan tulevina vuosina perinneaikakauden moninaisista tehtävistä ja niin, että isien, ase kädessä säilyttämän itsenäisyyden puolustajien, ja äitien, perintö hoidetaan arvokkaasti rajattomassa perinnetulevaisuudessa yksinomaan kannattajajäsenten voimin.

Rauno Laitinen
Vammalan Seudun
Sotaveteraanit ry:n
sihteeri

Sota-ajan joulunviettoa

*Vanhat vuodet uusiin vaihtuvat.
Ajast' aikaan sydän vaellat
kauas lapsuutesi joulun maille.
Siellä kukkii kuusi ennallaan,
kynttilä luo hellää hohdettaan
pikku kasvoillesi hartaan onnekkaille.
Ikkunoista valo pilkistää,
ehtootähti tuikkii, hymyää.
Pakkanen on ulkosalla,
mutta sisällä on lämmin suven maa
Kuusen oksa hiljaa keinuttaa
jouluenkeliä hiukan haaltunutta
...unhoittaen kaiken olleen muun:
Näin on autuasta kotona taas olla,
jossa kaikki mennyt läsnä on,
jok' on muuttumaton,
ajaton, kuihtumaton keidas
muiston aavikolla.*

Katri Suoranta

Löytyisikö vielä vanha joulu?

Hiljaisina hetkinä ajatus paa-
laa vuosikymmenien taakse
pieneen kotipirttiin. Kaiken
syksyä oli ilmassa jotakin
erikoista. Aikuisten ihmisten
levottomuus valtasi lapsen-
kin mielen. Syksyllä oli niin
paljon oravia, että ne tulivat
asuntoihin sisällekin. Se tie-
tää sotaa, sanoivat vanhat.

Kaukana maailmalla oli jo
alkanut sota. Kohta se tuli
tännekin. Koulu loppui. Kar-
jalan siirtolaiset tulivat. Mie-
het, isät ja veljet oli jo kutsu-
tu sinne jonnekin. Maailma
oli muuttunut toiseksi. "Tule-
leeko joulu", kysyivät kaikki.
Oli pimeää. "Molotovin ver-
hot" kaikissa ikkunoissa. Va-
lonpilkahdustakaan ei saa-
nut näkyä ulos. Pelkoa, itkua
ja ikävää. Monta surusano-
maa oli tullut kentällä kaa-
tuneista.

Pulakausi alkoi. Elintarvik-
keet pantiin säännöstelyyn.
Vähitellen kaupat tyhjentyi-
vät. Kaikki oli kortilla, mää-
rättyjä korttiannoksiakaan
aina ollut saatavilla. Kaup-
pojen edustoille muodostui
pitkät jonot.

Jouluksi yritettiin saada
jotakin parempaa pöytään.
Mustapörssi alkoi toimia.
Joulukinkun voi sieltä
ostaa - mutta kallis se oli.
Kahvi muuttui korvikkeek-
si ja sitten vastikkeeksi.
Rukiin jyviä ja voikukan
juuria paahdettiin kahvin
tilalle. Joulukuusi kuitenkin
tuotiin tupaan. Ensimmäi-
senä sotajouluna oli vielä
kynttilöitä kuusen oksille.
Seuraavina jouluina ei niit-
tä enää ollut. Joulukuusen
karamelleja saatiin ostaa.
Ne olivat entisen näköisiä
kirkkaine ripsureunoineen,
mutta sisällä oli vain pieni
puupalikka.

Rintamalla oleville soti-
laille yritettiin hankkia pa-
ketteihin ruokatarvikkeita
ja jotakin herkkupaloja.
Paketteihin pantiin myös
syksyiltoina kudottu-
ja sukkaa, tumppeja ja
kypäränsuojuksia.

Yleensä jouluna
perheet yrittivät olla
kaikki yhdessä koto-
na. Mutta nyt mie-
het olivat rintami-
la ja monet naiset
lottina palvele-
massa. Joissakin
taloissa kutsu-
ttiin köyhempää
väkeä syömään
jouluateriaa. Ta-
piolan kylässä
Taipaleen Au-
kusti nouti he-
vosella kylän
suurperheen
ja muitakin
kyläläisiä

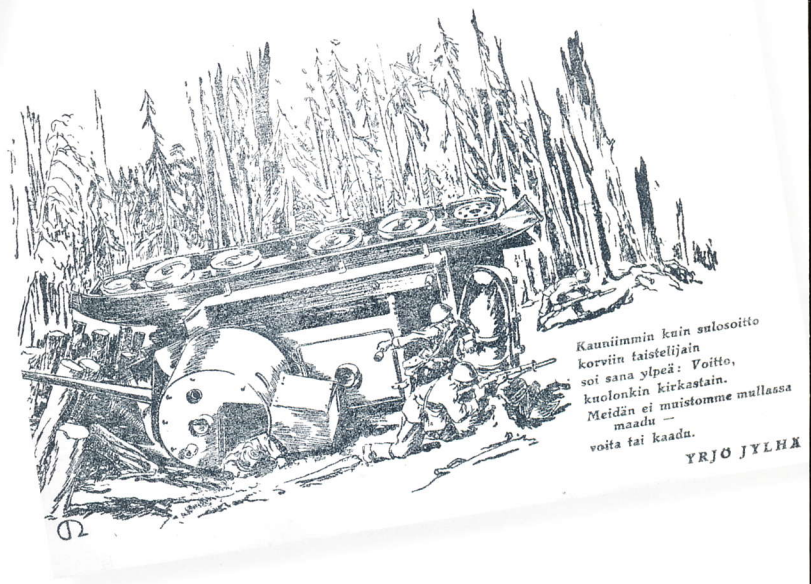
November 1941		à 5 g		Näringsstift		Kokokuponjeja Halkuponger	
F	21/12	*F	*F	*H	*H		H
F	11/12	*F	*F	*H	*H		H
F	1/12	*F	*F	*H	*H		H
Leikataan tästä - Avskiljes här							
F	11/1	*F	*F	*H	*H		H
F	1/1	*F	*F	*H	*H		H
F	11/11	*F	*F	*H	*H		H
F	21/11	*F	*F	*H	*H		H
November 1941		à 5 g		Näringsstift		Kokokuponjeja Halkuponger	
F	21/10	*F	*F	*H	*H		H
F	11/10	*F	*F	*H	*H		H
F	1/10	*F	*F	*H	*H		H
Lokakuu 1941		à 5 g		Näringsstift		Kokokuponjeja Halkuponger	
F	21/10	*F	*F	*H	*H		H
F	11/10	*F	*F	*H	*H		H
F	1/10	*F	*F	*H	*H		H

VALTION OSTOKORTTI
STATENS KUPKORT

syntymäaika - födelsår o. datum
osoite - adress
sukunimi - släktnamn
etunimet - förnamn

trioikkipöytä - sestetuponger
F 10 F 11 F 12
V VI VII VIII IX X XI XII

Kauniimmin kuin sulosoitto
korviin faistelijain
soi sana ylpeä: Voitto,
kuolonkin kirkastain.
Meidän ei muistomme mullassa
maadu —
voita tai kaadu.
YRJO JYLHÄ

jouluaterialle ja siinä ohessa laulamaan joululauluja. Kerran perheen pieni tyttö sanoi: "Minä en lähde sen papan humman rekeen, kun se humma kakkasi ja pieri." Yhdessä kuitenkin lähdettiin. Kallialassa Käen Martti-isäntä kokosi kylän lapset suureen rekeensä ja vei heidät jouluna iltakirkkoon. Reessä istuttiin lämpöisten vällyjen alla ihana kirkkomatka aiskellon helkätessä. Se kirkkomatka jäi varmaan lähtemättömästi monen lapsen mieleen.

Kuulet jälleen äidin askelet

Siellä kotona näkyy kirkkaana pirtin katonrajassa kulkeva vanha paperinen nauha, joka aina jouluksi sinne ripustettiin. Nytkin kun ulkona maailmalla sota pauhaa, luemme nauhasta: Kunnia Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha ihmisten kesken. Joulukuusen hausta. Tähti latvassa ja oksilla nauhana Suomen liput. Kynttilät sidottiin narulla kuusen oksiin. Ja etsittiin vanhat tallessa olleet muut koristeet. Kuusen katveessa luettiin

jouluevankeliumi ja laulettiin "Enkeli taivaan" ja monet muut joululaulut. Joululahjaksi saatiin uudet lämpimät tallukkaat ja joitakin itse puusta veistettyjä leluja.

Joulupöytä katettiin pirttiin, kun muulloin syötiin keittiössä. Valkean liinan peittämältä pöydältä syötiin monet herkut. Maapaikassa ei ollut ruuan puute. Joulun edellä teurastettiin sika. Siitä saatiin lihaa ja makkaraa. Omassa maassa kasvaneista räätikkeistä tehtiin laatikkoa ja perunoita oli. Kaikista piti luovuttaa Kansanhuollon määräämä osa yleiseen käyttöön, mutta aina siitä jäi oman perheen tarpeisiinkin ruokaa.

Jouluaamuna varhain lähdettiin kirkkoon. Kirkolla hevonen pantiin kiinni kirkon kiviaidassa oleviin renkaisiin ja annettiin heiniä eteen. Jokaisella talolla oli oma hevospaikkansa. Kirkko oli aivan täynnä väkeä ja laulu ja soitto mahtavaa. Kirkosta lähdettäessä oli kova kilpailu, kuka pääsi hevosensa kanssa edelle. Paras

hevonen ja hurjin ajaja jätti toiset taakseen. Jalankulkijat pyrkivät kannoille.

Kylään joulupäivänä ei saanut mennä. Oltiin kotona, luettiin ja laulettiin ja muuten lepäiltiin. Hiljennettiin myös muistamaan sotatantereella kotimaata puolustamassa olevia, ja rukoilemaan, että Joulun Herra armossaan muistaisi tätä maata ja kansaa.

Kauan olin, mutta vähällä pääsin

Ikääntynyt sotaveteraani muistelee:

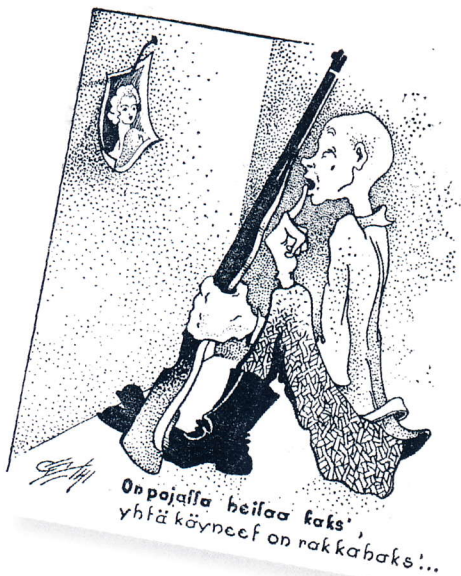
- Kaikki sotajoulut vietin armeijassa. Olin eläinlääkintäkomppaniassa, enkä joutunut varsinaisiin etulinjastaeluihin. Koko aikana ei ollut mitään joulujuhliä. Ruokapuolikin oli heikko,

mutta joulupuuro sentään saatiin. Jossakin rannalla päästiin joulusaunaankin. Toisissa joukoissa kiersi sotilaspastori. Meitä oli oma ryhmämme ja joulu oli niin kuin muutkin päivät, mitä nyt keskenämme puhuttiin.

Hän muistelee joulua 1941. Kannaksella ei ollut lunta.

- Meidän käskettiin hakea joulukuuset joka korsuun. Ne täytyi hakea Venäjän puolelta. Lauloimme sitten "Joulupuun rakennettu, joulu on jo ovella. Käsikraanaatteja ompii joulukuusen oksilla". Jouluvaloksi tehtiin pieni öljytuikka peltirasiaista. Tunteuttoman sotilaan joulupaketteja jaettiin ja minäkin sain villasukat.

- Kauan siellä meni, mutta

pääsin vähällä. Monilla siellä oli kova kohtalo, kun joutui henkensä menettämään.

Joulu siellä jossakin Karjalan korvessa

Osa rintamalta tulleesta joulukirjeestä:

- Täällä on joskus hetkiä, jolloin ihminen tuntee olevansa onnellinen. Joskin elämä täällä on useimmiten karua ja kolkkoa. Jouluaattoiltana 1942 rintamalla oli yksi sellainen hetki. Vaikka olin kaukana kodistani, tunsin olevani yksi niistä, joita ei ollut unohdettu.

- Vietimme jo kolmatta joulua näissä armeijan kampeissa. Viime jouluna toivoimme, että se olisi ollut täällä viimeinen ja ensi jou-

lu olisi rauhan joulu. Mutta toiveeksi se jäi, ja täällä ollaan yhäti.

- Olin yövuorossa vartiossa. Aamulla aloitimme suursiivouksen tässä korsussa. Laitoimme kämpän niin siistiksi, kuin sen näissä oloissa voi saada. Iltapäivällä ilmentyi korsuumme pieni jouluuusikin. Ei sitä koristeet paljon kaunista, mutta se tuo sellaisen juhlatunnon.

- Aloimme odottaa joulua. Saimme ylimääräisen muona-annoksenkin ja pienen annoksen alkoholia. Laulukuoro kiersi melkein joka korsussa, ja pastori puhui vakavan sanan. Postin tultua meillä alkoi oikein juhla, saimme paketit. Nautimme pakettien sisällöstä ja vähän muistelimme menneitä ai-

koja. Seuraavana päivänä oli metsikössä kenttäjupalanpalvelus. Iltapäivällä kanttiinissa soitti meidän rykmentin soittokunta. Ryssäkään ei ollut huonolla päällä, joten täällä on ollut melko rauhallista. Olemme toivorikkaita, että tämä olisi viimeinen sotajoulu.

- Toivon sinulle oikein tosi Joulurauhaa. Ole varma siitä, että tämä on tuntemattoman sotilaan koruton, mutta silti sydäimestä lähtevä kiitos. Millään muulla en voi hyvyyttäsi palkita, kuin olemalla täällä ja seisomalla sillä vartiopaikalla, joka minulle on uskottu. Muistaen, että tämä on sitä yhteistä työtä, joka kerran historian lehdillä mainitaan. Toivorikkaana, että tulee aika,

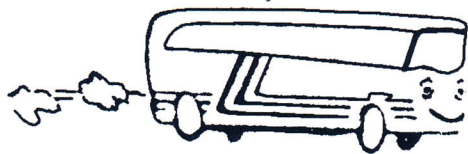
jolloin ei tämän niin paljon kärsineen Suomen kansan tarvitse nähdä tällaisia aikoja, mitä nyt elämme.

Salli Ristevirta

Kirjoittaja on eläkepäiviään viettävä freelancer-kirjoittaja Vammalan Roismalasta.

TILAUSAJOT LAUHAMON TURISTIBUSSEILLA

LINJA-AUTOLIIKENNE ROISMALA

ANTTI LAUHAMO OY P. 513 0412

REITTI- JA TILAUSLIKENNETTÄ JO VUODESTA 1965

**RENGAS
CENTER**

**Vammalan
RENGASPALVELU KY**

Hopunkatu 12 • 38200 VAMMALA • Puh. (03) 514 2660

Patria

www.patria.fi

Tilausevintola

Kestikievari
LIEKORANTA
Gasthaus

- Perustettu v. 1900
- Asemakatu 34, Vammala
- 03-514 3662

LVI-TAMMINEN OY

Hopunkatu 6, 38200 Vammala
Puh. (03) 512 9999 Fax. (03) 512 9955

INSINÖÖRITOIMISTO
Aimo Lehtimäki Oy

Puistokatu 3-5, PL 40, 38201 Vammala
puh. 03-512 0000, fax. 03-512 0023

- RAKENNESUUNNITTELUA
- RAKENNUTTAJAPALVELUA

FINNMIRROR STUDIO

avoinna keskiviikkoisin klo 10-18

INARIA
säilytys-
järjestelmät

PICARD
kylpyhuone-
kalusteet

FINNMIRROR
sisustuspeilit
ja julistetaulut

FINNMIRROR®
Studio
ASEMAKATU 10
38210 Vammala
puh. 03-511 61
www.finnmirror.fi

Hyvää Joulua ja
Turvallista
Uutta Vuotta!

MAMIN GRILLI

Puistokatu 3,
Vammala
puh. 511 3976

Katulasten vastaanottokoti sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä ydinkeskustasta.

Työhaalariekumeniaa Pietarissa alkusyksyllä 2006

Matkanjohtaja kertoi viimeisessä kokoontumisessa linja-auton lähtevän seurakuntatalon pihasta 30. elokuuta kello 3.00. Pakkasin rinkaani viikon vaatekerran, matkaeväät, työ- ja kävelykengät ja pesutarpeet. Yö oli hiilenmusta ja maa raikkaan kasteinen, kun pyöräilin kohti pappilan, seurakuntatalon ja Tyrvään seudun museon muodostamaa henkisen sekä aineellisen kulttuurin yhdistelmää. Perillä erotin tummahkoja hahmoja laukkuineen ja kasseineen, linjurin tavaratilassa näin himmeästi rakennussirkkelin...

Venäjä ja sen rajojen sisäpuolella asuvat kansat ovat arvoitus länsieurooppalaiselle ihmiselle. Eurooppalaiset historialliset ajanjaksot kuten renesanssi, barokki ja valistus sivuuttivat Venäjän, vain koskettaen joitakin läntisen osan kaupunkeja; suuri Venäjänmaa eli ajattomuudessa, Eurooppa syysuhteiden ja muutosjaksojen aikaa. Valistunut, älyllinen perinne jäi ohueksi ja tilalla on itäinen ajattelu, meille hämärä sekavuuden mytologia.

Toisaalta venäläisille on ominaista ajatella idealis-

tisesti, haltioitua sanoista ja filosofisista käsitteistä, ujostelematta rohkeitakaan yleistyksiä ja synteesejä tai peräti utopioita. Lännen viileää kyynisyyttä, asiakkeisuutta, syysuhteita ja ajallisuuden jakoa vastaa idän vilkas ja luova idealismi. Idässä puhuttavat kielet ja niillä kirjoitettava teksti ovat rakenteeltaan runsasmuotoisia ja jopa monimutkaisia verrattuna Länsi-Euroopan yksinkertaistuneiksi kuluneisiin kieliperheisiin. Ehkä itäinen bysanttinen ajattelu on kielenkin myötä

monisyistä, symbolista ja ajattoman tuntuista. Kirjoitetussa sanassakin saattaa kriittinen lukija havaita monimuotoisuutta: varsinainen tekstitaso, "se mitä sivulla on luettavissa", toinen taso, "se mitä jätetään sanomatta" ja kolmas taso, "se mitä sanotaan alaviitteissä".

* * *

Kymmenmiehisen ja kaksinaisisen tyrvääläisen talkootyöryhmämme päämäärä oli Venäjän ortodok-

sikirkon omistama asuinrakennus Pietarin keskustan tuntumassa ja tehtävänä osallistua sen kunnostamiseen Tampereen seurakuntien tukeman Martinus-säätiön kautta saadulla rakennusmateriaaliavulla kodittomien lasten vastaanotto-, terapia- ja asumistiloiksi.

Säätiöllä on jo ollut useita ryhmiä työssä ja ensimmäinen vastaava rakennusprojekti on jo valmistunut. Toimintaansa säätiö on saanut mm. rakennusalan yrityksiltä lahjoituksina merkittävää rahallista ja aineellista tukea sekä ammattimiesapua.

Kohteemme on kaksikerroksinen tiilirunkoinen patriisitalo, jonka arkkitehtuuri näyttää perustuvan keskieurooppalaiseen feodaaliaikaan yläluokan käytäntöön. Ulkoportaat, sisäpihanpuoleinen pilarikaiteinen ja sei-

nänmittainen parveke sekä korkeat pietarilaismalliset T-jakoiset ikkunuudut ja suuret ulkomitat kertoivat rakennuttajan aineellisesta vauraudesta. Harjateräksestä kiinteästi ikkunoiden eteen hitsatut kalterit osoittavat karusti varallisuuden suojaamistarpeen. Rappaoksen lohkeilu, välikaton painuminen ja sekalaiset pintaremontit näyttivät peruskorjauksen tarpeellisuuden.

Täällä on työmaamme seuraavat 10 päivää. Silmitymme tilanteeseen, tarvikevarastoon ja työkaluhyllyihin. Laastisäkkejä, lauttaa, rakennuslevyä, lattialaattoja, liimaa, tasoitetta; näillä aineksilla ja työkaluja käyttäen aloitamme - työnjaon jälkeen - possakamme. Mittausta, sahausta, laastin sekoitusta, levyn katkaisua, seinän oikaisua...

Eräänä päivänä arkkipiispa Paarma ja kirkkohallituksen jäseniä vahvistettuna ortodoksikirkon edustajilla piipahtaa työmaalla; keskustelemme ja vieraamme

vaikuttavat hankkeesta ja työstämme kiinnostuneilta.

* * *

Hengellisen elämän merkitys venäläisen kansallisen identiteetin tukipilarina on vahvistunut ratkaisevasti kommunismitavoitteen kukistuttua. Evankeliumin pysyvä arvo korostuu aatteiden, tunteiden ja poliittisten järjestelmien vaihtuessa.

Sosialismin jälkeen ortodoksikirkko on palannut venäläisen enemmistön "arvotyhjiön" ja moraalisten ongelmien ratkaisijaksi, joskin uskon vesillä on uusiakin kalastajia monenlaisine syötteineen ja värikkääksi paletiksi levinnyt aatteellisuus pyrkii osaltaan täyttämään henkistä ja toiminnallista tyhjiötä ja kehittämään yhteisöllistä ongelmanratkaisukykyä. Sosialismin aikana kirkon julkinen seurakuntaelämä torpedoitiin upoksiin samalla kun hengellistä sivistyneistöä aktiivisesti ja

Sisäpihaa korjaustyön aikana.

POHJOLA
www.pohjola.fi

Täyden palvelun kirjakauppa
Kirjakellari
Paperikauppa
Äänilevykauppa

INFO

**Tyrvään
Kirjakauppa Oy**

Marttilankatu 18 38200 Vammala
puh. 03-512 7133
www.kirjakellari.com

*Yrittäjän arvostama
yhteistyökumppani*

Kirjanpidot. Tilinpäätökset.
Veroasiat. Yritysneuvonta.
Yritysten perustaminen.
ATK-palvelut ja palkanlaskenta.

**Tampereen
Kirjanpitotoimisto Oy**

TAMPERE:
Pellavatehtaankatu 19 A,
PL 552, 33101 Tampere
Puh. (03) 254 2200, fax (03) 254 2255

*Auktorisoitu kirjanpitotoimisto.
Kirjanpitotoimistojen Liitto ry:n jäsen.*

Reijo Virta työsti asiantuntevasti.

Hannu Heikkilältä sujui myös muuraus matkanjohtajan työn lisäksi.

Paavo Huoponen levittämässä tasoitetta.

valikoiden tuhottiin.

Neuvostoliitossa keskusvalta koetti edistää maallistumista barbaarisestikin esimerkiksi teloituttamalla sadoittain pappeja ja imameja; Länsi-Euroopassa kirkkoille sekularisaatiohaaste tuli lähinnä tiedemaailman edistysaskelien hillittyinä argumentointina ja kansalaisten yksilökeskeisten arvojen korostumisen myötä yhteiskuntarakenteen monipuolistuessa.

Lännessä kehitetyn sosialismin itäiset idealistit - esimerkiksi Jumalattomain liitto - ajattelivat hävittää eri keinoilla hengellisen elämän Pyhästä Venäjänmaasta ja siten maallistaa jäljelle jääneet kansalaistoverit uskonnottomiksi. Keskushallinnon harjoittama hengellisen perinteen väkivaltainen katkaisuyritys sosialismin nimessä tuhosi institutionalisoitunutta ja kirkollista hengellisyyttä, mutta henkilökohtainen usko Kristuksen sovitusyöhön, ylösnousemukseen ja iankaikkiseen elämään oli ja on kranaattien ja luotien tavoittamattomissa.

Tuhatvuotinen ortodoksisirkko on historiansa ajan

suhtautunut pakanalliseen kansanuskoon sallivammin kuin läntinen roomalaiskatolinen tai protestanttinen uskontulkinta. Suomella läheisessä Karjalassa ja Inkerissä tämä ilmeni mm. esikristillisen kansanrunouden pitkäaikaisena säilymisinä rinnan kristinuskon kanssa.

Ortodoksisuutta on vaikea nähdä yhtenäisenä maailmankuvana, mutta se tarjoaa suurelle osalle venäläisistä vakaan ja pysyvän maailmankuvan perustuksen rakentamisaineeksi; olkoonkin, että siinä maailmassa voi uskoa eriasteisesti Jumalaan, noitiin, magiaan, tsariin - ja omana aikanaan vaikkapa Isä Staliniin.

Evankeliumin hyvän sanoman levittymisen kannalta ongelmallista on jo jumalanpalvelusten perinteinen pitäminen kirkkoslaaviksi, josta tavallinen seurakuntalainen tai kirkon jäsen ymmärtää vain katkelmia. Meille läheinen hengellinen perustyö kuten kotihartaus, pyhäkoulu, rippikoulu, koulun uskonnonopetus, diakonia, kerhotoiminta ja pyhän pitäminen ovat 'toisella toalla' suuressa osassa nykyhetken Venäjää.

Hengellisen perustiedon sekava ohuus on kylläkin ymmärrettävä vuosien 1918 - 1991 taustaa vasten, mutta jo tsaarinajan ortodoksisirkon heikohko opetustyö oli pohjana tiedollisen kristinuskon nopealle rapautumiselle. Pappisseminaarien vähälukuisuus ja maaseudun valtaiset etäisyydet selittävät osittain perusopetuksen ongelmia.

Kaupunkien kirkkorakennuksiin kirkolla - ja ehkä vielä enemmän aatelistollisen sijaan riitti panostusta; Venäjän läntinen näyteikkuna, vanha pääkaupunki Pietari, on tästä vaikuttava esimerkki.

* * *

Pietarin katulapsikoti-hanke (www.katukokoti.fi) on Suomen luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisirkon yhteinen yritys, joka perustuu Pietarin-Laatokan metropoliitta Vladimirin pyyntöön osallistua kaupungin arviolta 40.000 kodin ulkopuolella elävän lapsen auttamiseen. Tehtävä on siis kahden eri kirkkokunnan ekumeeninen

yhteishanke, mutta samalla myös diakoniatyön ajatuksen vientiyritys.

Ortodoksisirkolle viestimme on: diakonia on osa arkista seurakuntatyötä ja tarkoittaa ihmistä ja heikompi-osaista lähimmäistä lähelle tulevaa, häntä koskettavaa, hänestä välittävää ja hänelle merkittävää palvelua. Jos tässä työssä tyrvääläiset haalaripukuiset talkoolaiset - muiden ryhmien ohessa - muuraukshuoneen ja vatsupasseineen saavat diakoniapyörän pyörittämään, niin olemme tehneet tehtävämme tällä saralla tällä kertaa.

Heikki Laakso

Kuvat: Seppo Aakkula

Kirjoittaja Heikki Laakso on Vammalassa Vinkimäessä asuva filosofian maisteri.

PL60 JAATSINKATU 1 38201 VAMMALA PUH 03-514 2111

- * Rakennusten sähkösuunnittelu
- * Tievalaistussuunnitelma
- * Sähköalan koulutuspalvelu
- * Valtuutettu tarkastaja -palvelut

*Naisille, miehille
ja lapsille*

Pomarfin Högl Mantere
Gabor Avec Rieker
Palmroth Ara Jenny
Aaltonen Piqant
Sievi M-Shoe
Clarks Janita
ym. ym.

Palveleva kenkäkauppa
ASEMAN KENKÄ
Puistokatu 9, Vammala p. 514 3160

**Hopun
apteekki**
V A M M A L A

JOULULAHJAT

koko perheelle edullisesti.
Paketoimme lahjasi **ILMAISEKSI.**

Tervetuloa!

HINTAHAAVI

ILOISEN PALVELUN KAUPPA
Marttilankatu 16, Vammala, p. 03-511 5300
Risto Rytin katu 22, Huittinen, p. 02-567 890

*Hyvää
Joulua
ja
Onnellista
Uutta
Vuotta*

Merja

Puistokatu 16, Vammala, puh. 511 2911

Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta

Vammalan Kirjapaino Oy
Harjukatu 8, PL 92, 38201 VAMMALA
Puh. (03) 5123456 Fax (03) 512 3455
www.vkp.fi

**Haapaniemen juhla- ja pitopalvelu
käytettävissänne!**

Haapaniemen Pidot Ky
Haapaniementie, 38140 Kärppälä
VAMMALA, p. 03-515 4121

- * perhejuhlat
- * yritys-tilaisuudet
- * mukava retkikohde; tilauksesta lounas/kahvi
- * viihtyisä rantasauna

TERVETULOJA TUTUSTUMAAN!

Kuvateksti oheiseen jutun pääkuvaan!

Sauli Laaksolle yrittäminen on elämäntapa. Työajan ja vapaan rajaa ei ole. Konttorilla voi lorvia, mutta tehokkainta aivotyötä tehdään hikilenkillä. Laiturit antavat leivän, mutta kahdeksanhenkinen perhe on kuitenkin tärkeintä.

Sauli Laakso

– yrittäjänä jo 20-vuotiaana

Miksi olet yrittäjä?

Olen kasvanut yrittäjäksi. Vanhempani ovat yrittäjiä. Opiskelin teknillisen opiston toisella luokalla kun perustin nykyisen yrityksen. Ensimmäinen työmme oli maalata suojateitä Vammalan kaupungille. Ensiksi piti ostaa maalia 1000 litraa, väripistooli ja lainata aggregaatti. Siitä lähtivät opiskelijan kesäloma ja yritys pyörimään.

Miten tämän päivän markkinoinnin opit sopivat perusinsinöörille?

Teknillinen opisto oli täynnä tiukkaa tekniikkaa, jossa myynnin psykologiaan ei aikaa "tärvelty". Kyllä tässä on joutunut kantapäähän kautta uutta oppimaan. Kova tek-

niikka ja tarkat piirustukset eivät enää pure. Onneksi veljelläni Paulilla on kaupallinen tausta. Pauli rakentaa meillä tietoista yrityskuvaa. Itse asiassa on hyvä, ettei hän ole tekniikasta kiinnostunut. Otetaan esimerkkinä messut, joissa on tuhansia kävijöitä. Osastomme ohi kulkevat ihmiset katsastavat meidät muutamassa sekunnissa. Tällöin mielikuva laitureistamme osana rannan kauneutta on ratkaisevin tekijä. Imago ja brandit ovat tämän päivän markkinoinnin ja myynnin tunnusanoja. Siinä matemaattiset todistelut jäävät toiseksi.

Mikä yrittäjän päivän pelastaa, rahako?

Kovan kisan voittaminen tai hyvä asiakaspalaute ovat

päivän helmiä. Toki raha on tärkeätä, mutta raha ei merkitse kaikkea tässä ja nyt, vaan jotta sitä olisi tulevaisuudessa. Kun kasvavassa yrityksessä tulot ja menot ovat kohtuullisessa tasapainossa, se riittää. Ehkä sittenkin suurin motivaatio tulee halusta tehdä päätöksiä ja kantaa niistä vastuu ja seuraukset.

Mikä on yrittäjän työaika?

En erottele yrittämistä ja vapaa-aikaa. Yrittäminen on minulle elämäntapa, kuten maanviljelijälle maatalous oli ennen vanhaan. Työn kanssa ollaan ja ei olla riippumatta ajasta tai paikasta. Nautin tästä tilanteesta. Toki joskus tästä on hyvä päästä irti. Silloin on totaalisesti

lähde johonkin kauas, soittamaan bändissä tai kallelle.

Viisaat sanovat, että hyvä hikilenkki juosten tai hiihtäen rentouttaa parhaiten irtottaen ajatukset työstä. Liehen poikkeus, koska usein juuri silloin aivot tuntuvat toimivan terävimmillään ja tuottavat parhaat ideat työhöni. Kirjoituspöytäni ei siis välttämättä ole firmamme innoituksen lähde, sen ääressä on helppo lorvia pitkät tovit.

Puhutaan yrityksen yhteiskuntavastuusta. Miten sinä sen koet?

Yrityksessä toimitusjohtajan päätehtävä on pitää huolta, että yritys menestyy ja tekee tuloa. Vain menestyvä yritys pystyy maksamaan sille

Yrityksen päätuote on laituri. Tässä kuvassa Laakson rakentama pienvenesatama Helsingissä.

määrätyt verot ja henkilös-
tölleen palkat. Luonnollises-
ti yrityksen tulee noudattaa
yhteiskunnan sille asettamia
sääntöjä.

Verkostuminen on moderni toimintamallinne?

Yrityksemme työllistää vä-
littömästi vain kolme henki-
löö, mutta välillisesti useita
kymmeniä. Toiminta-aja-
tuksemme on suunnitel-
la, kehittää, markkinoida,
myydä ja rakentaa laitureita.
Projektinhallinta toteut-
taa tämän tuotantoketjun
verkoston avulla. Verkoston
työpisteet ovat pääasiassa
Vammalan alueella, mutta
myös muualla Suomessa ja
jopa Ruotsissa.

Uskaltaako yrittäjä täällä näyttää menestymistään, vai estääkö satakunta- lainen kateutemme sen?

Toivottavasti saan vie-
lä testata menestymiseni.
Vammala on yritysystäväl-
linen kaupunki. Ilmapiiri
on suhteellisen hyvä. Tuo

kateus taitaa olla yleismaa-
ilmallinen piirre., tosin Poh-
janmaalla se lienee varsin
tuottoisaa, kun täytyy pan-
na naapuria paremmaksi ja
komiammaksi.

Kotikaupunkimme on
kaunis. Olenkin ihmetelty,
miksi rantojemme rikkautta
ei hyödynnetä paremmin.
Ne ovat pusikoituneet niin
tiheään, ettei onkimies se-
kaan mahdu. Mutta miten

saadaan kitkettyä mielis-
tämme kateus, jotta saatai-
siin toimeliaat muuttajat
rakentamaan niihin uudet
kotinsa. Kyllä meille silti
vapaita rantoja riittää joka-
miehen oikeudella kulkea.
Me tarvitsemme lisää ve-
ronmaksajia kustantamaan
kasvatav terveydenhuollon
ja sosiaalipalveluiden men-
not. Uutta liiketoimintaa,
siis uutta työtä, tänne ei

Laaksot perhepotretissa.

juuri saada ellei uusia yrit-
täjiä saada tänne ensiksi
asumaan.

Onko kahdeksanhenkinen perhe ja Hateles-orkesteri miehen mielen mukaan?

Tarja-vaimo on kantanut
päävastuun isosta perhees-
tä. Iso lapsiluku oli hänen
ideansa, sen ihmeellisempää
vakaumusta asiaan ei
liity. Kotityön ohella hän on
osallistunut työhön yrityk-
sessä täyspainoisesti, alku-
vuosina pääasiassa kotoa
käsien lasten ollessa pieniä,
mutta nyt lähes täysiaikai-
sesti yrityksen toimitilois-
sa. Vanhin lapsista on 17 ja
nuorin neljä vuotta. Kasva-
tusongelmia on onneksi ol-
lut varsin vähän. Ilmeisesti
isosta perheestä johtuen
lapset huolehtivat toinen
toisistaan kiitettävästi

Perhe on tärkeintä elä-
mässä, mutta toki miehellä
pitää olla oma yksityisrevii-
rinsä ja minulla se on Ha-
teles-orkesteri, jossa soitan
kitaraa. Tällä erää on me-
nossa Juice Leskisen ja Jun-
nu Vainion upeat kappaleet.
Kuulijat näyttävät pitävän
niistä, jotta mikäpä on soi-
tellessa...

**Tapio Riutta
Kalle Lomma**

Petri Lempiöstä on moneksi

Malli, jalkapalloilija ja tuleva restonomi. Vammalalaisyntyisestä Petri Lempiöstä on moneksi.

Milanossa mallinuraansa aloitteleva Lempiö kertoo elävänsä tällä hetkellä unelmaansa.

"Olen kokenut tänä vuonna niin paljon uutta, ettei oikein pysty edes käsittelemään kaikkea. Elämäni on muuttunut niin voimakkaasti", 23-vuotias Petri Lempiö pohtii.

Lempiön kesä ja loppusyksy ovat menneet Italiassa Milanon mallimarkkinoilla. Mallin työ on pitänyt sisällään lähinnä tulevien vaatemallistojen esittelyä sisäänostajille.

"Milanossa on tosi kova kilpailu, ja töitä on vaikea saada. Kesällä oli oikeastaan tärkeintä saada testikuvauksista lisää hyviä kuvia mallikansioon. Niiden avulla on helpompi saada jatkossa töitä."

Elo- ja syyskuun Lempiö vietti Suomessa. Fondi Models -mallitoimiston kautta Lempiöllä on ollut 1-2 kuvausta tai näytöstä viikossa. Viikkotyötään hän teki Helsingissä pihojen rakentamiseen erikoistuneessa yrityksessä, jonne hän päätyi firmassa työskentelevän kaverinsa houkuttelemana.

"Työpaikka oli hyvä erityisesti siinä mielessä, että työntekijät olivat joustavat. Kuvauksiin oli helpompi lähteä."

Rautatieasemat ovat tulleet tutuksi ympäri Suomea reissaavalle Petri Lempiölle.

Toiseksi jääminen hyvä asia

Palataan ajassa taaksepäin hetkeen, jolloin Lempiön mallinura sai kunnolla tulla alleen. Reilu vuosi sitten Lempiö vietti iltaansa turkulaisessa yökerhossa, jossa sattui olemaan samaan aikaan Mr. Finland -osakilpailu. Kisakiertuetta järjestämässä ollut kaveri pyysi häntä osallistumaan seuraaviin osakilpailuihin, ja Lempiö päätti testata kykyjään. Osakilpailut johtivat semifinaaliin ja lopulta finaaliin. Helmikuussa Lempiö valittiin Mr. Finland -loppukilpailussa ensimmäiseksi perintöprinsiksi.

"Kisoissa toiseksi jääminen oli oikeastaan paras vaihtoehto. Voittajan velvollisuutena on muun muassa

"Vammalasta löytyvät perhe ja vanhat ystävät."

juontaa tämän vuoden kisat. Toiseksi tullutta eivät sido velvollisuudet, mutta välillinen hyöty on sama. Sain kisojen avulla yhteydenottoja ja työtarjouksia sekä haluamaani kokemusta.”

Lempiö ei myöskään kaippaa voittajan saamaa julkisuutta.

”Mallin hommissa on parempi olla hieman tuntemattomampi. Liika julkisuus syö töitä.”

Viittä vaille valmis restonomi

Petri Lempiö keskittyy ja panostaa tällä hetkellä mallin uraan. Hän haluaisi kuitenkin saada opintonsa Turun ammattikorkeakoulussa päätökseen mahdollisim-

man nopeasti. Toimitilapalvelujen tuottamiseen ja johtamiseen erikoistuneesta restonomin tutkinnosta on jäljellä enää opinnäytetyö sekä kolme kuukautta kestävä esimiesharjoittelu.

”Opinnot olisi mukava saada pois alta, ettei tarvitsisi enää miettiä niiden suorittamista. Alun perin tarkoitukseni oli valmistua jouluksi, mutta aikataulu venyy väkisin hieman.”

Toimitilapalvelujen suuntautumisvaihtoehtoon Lempiö päätyi muun muassa siksi, että alan koulutusta järjestetään Suomessa vähän ja alalla on hyvät mahdollisuudet edetä.

”Olen hyvin kunnianhimoinen. Tykkään haasteista. Joskus otan ehkä liikaakin

Petri Lempiön mukaan ei ole poissuljettua, että hän palaisi joskus Vammalaan. Tässä vaiheessa tulevaisuus on kuitenkin avoin.

töitä ja projekteja vastaan.”

Mallina työskentelystä on hyötyä tulevaa kaupallista alaa ajatellen.

”Siitä saa itsevarmuutta ja esiintymistaitoa. Mallin töissä oppii myymään tuotetta.”

Kotikaupunkiin rauhoittumaan

Välillä Lempiö ehtii käväistä myös kotikaupungissaan. Kiireiselle miehelle Vammala näyttyy paikkana, jossa voi levähtää ja rentoutua.

”Kotiin luonnon keskelle tulen aina mielelläni rauhoittumaan. Vammalasta löytyvät perhe ja vanhat ystävät.”

Ja löytyy Vammalasta myös rakas harrastus, jalkapallo. Viitisen vuotta FC Vapsin edustusjoukkueessa pelanneelta Lempiöltä jäi tänä vuonna kesäkausi melkein kokonaan väliin.

”Se on kyllä harmittanut. Olen ehtinyt vain käydä katsomassa pari peliä, ja silloin olisi tehnyt mieli olla itsekin pelaamassa.”

Lempiöllä on kuitenkin tarkoitus pelata talvella futsalia Vapsin riveissä, vaikka hän Milanon matkan takia alkukaudesta myöhästyykin.

Ensi kesäkauden tilanteesta Lempiö ei uskalla sanoa vielä mitään. Elämänrytmi on tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa hektinen.

”Elän nyt päivä kerrallaan. Asiat muuttuvat niin nopeasti, etten tiedä tulevasta kuin pari kuukautta eteenpäin.”

Reetta Hynynen

TUNTEESTA
TIEDOSTA JA
TARINOISTA
TEHTY

Tyrvään Sanomat

www.tyrvaansanomat.fi

IDEA
MAINOS

Onkiniemenkatu 18
38200 Vammala
(03) 511 3950

Kaksi karpästä yhdellä iskulla. Vanha sanonta sopii täydellisesti 17-vuotiaan Kimmo Penttilän koulutusvalintaan. Ammattilukiassa opiskeleva Kimmo suorittaa neljässä vuodessa sekä ylioppilastutkinnon että sähköalan ammatillisen perustutkinnon.

Kimmo

valitsi sekä ammatin että valkolakin

"Ammattilukiota pidetään jostain syystä rankkana koulutusmuotona. Toki se perusammattikoulua rankempaa on, mutta toisaalta koulun vaihtuminen pitkin vuotta pitää motivaatiota yllä, eikä opiskelu ala maistua puurtamiselta", Kimmo Penttilä kertoo.

Lukuvuosi on sekä ammattikoulussa että lukiossa jaettu viiteen jaksoon. Ammattilukiolaiset opiskelevat vuosittain pari jaksoa lukiossa ja loput ammattikoulussa. Opiskelu kahdessa koulussa ei ensimmäisen kolmen vuoden aikana lisää pulpetissa istumisen määrää: ammattilukiolaiset vain suorittavat ammattikoulun yleisaineiden tilalta lukion kurssuja.

"Kahden tutkinnon opiskeleminen ei tarkoita missään nimessä vapaa-ajan rippeidenkin uhraamista. Opiskeluun voi panostaa tarpeelliseksi katsomallaan tavalla. Viimeistään toisen opiskeluasteen aikanahan jokainen ymmärtää tai ainakin pitäisi ymmärtää, että opiskelu on itseä ja tulevaisuuttaan varten. Kouluun ei mennä, koska äiti käskää, eikä läksyjä tehdä siksi, että opettaja on vihainen niiden jäädessä

tekemättä."

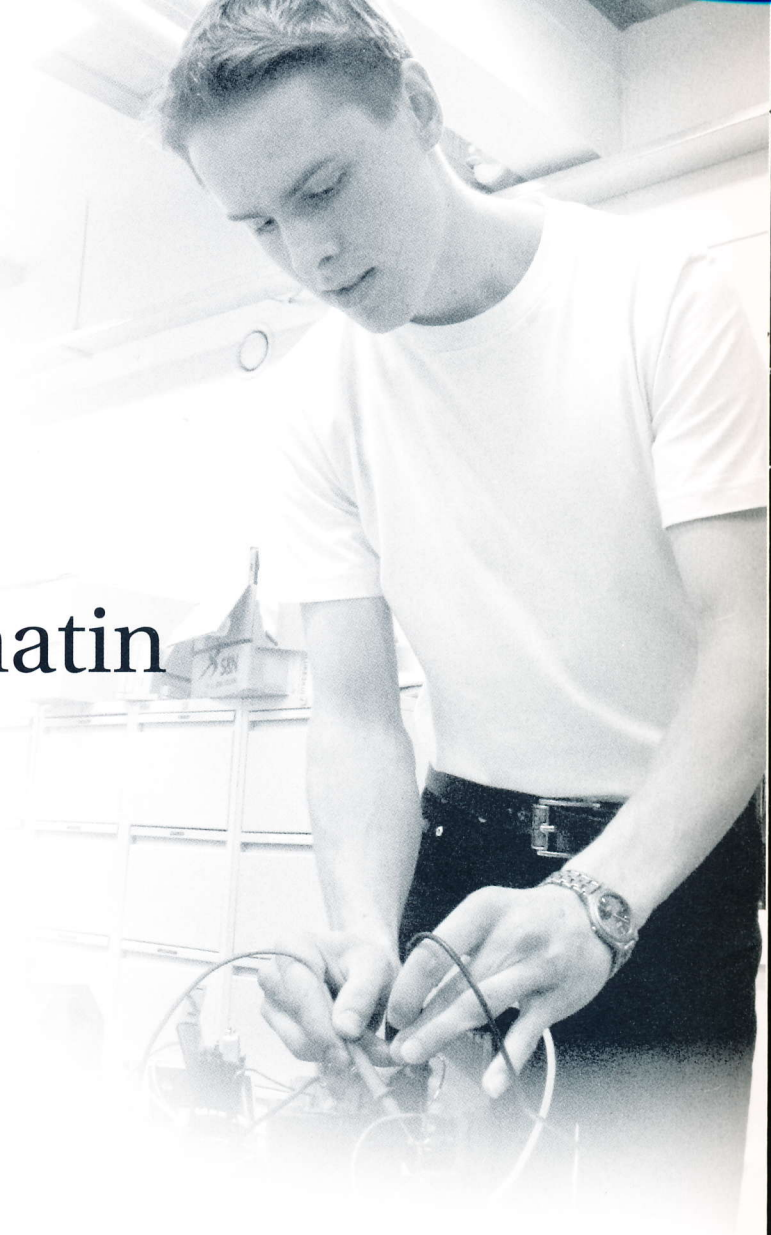
Ammattitutkintoon verrattuna ylimääräistä on neljäs opintovuosi, jolloin opiskellaan pelkästään lukiossa. Osan ylioppilastutkinnon aineista voi kirjoittaa vaikka jo kolmantena vuonna, jos vain on ehtinyt suorittaa kokeeseen vaadittavat kurssit. Suurimmalla osalla ylioppilaskirjoitukset jäävät kuitenkin neljännelle vuodelle.

"Viimeinen vuosi saattaa olla todella kiireinen joutuessa suoritetun kurssien vähydestä. Syventäviä kurssuja kun ei sitä ennen ehtine käymään juuri ollenkaan."

Pitkää matematiikkaa ympäri vuoden

Jaksojen takia lukion ja ammattikoulun opinnot on yleensä helppo yhdistää. Poikkeuksena on kuitenkin pitkä matematiikka, jota Kimmokin opiskelee.

"Pitkää matikkaa opiskelen ympäri vuoden viisi tuntia viikossa. Sen takia käyn lukiolla melkein päivittäin. Tunnit ovat vielä yleensä keskellä päivää, joten joudun kulkemaan koulujen väliä edestakaisin", Kimmo harmittelee.

Kimmo Penttilä kaipasi yläasteen jälkeen käytännönläheisempää opiskelua. Sähköala osoittautui hyväksi valinnaksi lukio-opintojen ohien.

Kimmo ei ole siten täysin tyytyväinen lukion tuntisijoitteluihin, mutta ammattikoulu saa häneltä kiitosta.

"Ammattikoululla ollaan tosi ymmärtäväisiä, kun kertoo, että nyt täytyy lähteä lukiolle matikan tunnille. Ainoastaan opiskelukaverit eivät aina oikein tykkää, kun hommat jäävät lähdon takia kesken, mikä sinänsä on ihan ymmärrettävää."

Vammalan ammattikoulun ja lukio sijaitsevat parin kilometrin päästä toisistaan. Viime aikoina Kimmo on kulkenut väliä moottoripyörällään. Kohta kaksipyöräisen tilalle tulee nelipyöräinen ajopeli: Kimmo täyttää

vuoden lopussa 18 vuotta ja saa siten ajokortin.

Ammattilukio ainoa vaihtoehto

Ammattilukio on Kimmolle ihanteellinen opiskelumuuoto.

"En kokenut olevani yläasteen jälkeen riittävän kypsä pönttämään kirjoja läpi vuoden. Halusin tehdä välillä jotain käytännönläheisempää. Toisaalta koin lukion tulevaisuuteni kannalta tärkeäksi. Ainoaksi järkeväksi vaihtoehdoksi jäi molempien koulujen käyminen samalla haitaisella."

Ammattikoulussa Kimmo

Ammattilukio Vammalan seudulla

- Kuntayhtymän oppilaitoksissa yhteensä yli 50 ammattilukiolaista, suurin osa heistä ammattikoulussa
- Suosituimmat ammattilukion alat parturi-kampaamo, ravintotalous sekä sähkö-, auto- ja metallialat
- Tänä lukuvuonna poikkeuksellisen suuri aloitusryhmä, suosio kasvaa vuosi vuodelta
- Keskeyttämisiä tulee eniten ensimmäisellä lukiojakosolla, koska ei pysytä lukio-opiskelujen vauhdissa
- Useimmat ammattilukion opiskelijat jatkavat opintojaan ammattikorkeakoulussa tai teknillisessä yliopistossa
- Yrityselämän palaute ollut erittäin myönteistä: ammattilukio aloitettiin Vammalassa yrityselämän aloitteesta
- Lisärahoitusta valtiolta ei ole tähän koulutusmuotoon vielä saatavissa, toiminta rahoitetaan nykyään yhteisesti lukion ja ammattikoulun perusrahoituksen turvin

opiskelee sähköalaa, joka on hänen mielestään osoittautunut hyväksi valinnaksi.

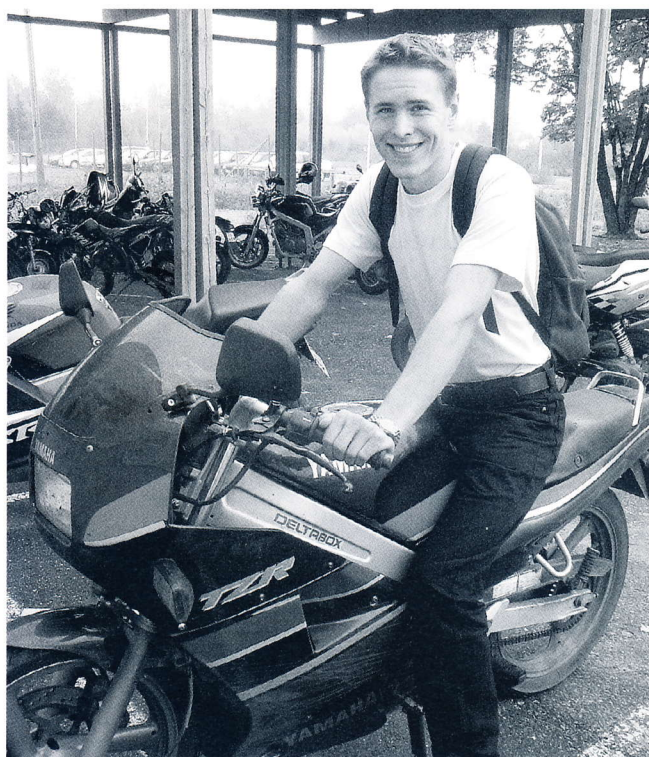
"Sähköala on sellainen ala, jossa saa ja täytyy miettiä asiat kunnolla läpi. Alalla täytyy myös tulla ihmisten kanssa toimeen."

Kimmo uskoo, että kaksosistutkinto antaa enemmän jatko-opiskelumahdollisuuksia. Se myös antaa

miettimisaikaa: ammattitutkinnon turvin voi valmistumisen jälkeen tehdä pari vuotta oman alan töitä ja pohtia rauhassa mahdollisia jatko-opintoja.

"En ehkä tee sähköhommia koko loppuelämäni. Jos haluan vaihtaa alaa, niin on sitten pohjalla valmiina muutakin."

Reetta Hynynen

Lukion ja ammattikoulun väli taittuu nopeasti moottoripyörällä.

Saluunassa syöt hyvin.

Tervetuloa!

JOULUN LAATULAHJAT MEILTÄ

LELUTALO MUOVIMAAILMA

Vammala, Marttilank. 17-19, puh. (03) 514 2420
muovimaailma@kopteri.net
www.muovimaailma.net

*Hypvää Joulua
ja Menestyksestä
Uutta Vuotta!*

Isännöintipalvelu Kari Kaaja

Puistokatu 4 B 3, 38200 Vammala

Trakinkatu 2,
38200 VAMMALA
Puh. (03) 511 9040, fax. (03) 511 9049

Sastamalan Joulun toimituksen pyynnöstä olen visioinut sitä, miltä elämä näyttää Vammalassa 2015. Osittain voimme tulevaisuuteen vaikuttaa itse ja osittain se on meistä riippumattomien tapahtumien tulosta. Tehtävän haasteellisuuden vuoksi olen visioinut kaksi erilaista skenaariota siitä.

Kumpikaan näistä skenaarioista ei tule sinällään toteutumaan, vaan varmaan jotakin niiden väliltä. Toimimalla itse aktiivisesti, yhteistyökykyisesti, omaa etuamme valtion ja maakunnan tasolla puolustaen sekä omaa kotikaupunkiamme positiivisesti markkinoiden, me voimme kuitenkin viedä kehitystä vahvasti kasvavan Vammalan suuntaan. Tehdään sen puolesta töitä.

Vahvan kasvun Vammala

Vammalan väkiluku kääntyi kasvuun vuonna 2006. Kasvua kiihdytettiin vuonna 2008 asuntomessuilla, jonka seurauksena Anolankallio rakentui nopeasti. Samalla Vammala löi itsensä läpi pirkanmaalaisten lapsiperheiden asuinpaikkavaihtoehtona ja uusia omakotitaloalueita on rakentunut Kukkuriin, Kärppälään, Karkkuun ja Häijään tien varteen. Myös haja-asutusalueiden rakentaminen on vilkastunut.

Vammalan kaupungin pohjoispuoli on myös löytänyt uuden kukoistuksensa

asuinalueena. Pappilanranta on loppuunrakennettu, samoin Ystävydenpuiston ympäristö. Uusia kerrostaloja on noussut lähelle rautatieasemaa. Niihin muuttaa Tampereella työssäkäyviä, joita uusi kiskobussi kuljettaa perinteisten junien lisäksi.

Nopean väestökasvun myötä kauppaliikkeillä menee entistä paremmin, pelko Nokian uusien liikkeiden näivettävästä vaikutuksesta on takana. Parhaat teollisuusyrityksemme ovat edelleen perheomisteisia. Niiden

liikevaihto kasvaa, tekninen osaaminen kehittyy ja alihankintaverkko laajenee. Oma ammattikoulu kouluttaa yrityksiin hyviä työntekijöitä ja työvoimapulaan on saatu apua myös ulkomailta.

Hyrkin sairaalan ympäristöön on rakentunut liiketiloloja. Hyrkin tehtävät ovat siirtyneet aluesairaalan yhteyteen rakennettuun uudisrakennukseen. Sairaalaossa synnytykset jatkuvat osaavan lääkärin johdolla. Päivystysalue on laajentunut Huittisiin asti ja

entistä isompi Saspe tekee hyvää yhteistyötä aluesairaalan kanssa. Poliisin oma toimipiste Vammalassa on säilynyt itsenäisenä ja seutu pysynyt turvallisena.

Ellivuoren ympäristöön on noussut kymmeniä mökkejä vuosittain ja se on palannut entiseen kukoistukseensa. Kaupunkiin on myös saatu uimahalli ja uusi jätevedenpuhdistamo. Molemmat oikeastaan kerralla, sillä Tampereen seudun kuntien kiista jätevedenpuhdistamon sijoituspaikasta meni niin kovaksi, että lopulta koko Pirkan-

Pysähtynyt Vammala

Vammalan väestö kääntyi kasvuun vuonna 2006, mutta kasvu jäi tilapäiseksi. Huonon taloustilanteen vuoksi ja heikon riskinotto-kyvyn takia asuntomessutakaan ei tullut mitään ja omakotirakentaminen muutenkin hidastui Pirkanmaan korkeasuhdanteen vaihtuessa lamaan. Anolankallio tuli lopulta täyteen, mutta Kukkuri on edelleen valitusten takia jumissa.

Kärppälään ei ollut rohkeutta investoida, Karkusta ei saatu hankittua sopivaa maata. Häijään tien tuntumaan on rakentunut jonkin

verran omakotitaloja, mutta Vammala ja Mouhijärvi eivät ole löytäneet yhteistä säveltä alueen kehittämiseksi.

Vammalan pohjoispuolella "ruususen unta". Uudet kaavoitetut alueet eivät ole rakentuneet ja palvelutarjonta ei myöskään ole kehittynyt. Junavuoroja Tampereelle on vähennetty ja junaliikenteen merkitys pienentynyt. Kiskobussista ei ole tietoaakaan.

Väkimäärän pysyessä entisellään kauppa ei ole kehittynyt ja yhä useampi ostos tehdään Tampereen seudulta. Lama on koetellut myös

teollisia yrityksiä ja osa niistä on myyty kansainvälisille konserneille, jotka eivät ole panostaneet tuotekehitykseen Vammalassa. Ammattikoulu on osa Pirkanmaan konsernia ja siellä on linjoja ja opiskelupaikkoja vähennetty, minkä vuoksi menestyvillä teollisuusyrityksillä on työvoimapula.

Hyrkin toiminta siirrettiin Pitkänniemen yhteyteen vuonna 2011. Hyrkkiä on yritetty markkinoida siitä asti, mutta lama on hiljentänyt liikerakentamista. Aluesairaalaossa synnytykset siirretty Tampereelle lääkä-

ripulan vuoksi ja päivystystä pidetään pystyssä vain oman seutukunnan voimin. Oma kihlakunta menetettiin 2008 ja poliisin pääpaikaksi tuli Tampere. Poliisin toiminta keskittyy muualta johdettuun partiointiin, mikä vieläkin arveluttaa ihmisiä. Uudet poliisit eivät enää muuta Vammalaan.

Ellivuoren alueen rakentaminen hiipui laman myötä. Hotelli on lievässä kasvussa, mutta kulta-aikaa vieläkin odotetaan. Vammalan ja Suodenniemen kuntaliitos ei ole saanut jatkoa, eikä siten ole saatu myöskään

Arto Satonen
kansanedustaja

maan laitos rakennettiin Vammalaan. Tämä tuli niin paljon halvemmaksi kuin oma laitos, että siitä säästyneillä rahoilla sekä kunta-liitosporkkanoilla ja valtion tuella tehtiin uimahalli.

Mouhijärvi ja Lavia liittyivät Vammalaan vuonna 2010 ja porkkanarahoilla on edesautettu erityisesti Häijään nopeaa kasvua asuinpaikkana ja kauppakeskuseksena. Parasta aikaa keskustellaan liitoksesta Äetsän kanssa ja nyt se näyttää toteutuvan.

VaLePa sai takaisin maailmalle lähteneet maajouk-

kupeleajansa ja voitti Suomen mestaruuden vuonna 2012. Mestaruutta juhliittiin Sylväällä – mutta ei vanhassa hallissa, vaan laajentuneessa ja uudenaikaisessa hallissa, jossa vietettiin myös vuoden 2012 ensimmäiset uudistuneet Vanhan kirjallisuuden päivät.

Nyt vuonna 2015 meitä vammalalaisia on 24500 ja kasvu on nopeaa.

kehittämiseen tarpeellisia porkkanarahoja. Vammalan oma uusi jätevedenpuhdistamo vei investointirahat ja uimahalli on edelleen rakentamatta. Nyt se on suunnitelmavuodella 2017.

Uusia kuntaliitosneuvotteluja liitoksista on taas tarkoitus käydä vuoden 2016 kunnallisvaalien jälkeen, mutta usko on jo hiipunut kaikilla. Erimielisten kuntien näkemykset haittaavat myös Saspén toimintaa, vaikka se perustehtäväänsä hyvin hoitakin.

VaLePa on joutunut ottamaan vauhtia ykkössarjasta

ja parhaat pelaajat lähteneet muihin seuroihin. Vammalan seudun taloudellisen taantumisen myötä hiipuvivat myös mahdollisuudet pelata liigaa huipputasolla. Sylvää on yhä paikallaan muuttumattomana ja kirjapäiviä pidetään entiseen tapaan, edelleen keskustellaan siitä pitäisikö niiden uudistua.

Nyt vuonna 2015 meitä vammalalaisia on 16 800 ja väestömäärä pysyy ennallaan.

Lahjakkuus palkitaan.
**ANNA HYVÄ MIELI ITSELLESI,
ANNA MATKAPOIKIEN
LAHJAKORTTI LÄHEISELLESI.**

MATKAPOJAT

Maailma kotirovellesi

Puistokatu 19 Vammala, puh. 010 2323 990

vammala@matkapojat.fi

www.matkapojat.fi

AGRI MARKET www.agrimarket.fi

Pesurinkatu 1, 38200 VAMMALA

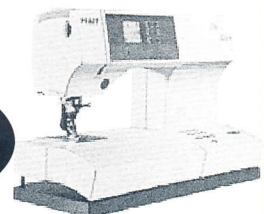
☎ 010 76 84386, faksi 010 76 84399

Husqvarna

VIKING

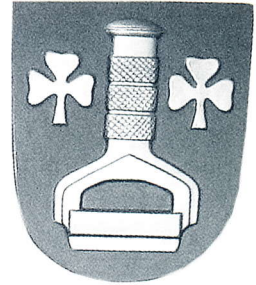
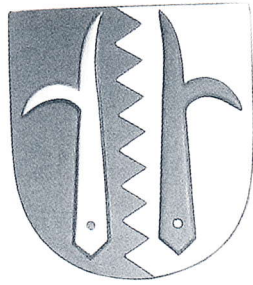
PFAFF

**HUIPPULAATUA
EDULLISESTI**

**OMPELUKONEKESKUS
KOIVU**

Asemak. 21, Vammala, p. 03-514 2280
Enqvistink. 7, Tampere, p. 03-344 0022

Vammala 2020

Vaikka vuosi 2020 tuntuu varsin kaukaiselta, on suhteellisen helppoa ennustaa, miltä maailma näyttää noin 15 vuoden kuluttua.

Internetin kehitys viimeisen 10 vuoden aikana on suurin mullistus sitten teollisen murroksen jälkeen. Olemme tiellä joka johtaa yhteiskuntaan, jossa tietointensiiviset tuotteet ja palvelut tuotetaan ja jaetaan digitaalisesti tietoverkkojen kautta.

Mitä tämä tarkoittaa sitten Tyrvällä? Jokaisella kadunkulkijalla on jonkin tyyppinen päätelaite taskussaan, jolla voi kytkeytyä maailmanlaajuiseen digitaaliseen verkkoon. Laitteessa ei välttämättä ole akkua vaan pieni polttokenno, joka toimii esimerkiksi vedyllä. Olohuoneissa on viihdekeskukset ja autoissa on päätelaitteet, joilla olemme linkittyneet globaaliin verkkoon. Tämä kaikki on jo ennustettu ja allakoitu tulevaisuuden teknologiakarttoihin eikä tule mullistamaan elämäämme kertaheitolla vaan muutokset hiipivät pikkuhiljaa arkipäiväämme.

Murros palveluissa

Seutumme osalta olisi oleellisempaa pohtia, miten meneillään oleva murros vaikuttaa työpaikkoihin ja yrittämiseen. Kun kaikki yksöiksi ja nolliksi koodattavissa olevat palvelut ja tuotteet siirtyvät verkkoon, niin

palvelimista ja päätelaitteista sekä niitä yhdistävistä tietoverkoista tulee yhteiskunnalle merkittävä tuotantokoneisto ja jakelutie.

Murroksen huonoja uutisia on, että se hävittää runsaasti työpaikkoja juuri palvelusektorilta, jossa niitä yhteiskunnassamme on kaikkein eniten. Hyvä uutinen on, että suuret tuottavuushypyt asiakkaiden saadessa tuotteen ja palvelunsa edullisemmin, nopeammin ja tehokkaammin luovat runsaasti uutta vaurautta ja tilaa uudentasoisille työpaikoille.

Ennakointi on välttämätöntä

Kirjoittamani lausahdus, että on helppoa ennustaa vuoteen 2020, perustuu siihen olettamukseen, että niin lyhyessä ajassa ei tapahdu mitään mullistavaa, josta ei

olisi jo heikkoja signaaleja ja oletusarvoja tutkimussektorilta. Mark Twain on sanonut jotakin siihen suuntaan, että ei ole niin tärkeää, kuinka paljon emme tiedä vaan tärkeämpää on, kuinka väärässä olemme siinä, mitä luulemme tietävämmme.

Kun Tekes ja Suomen Akatemia kutsuivat joukon maan ykkösaivoja pohtimaan tieteen, teknologian ja yhteiskunnan näkymiä, syntyi raportti Finnsight 2015. Vastaavantyyppisiä visiointeja on tehty mm. Japanissa, Britanniassa, USA:ssa, Saksassa, ja Ranskassa. Niihin tutustumalla pääsee kyllä kiinni siihen, mikä todennäköisesti teknisen kehityksen osalta on vuonna 2020 mahdollista. Suomalaisille olisi tärkeää osata tehdä juuri nyt oikeita valintoja, mihin tutkimus- ja tuotekehityspanoksia sijoitetaan,

jotta oltaisiin ajoissa kiinni kasvavassa busineksessä.

Toimintaympäristömme muuttuu. Tavarat, pääomat, ihmiset, arvot, ideat ja kulttuurit liikkuvat yli rajojen. Myös riippuvuutemme, vuorovaikutuksemme ja yhteistyömme yli rajojen kiihtyy. Kansainvälistyminen on uudella tasolla vuonna 2020. Globaali työnjaon muutos vanhojen teollisuusvaltioiden ja uusien nousevien talouksien kesken tuo meille suuren erikoistumisen, osaamisen ja kustannustehokkuuden haasteen..

2050

15 vuotta on lyhyt aika pitkäjänteisessä kehitystyössä. Läpimurtoja, jotka tuovat uusia innovaatioita kansalaisten ja kuluttajien ulottuville, tapahtuu koko ajan. Innovaatiot näkyvät kansalaisille kuitenkin enemmän tuoteparannuksina kuin uusina tuotteina. Kehityskulkua on helpompi tarkastella taaksepäin, jolloin huomataan, että jokaisen eteenpäin tapahtuvan harppauksen takana on pidempi kehitysprosessi. Olisi huomattavasti haastavampaa ennustaa vuoteen 2050.

Lääketieteen kehitys koskettaa meitä kaikkia. Japanilaiset ovat ennustaneet, että vuonna 2029 on keksitty lääke Alzheimerin tautiin ja vuonna 2026 veritestauksella voidaan tunnistaa kaikki syöpäsairaudet ajoissa.

Luonnonkatastrofit ovat pistäneet vauhtia tutkimukseen. Vuonna 2030 pystytään ennustamaan ajoissa maanjäristysten sijainti, kesto ja voimakkuus yli 7 richterin järjestyksille.

Edellä on esimerkkejä siitä, mitä kehityksen kiihtyvä sykli tuo tullessaan. Tutkimusta ja tuotekehitystä tehdään laajalla rintamalla, ja tieto välittyy salamannopeasti verkkojen kautta. Ei ihme, että nykyään emme pysy enää ajan tasalla siinä, mitä nykYTEKNIikka mahdollistaa. On mahdotonta olla joka alan asiantuntija. Niin kuin Leonardo da Vinci aikanaan. Leonardo luonnosteli jo 1500-luvun taitteessa helikoptereita, sukellusveneitä ja panssarivaunuja, jotka ovat tuoneet työpaikkoja meille Vammalaan lähes 500 vuotta myöhemmin.

Jukka Kaartoluoma

Kirjoittaja on Vammalan seudun Yrityspalvelu Oy:n toimitusjohtaja. Yrityspalvelu on neljän lähikunnan perustama ja sen tehtävänä on seutukuntamme elinkeinotoiminnan kehittäminen. Kirjoituksessaan Kaartoluoma pohtii meneillään olevan murroksen vaikutuksia tyrvääläisittäin ja globaalisti.

Uusi levy- ja hitsaushalli valmistui Vammalan ammattikoulun alueelle tänä syksynä.

Camilla – koulutusverkostosta Metallialan koulutus- ja palvelukeskukseen

Juhlapuheista on edetty käytännön yhteistyöhön Vammalan seudulla. Kaksikymmentä metallialan yritystä, ammattikoulu, Yrityspalvelu Oy ja työvoimatoimisto toteuttavat merkittävän metallialan palvelu- ja koulutuskeskuksen.

Monia vuosia sitten seutukunnan suurimmat yritykset yhteistyössä koulutuskuntayhtymän kanssa ryhtyivät suunnittelemaan uuden teknologian osaajien koulutuksen tehostamista ja toimenpiteitä osaavan työvoiman takaamiseksi seudulla. Syntyi ajatus yhteistyöhankkeesta, jossa yhdistettäisiin TE -keskuksen tukirahoituksella pirkanmaalaisten oppilaitosten ja yritysten voimia tehokkaan ja viimeisintä teknologiaa hyödyntävän koulutustoiminnan aikaansaamiseksi.

Tästä yhteistyökuvioista tuloksena oli hankkeen tampereilaistuminen ja toiminnan painopisteen karkaaminen Tampereelle. Kyseistä tilannetta osattiin odottaa ja siksi Vammalassa päätettiin lähteä hakemaan aivan

omaa hanketta, joka myös saatiin ja nimettiin Camilla-koulutusverkostoksi.

**Camilla on
jatkoa ammatilliselle
peruskoulutukselle**

Hanke käynnistyi täyteen toimintaansa alkusyksyllä 2003. Kuluneena aikana verkoston toimintaperiaate on muokkaantunut ja laajentunut alkuperäisestä ajatuksestaan melko paljon. Toiminnan ytimenä on kuitenkin alusta asti ollut erilaisten metallialan osaamiseen liittyvien koulutusten järjestäminen jäsenyritysten tarpeiden mukaan.

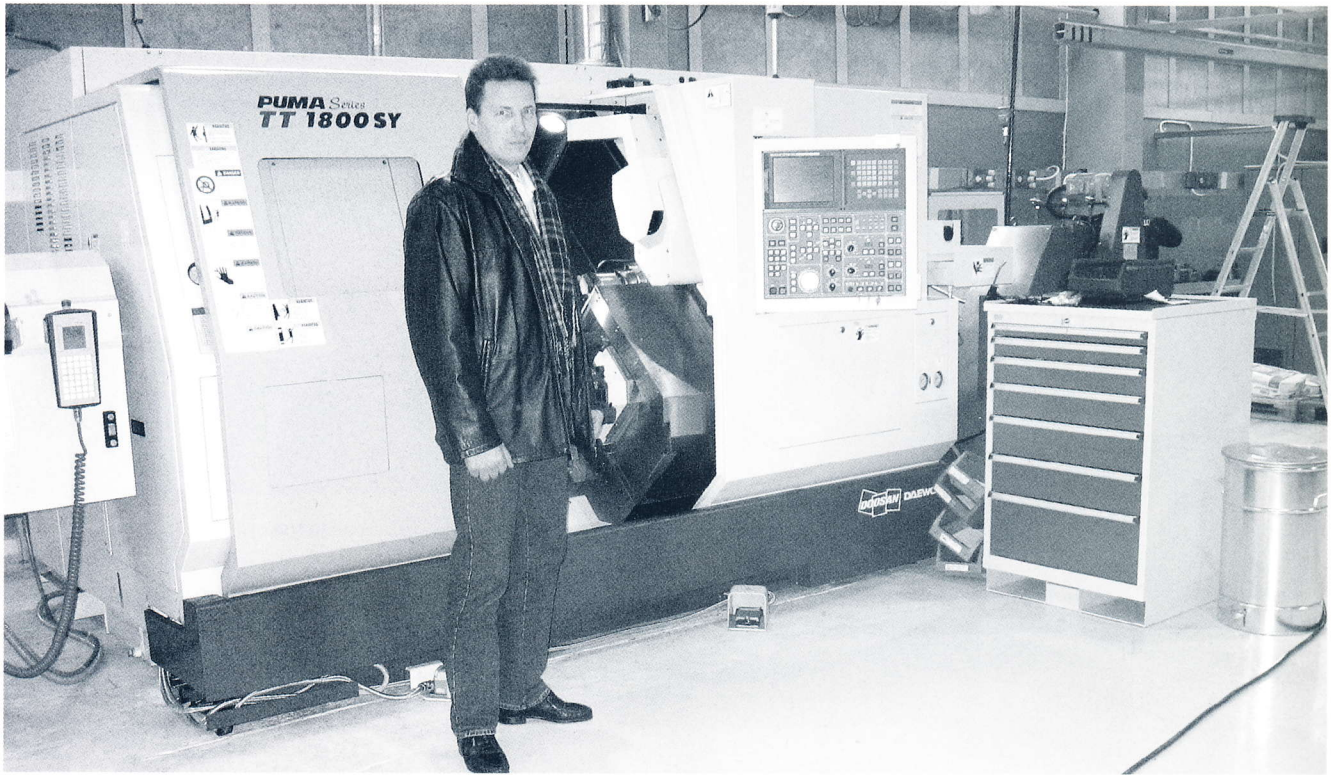
Verkoston tarkoituksena ei ole kilpailla paikallisen ammatillisen oppilaitoksen kanssa koulutuksen järjestämisestä, vaan päinvastoin

toimia yhteistyökumppanina hyödyntäen ao. oppilaitoksen koulutustarjontaa, tiloja ja laitteita. Voidaan sanoa, että Camilla jatkaa siitä, mihin ammatillinen peruskoulutus päättyi. Toisin sanoen koulutettavat henkilöt ovat yrityksissä toimivia ammatillaisia tai ammattilaisiksi kehittymässä olevia alan osaajia.

Tavoitteena on koulutuksen sekä muun verkostotoiminnan keinoin vahvistaa yritysten kilpailukykyä ja kehittymistä mm. teknologian suomien mahdollisuuksien hyödyntämisessä.

Camillan kautta on seudulle muodostunut ehkä lähes ainutlaatuinen yhteistyö Vammalan Seudun Yrityspalvelu Oy:n, Vammalan seudun työvoimatoimiston, Vammalan seudun amma-

Kirjoittaja Pasi Rännäli ja cnc-sorvi.

▷▷ Camilla...

tillisen koulutuksen kuntayhtymän sekä verkostoon kuuluvien 20 metalliyrityksen välille.

Tälle toimivalle yhteistyölle pohjautuvat myös kaksi merkittävää investointihan-

ketta, joiden kautta em. tavoitteita pyritään saavuttamaan entistä paremmin.

Uusi levy- ja hitsaushalli, robotti ja cnc-sorvi

Yhteistyössä päätettiin lähteä rakentamaan ns. Metallialan koulutus- ja palvelu-

keskusta, jonka fyysinen toimintaympäristö sijoittuisi Vammalan ammattikoulun tiloihin. Laitehankintoihin haettiin ja saatiin TE -keskukselta toimintaympäristötukea, jonka edellytyksenä oli myös yksityisen rahoitusosuuden löytyminen verkoston yrityksiltä. Lisäksi

seudun kuntien myönteisellä päätöksellä ryhdyttiin rakentamaan koulutuskuntayhtymälle uutta levy- ja hitsaushallia sekä saneeraamaan metalliosaston vanhoja tiloja.

Näiden toimien tuloksena em. levy- ja hitsaushalli valmistui tänä syksynä, samaisen hallin lattialle hankittiin hitsausrobotti käsittelylaitteineen ja koneistushalliin hankittiin ns. tankomakasiinilla varustettu moniakselinen CNC -sorvi.

Hankitut laitteet ovat yhteiskäytössä ja niille on nimetty vastuu-/pääkäyttäjät.

Kun hankerahoitukset jossakin vaiheessa päättyvät, on tavoitteena se, että tavalla tai toisella koulutus- ja palvelukeskus jatkaa Camillan toimintaa ja metallialan yritysten toimintaedellytysten kehittämistä seutukunnalla.

Camillasta puhuttaessa emme muuten enää puhu koulutusverkostosta, vaan yritysverkostosta.

**Terveisin
Pasi Rännäli
projektipäällikkö**

Tietokonetekniikan merkitys kasvaa vauhdilla metallien työstössä. Tällöin työntekijän työn luonne muuttuu vuosien saatossa tämän päivän teknisen toimihenkilön työksi. Kuvassa asennusvaiheessa oleva hitsausrobotti.

HYVÄÄ RUOKAHALUA!

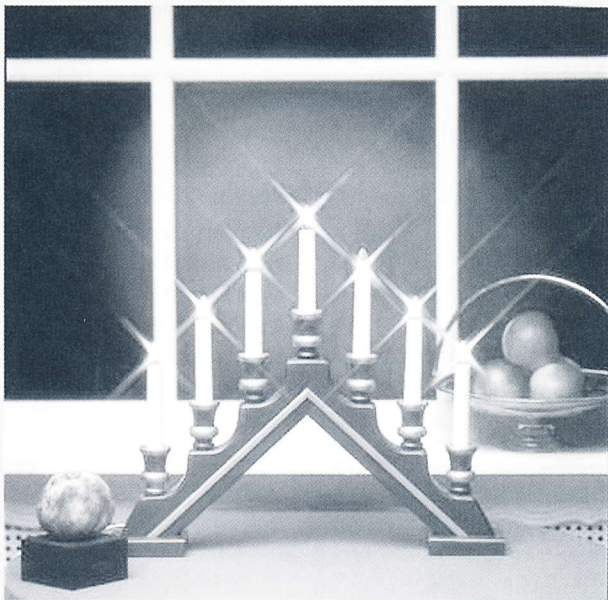
MARENKI

Puistokatu 5, puh. 511 4999

Vammalan seudun
ammattilliset oppilaitokset,
aikuiskoulutus- ja
oppisopimustoimisto

*toivottavat
Rauhaisaa
Joulun aikaa!*

*Lämmintä Joulua ja
Valoisaa Uutta Vuotta!*

Pukintie 242, Vammala. Puh. 512 8111. www.teliliansahkotyo.fi

*Tavallista parempi
Ruokakauppa*

Toivottaa Hyvää Joulua!

K SUPERMARKET

SUPERI

*ROISMALAN RISTEYS
VAMMALA PUH. 512 8000*

Avoimena: ma-pe 7-21, la 7-18

*Iloista
Joulua!*

Vammalan
seurakunta

HARTELA

Seminaarinkatu 5, 26100 Rauma
(02) 8387 7700

Vammalan suurimmat yritykset ja tulevaisuus

Teimme kymmenelle Vammalan suurimmalle yritykselle joukon visaisia kysymyksiä koskien yritysten tulevaisuutta ja toiminnan edellytyksiä Vammalassa. Koska näiden yritysten toiminnoista valittömästi tai välillisesti tuhannet seutukuntamme ihmiset saavat toimeentulonsa ja vaikutukset ulottuvat koko Vammalaan, ovat vastaukset meille kaikille tärkeitä.

Teknikum-Yhtiöt Oy

Toimitusjohtaja, teollisuusneuvos Kalevi Vuorisalo.

Yrityksen liikevaihto on n. 41 milj. euroa, josta Vammalan osuus 26 milj. euroa. Tuotteet ovat tekniset kumija muovituotteet. Henkilöstöä on 350, josta Vammalassa 200. Viennin osuus Vammalasta n. 40 %, päämarkkina-alueena EU ja Venäjä.

Kalevi Vuorisalo.

Kysymys 1

Tulevaisuuden ennustaminen jo lähivuosillekin on tämän hetkisessä maailmantilanteessa vaikeaa, saati sitten vuoteen 2020. Kuitenkin, uskon, että tulevaisuudessakin edelleen valmistetaan teknisiä kumituotteita Vammalassa, mut-

ta varmasti teknisesti entistä vaativampia. Suunnittelun ja erityisosaamisen vaatimus kasvaa kaiken aikaa.

Kysymys 2

Tuotantotilojen laajennussuunnitelmia Vammalaan ei

ole tällä hetkellä olemassa. Olemme juuri saaneet Äetsän kunnan kanssa valmiiksi Kumijalosteen laajennuksen, johon siirtyi syksyn aikana tuotantoa (Pucast) Vammalasta. Tällä hetkellä meillä on vapaata tilaa Vammalan tehtaalla, joskin sen soveltuvuus raskaaseen tuotantoon on kehnoa. Tarkastelemme parhaillaan, mitä globaalit asiakkaamme edellyttävät meiltä tuotannon suhteen ja pyrimme sopeutumaan niihin vaatimuksiin. Osaamisen lisääminen ja vahvistaminen on lähiajan suuria haasteita.

Kysymys 3

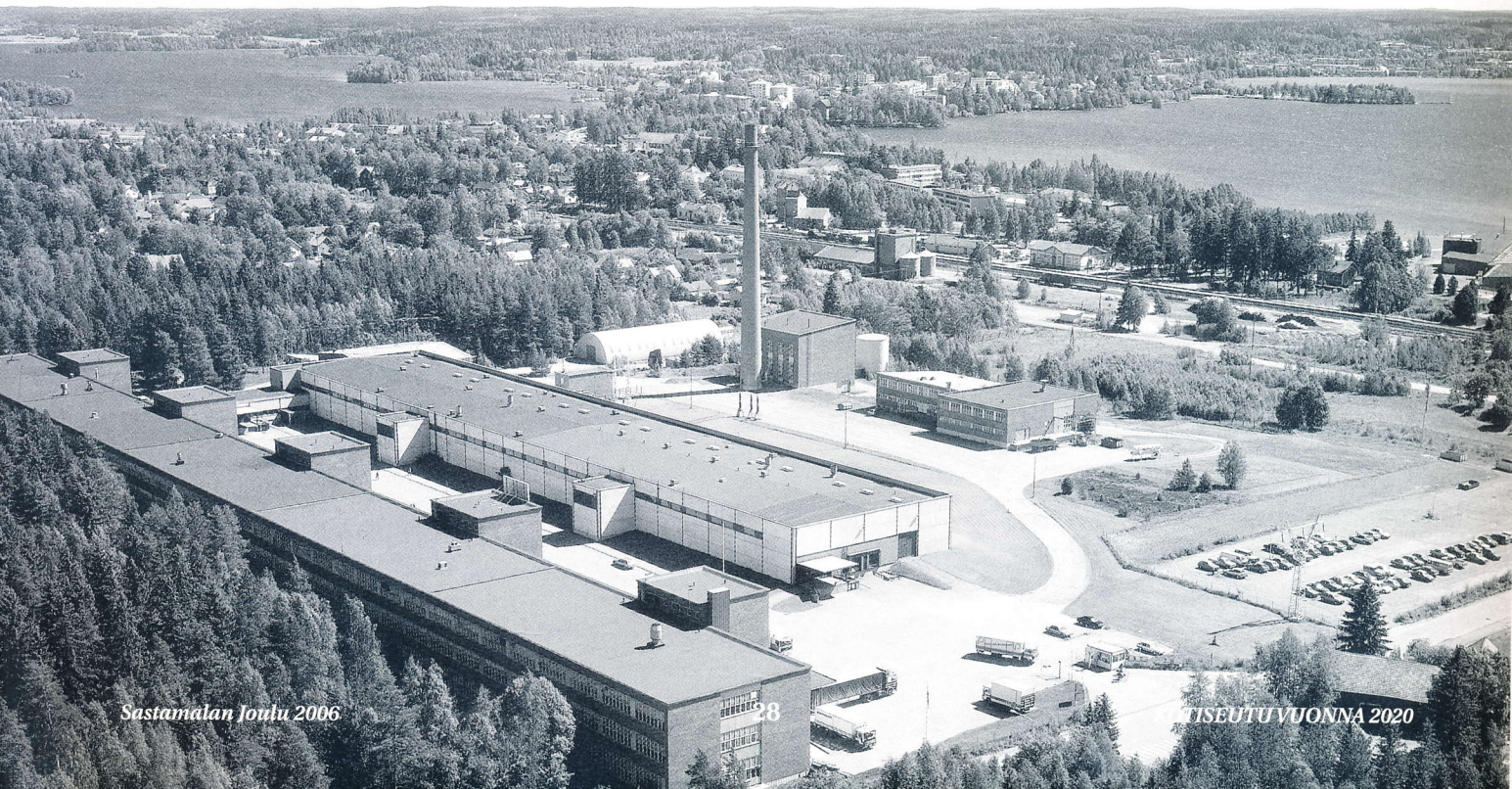
Koska olemme suurelta osin sopimusvalmistaja-/alihankintayritys, tulee meidän

elää asiakkaidemme tarpeiden mukaisesti, myös tuotteiden hinnoittelun suhteen. Tämä asettaa meille korkean kustannustason maan yrityksenä erityisiä vaatimuksia tuottavuuden suhteen, jotta voisimme olla riittävän kilpailukykyisiä. Tämä saattaa edellyttää meiltä reagoitua myös valmistuspaikkojen suhteen – myös siksi, että asiakkaiden omat toimet vaikuttavat meihin.

Raaka-aineiden ja energian hintojen kehitys on lähiaikojen suuri huolenaihe.

Kysymys 4

Vammalalla on näennäisesti logistisesti hyvä sijainti, mutta käytännössä Tampere on elinkeinoelämän

Näitä kysyttiin:

1. Minkälaisena näette yrityksen tilanteen vuonna 2020?
2. Onko teillä laajennussuunnitelmia Vammalaan ja voitteko kertoa niistä tarkemmin?
3. Yrityksen tulevaisuuden pahimmat uhkakuvat?
4. Vammalan vahvuudet ja heikkoudet yrityksen menestymisen kannalta?
5. Mikä merkitys Vammalan ammattilukiolla on jatkossa henkilöstöhankinnan kannalta?
6. Mikä olisi yrityksen toimintaa ajatellen tärkein kunnallinen päätös Vammalassa?

keskuksena ympäristöineen huomattavan vetovoimainen ja tukee siten huonosti Vammalan yrityselämän monipuolista kehittymistä, uudistumista ja kasvua – myöskin koulutetun henkilöstön muuttohalukkuutta paikkakunnalle. Suhteellisen kapea yrityspohja, ja sen laajentamisen jarruttaminen valituksin jne. pitää työnsaantimahdollisuuksia suppeana.

Meidän kuitenkin alhaiset tonttien ja omakotiasuntojen hinnat auttanevat väestöpohjan kasvussa, mikä pitkässä pelissä muodostuu myös yritysten eduksi esimerkiksi työvoiman saatuuden suhteen.

Meidän tulisi poisoppia ”silminnähtävästä sisäänlämpiämisestä” ja helpottaa siten muuttajien sopeutumista paikkakunnalle.

Kysymys 5

Usein ihminen pyrkii takaisin synnyinsijoilleen, kotiin. Kun luomme hyvät edellytykset kasvavan osaamistason edellyttämille erilaisille ja monipuolisille koulutusmuodoille, luomme hyvän pohjan jatko-opinnoille ja valmiuksille palata ammatitaitoisena kotipaikkakuntansa yrityselämän käyttöön.

Käytännön osaamista voi opiskelun edetessä kehittää yrityksissä ja luoda pohjan tulevaisuuden työpaikalle.

Kysymys 6

Kunnallisin päätöksin yksin ei yrityksiä houkutella tai saada pidettyä paikkakunnalla, mutta toki tonttipolitiikalla, Vammalan Seudun Yrityspalvelun tyyppisillä palveluilla ja vastaavilla toimilla luodaan hyvää pohjaa. Keskusta-alueen vireänä pysyminen ja hyvä palvelutaso auttaa paikkakunnalla viihtymistä ja työvoiman saatavuutta paikkakunnalta. Työvoiman saatavuus tulee olemaan Vammalassakin avainkysymyksiä jo lähitulevaisuudessa.

Vammalan Vaneritehdas Oy

Toimitusjohtaja Pasi Lahtinen.

Yrityksen liikevaihto Vammalassa on 20 milj. euroa. Päätuotteena on koivuvaneri. Henkilöstöä on 160. Viennin osuus on n. 85 % lähihinä Eurooppaan.

Kysymys 1

Liian kaukainen ajankohta ennustettavaksi. Toiminta jatkuu saman kaltaisena, mutta tehokkaampana ja laajempaan.

Kysymys 2

Laajennukset mahdollisia jos kilpailukyky riittää.

Kysymys 3

-

Kysymys 4

Vahvuuksina hyvä sijainti, kohtalaiset liikenneyhteydet ja kaupungin myönteinen asenne liiketoimintaan.

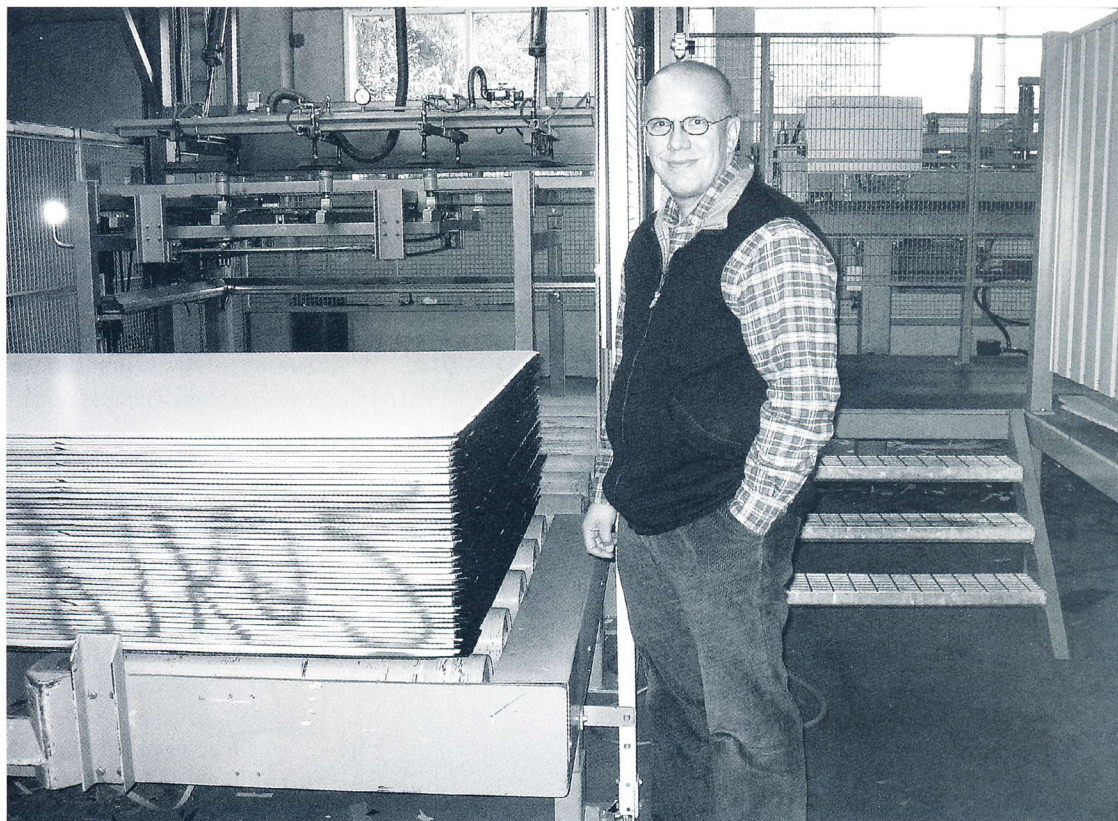
Pasi Lahtinen.

Kysymys 5

Vaikutusta kaupungin elinvoimaisuuteen? Ei suoria vaikutuksia henkilöstöhankintaan.

Kysymys 6

Päätöstarpeita tulee ja menee. Tärkeätä on kyky perusteltuihin ja nopeisiin päätöksiin.

▷▷ Vammalan suurimmat yritykset...

Patria Weapon Systems Oy

Liiketoimintajohtaja Jarmo Puputti.

Yrityksen liikevaihto on n. 50 milj. euroa. Päätuotteet ovat AMOS ja Nemo-kraanaatinheitinjärjestelmät, asejärjestelmäintegrointi, raskaiden aseiden huoltopalvelut, kraanaatinheitin- ja tykistöampumatarvikkeet. Henkilöstöä on 177 Vammalassa ja kolme Vihtavuorella. Nykyiset hankkeet ovat pääasiassa kotimaahan. Uusien hankkeiden painopiste on vientimarkkinoilla.

Kysymys 1

Patria Weapon Systems on

kasvanut maailman johtavaksi kraanaatinheitinjärjestelmien toimittajaksi. Yrityksellämme on osaava ja innostunut henkilöstö, joka on ylpeä omasta työstään.

Toiminnan kulmakiviä ovat asiakastarpeen ymmärtäminen, kyky toimittaa kokonaisjärjestelmiä, syvälinen korkean teknologian osaaminen omilla erikoisalueilla ja verkottunut toimintatapa.

Kysymys 2

Laajentumisen vauhti määrytyy toiminnan kasvun ja kehittymisen kautta.

Tavoitteenamme on toimia joustavasti ja kasvaa vientimarkkinoiden kasvun kautta.

Näitä kysyttiin:

1. Minkälaisena näette yrityksen tilanteen vuonna 2020?
2. Onko teillä laajennussuunnitelmia Vammalaan ja voitko kertoa niistä tarkemmin?
3. Yrityksen tulevaisuuden pahimmat uhkakuvat?
4. Vammalan vahvuudet ja heikkoudet yrityksen menestymisen kannalta?
5. Mikä merkitys Vammalan ammattilukiolla on jatkossa henkilöstöhankinnan kannalta?
6. Mikä olisi yrityksen toimintaa ajatellen tärkein kunnallinen päätös Vammalassa?

Kysymys 3

Uhkien sijasta puhuisin mieluummin haasteista.

Painopisteen siirtyminen vientimarkkinoille ja kokonaisjärjestelmätoimittajaksi vaatii paljon uutta osaamista, uusia toimintatapoja ja entistä huomattavasti nopeampaa reagoitua ja joustavuutta.

Haasteena on uuden oppiminen sekä yksilön että koko yrityksen tasolla. Toimintaympäristön muutos asettaa omat haasteensa kannattavuuden ylläpidolle ja edelleen kehittämiselle.

Kysymys 4

Vammala tarjoaa hyvän ympäristön yritykselle kasvaa ja kehittyä.

Tampereen seudun läheisyys ja myönteinen yritysilmapiiri mahdollistaa yrityksen kehittämisen liiketoiminnan tarpeista lähtien.

Laajemman talousalueen tuki luo mahdollisuudet osaavan henkilöstön rekrytointiin.

Toimiva yhteistyö Vammalan kaupungin kanssa mahdollistaa pitkäjänteisen suunnittelun.

Vammala elinympäristönä tarjoaa myös hyvät puitteet asua ja elää.

Kysymys 5

Monipuolinen koulutus tarjoaa hyvät eväät työelämäs-

Jarmo Puputti.

sä menestymiseen. Koulussa luodaan pohja elinikäiselle oppimiselle.

Koulutuksen tärkein tehtävä on luoda valmiuksia ympäristön jäsentämiseen ja uusien tietojen ja taitojen omaksumiseen sekä antaa edellytykset tietojen soveltamiseen käytäntöön.

Yrityksen tärkein voimavara on osaava ja innostunut henkilöstö.

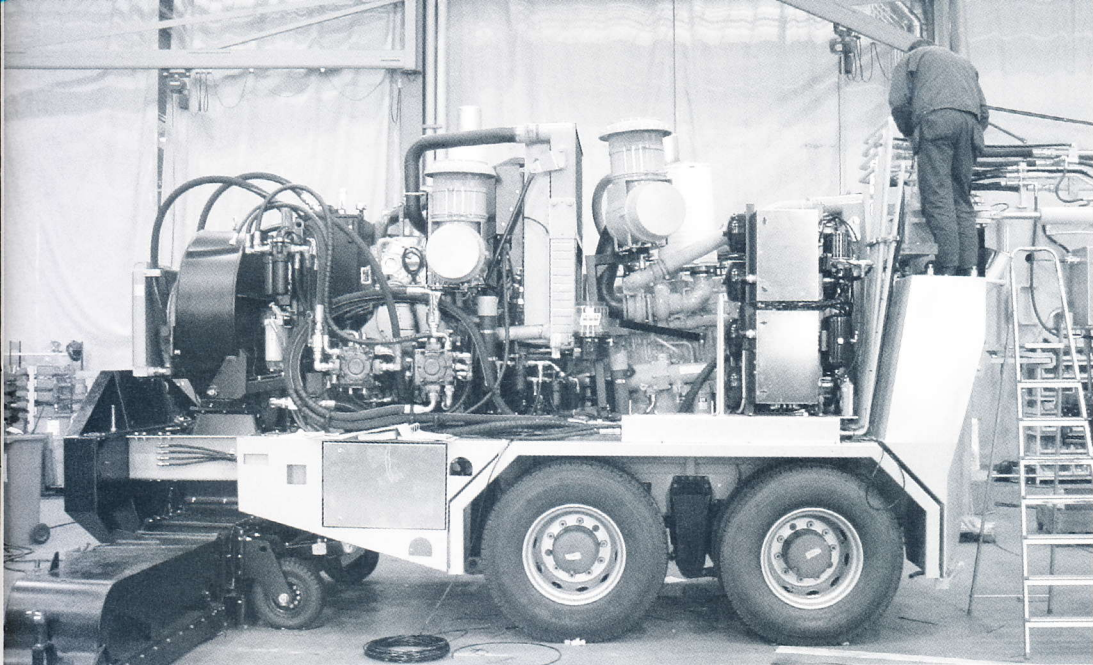
Uskon ammattilukion omalta osaltaan kannustavan nuoria uusien taitojen hankkimiseen.

Tätä kautta myös yritysten toimintaympäristö seutukunnalla kehittyä pitkäjänteellä.

Kysymys 6

Kaikki seutukunnan houkuttelevuutta lisäävät toimenpiteet ovat positiivisia kaikille alueella toimiville yrityksille.

Komas Oy Vammalan tehtaat

Liiketoimintajohtaja Esko Kranni.

Koko yrityksen liikevaihto on 95 milj. euroa. Yritys toimii metalliteollisuuden sopimusvalmistajana. Henkilöstöä Vammalassa on 160, muualla Suomessa työskentelee 300 henkilöä ja Puolassa 450. Vienti tapahtuu päämiesten markkinoiden kautta ja vaihtelee suuresti. Päämarkkinat ovat Suomi ja Keski-Eurooppa.

Kysymys 1

Komas toimii kansainvälisillä markkinoilla ja toimipisteitä on useassa maassa.

Pääasiakkaina ovat kansainväliset yhtiöt, joilla itsellä on vahva markkinointiosaaminen.

Esko Kranni.

Komas huolehtii asiakkaiden toimeksiannosta myös tuotteiden suunnittelusta ja kustannustehokkaasta valmistusprosessista vastaten jopa tuotteiden elinkaaren vaatimista toimista.

Komas Oy:llä tulee olemaan merkittävä asema valitsemillaan toimialueilla vuonna 2020.

Yhtiö tulee laajentamaan toimintaansa merkittävästi, Vammalan toimipisteen kehityksen uskon seuraavan tätä linjaa.

Kysymys 2

Komas Oy toiminnan laajeneminen Vammalassa ei ole yksin Komas Oy:n suunniteltavissa oleva asia, vaan siinä pitää huomioida monien sidosryhmien toimenpiteet. Nyt asiasta ei ole muuta kommentoitavaa. Paikallisesti voidaan edesauttaa laajenemisen mahdollisuuksia huomioimalla myös teollisuuden tarpeet kunnallisessa päätöksenteossa.

Kysymys 3

Pahimpana uhkakuvana voidaan nähdä työvoimapula, joka koettelee jo tällä hetkellä Vammalan tehtaita.

Kilpailukyvyyn menettäminen, kustannusten nousu ja riittämättömän tuottavuuden parantuminen saattaa jopa

aiheuttaa tuotteiden valmistuksen siirtämisen ns. halvan kustannusten maihin. Komas Oy voi kuitenkin toimia myös näissä maissa, kuten jo toiminta Puolassa osoittaa.

Kysymys 4

Vahvuutena tällä hetkellä voidaan pitää ammattitaitoista

henkilöstöä ja nykyaikaisia tuotantomenetelmiä valituilla toimialoilla. Heikkoutena voidaan mainita Vammalan tehtaiden osalta toimitilojen asettamat rajoitukset.

Kysymys 5

Ammattilukion kautta toivotaan Vammalan talousalueen nuorison saavan mahdollisuuden kouluttautua metallialan ammatteihin ja jatkavan mahdollisesti opintojaan ylemmille kouluasteille. Tietenkin toivomme mahdollisimman monen heistä lopulta työllistyvän Vammalalaisissa yrityksissä.

Kysymys 6

Vammalan tulee huolehtia kilpailukyvystään houkuttellakseen yrityksiä kehittämään toimintaansa Vammalassa ja saadakseen yrityksen työntekijöitä asettumaan Vammalaan asumaan.

Suunnittelutoimisto
Insar Oy
puh. 512 7200

Pyymäen Konditoria
Torin laidassa

Pyymäen Leipomo

Nuutilankatu 2, Vammala, p. 03-512 3100

▷▷ Vammalan suurimmat yritykset...

Vexve Oy

Toimitusjohtaja Jarmo Nieminen.

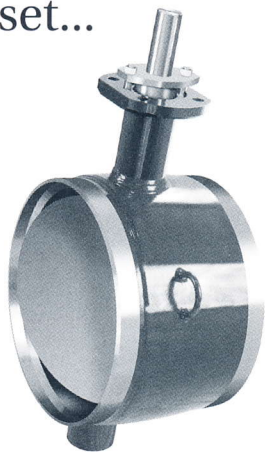
Yrityksen liikevaihto on 23 milj.euroa. Päätuotteet ovat Vexve pallo- ja läppäventtiilit sekä Vesiverto huoneistokohtaiset vedenmittauslaitteet. Henkilöstöä on 100, josta 96 Vammalassa. Viennin osuus on 70 %, vientimaita on n. 30, joista suurimpina Venäjä, Kiina, Ruotsi, Puola, Liettua ja Tsekki.

Kysymys 1

Tarkastelujakso on varsin pitkä, mutta uskon että Vexve on jatkanut kasvun ja kehittymisen tiellä ja on entistä vahvempi tekijä venttiilimarkkinoilla.

Kysymys 2

Viimeisten kolmen vuoden aikana olemme investoineet liikevaihtoomme nähden varsin mittavasti Vammalaan ja tällä hetkellä uusia isoja investointeja ei ole suunnitelmissa, mutta kun kasvun tiellä jatketaan tulee

myös tarve investointeihin 3-5 vuoden sisällä.

Kysymys 3

Ehdottomasti motivoituneen ja ammattitaitoisen työvoiman saanti.

Kysymys 4

Ajattelen asian niin, että pääsääntöisesti yrityksen pitää itse huolehtia menestymisestään. Kaupungin tehtävänä tulisi olla esimerkiksi riittävän tonttitilan tarjoaminen mahdollisia laajentumisia varten ja tämä on meidän osaltamme tällä hetkellä kunnossa.

Vammalan sijainti tavallaan lähellä ja tavallaan kaukana Tampereesta on sekä

Näitä kysyttiin:

1. Minkälaisena näette yrityksen tilanteen vuonna 2020?
2. Onko teillä laajennussuunnitelmia Vammalaan ja voitteko kertoa niistä tarkemmin?
3. Yrityksen tulevaisuuden pahimmat uhkakuvat?
4. Vammalan vahvuudet ja heikkoudet yrityksen menestymisen kannalta?
5. Mikä merkitys Vammalan ammattilukiolla on jatkossa henkilöstöhankinnan kannalta?
6. Mikä olisi yrityksen toimintaa ajatellen tärkein kunnallinen päätös Vammalassa?

Jarmo Nieminen.

vahvuus että heikkous, toivottavasti sitä pohdittaisiin riittävästi ja osattaisiin hyödyntää sen hyvät puolet.

Kysymys 5

Ammattilukiolla on erittäin suuri merkitys osaavan hen-

kilöstön saamisessa pitkällä tähtäimellä. Se on kuitenkin vain yksi esimerkki mahdollisuuksista. Yritysten, oppilaitosten, kaupungin ja työvoimaviranomaisten pitää jatkaa entistä ponnekaammin yhteistyötä nuorten mahdollisuuksille Vammalassa.

Tällä hetkellä tärkein asia on Vammalan ammattikoulun pysyminen itsenäisenä seutukunnallamme.

Kysymys 6

En osaa sanoa yksittäistä päätöstä, mutta ehdottomasti tärkein asia olisi löytää Vammalaan sellaisia houkustekijöitä, joilla nuoret perheet saadaan muuttamaan ja pysymään Vammalassa.

Lojer Oy

(ent. Vammalan Konepaja Oy)

Toimitusjohtaja Ville Laine.

Yrityksen liikevaihto on 16 milj. euroa. Päätuotteet ovat sairaala- ja hoitosängyt, leikkauspöydät, medical fitness-laitteet, hoito- ja hierontapöydät sekä fysioterapiatarvikkeet. Henkilöstöä on 150, joista puolet Vammalassa. Viennin osuus on 60 %. Tärkeimmät vientimaat ovat Ruotsi, Venäjä, Viro, Saksa, USA ja Japani.

Kysymys 1

Lojer on kehittynyt merkittäväksi eurooppalaiseksi terveydenhuollon ja hyvinvointituotteiden brändiksi, ja yhtiö on kansainvälistynyt voimakkaasti. Väestön ikääntyessä yksityistalouksista on tullut merkittävä asiakasryhmä, sillä yhtiön valmistamalla apuvälineillä, kuten hoitosängyt, voidaan pidentää esimerkiksi vanhusten kotonaoloa useilla vuosilla.

Kysymys 2

Laajenemissuunnitelmia ei tällä hetkellä ole, sillä tehtaallamme on hyvin kapasiteettia volyymien kasvattamiseen.

Kysymys 3

Toimialallamme on rakennemuutos meneillään, sillä isot kansainväliset sijoitusyhtiöt näkevät niin terveydenhuollon palvelut kuin laitevalmistuksenkin kiinnostavana kohteena. Alan konsolidoituminen ja lyhyen tähtäimen voittojen tavoittelu voi johtaa alalla halpatuotannon lisääntymiseen ja tuotelaadun sekä turvallisuuden heikentymiseen tuotteissa, joiden pitäisi kestää 15-20 vuotta. Julkisen sektorin hankintapä-

töksissä kiinnitetään liian vähän huomiota tuotteiden elinkaarikustannuksiin, ja valitettavan usein tehdään päätöksiä pelkkään hankintahetken hintaan perustuen. Lojer haluaa panostaa jatkossakin Suomalaiseen osaamiseen ja korkealaatuisiin tuotteisiin.

Kysymys 4

Vahvuuksia ovat hyvä maantieteellinen sijainti, ja vahva teollinen yrityskulttuuri. Kaupungin päättäjien ja yrityselämän suhteet ovat hyvät ja kommunikaatio toimii. Pidän vahvuutena myös Vammalan Seudun Yrityspalvelun sekä Työvoimatoimiston aktiivista otetta yritysten toimintaedellytysten kehittämisessä.

Henkilöstön saatavuus etenkin metalliteollisuuteen on haasteellista, oli paikka sitten minkä alan osaajista

Ville Laine.

tahansa. Kumppanuuksia etenkin yrityspalveluissa on usein haettava Tampere-Helsinki -akselilta, sillä palveluiden paikallinen saatavuus on heikko tai kilpailun rajallisuuden takia niiden kustannukset ovat liian korkeita.

Kysymys 5

Tämä on erinomainen asia niin nuorten kuin yritystenkin kannalta. Isoa päätöstä tulevaisuudesta ei tarvitse tehdä vielä teini-ikäisenä, ja päätyypä nuori sitten ammattilaiseen tai korkeakoulutukseen, antaa ammattilukio erinomaisen pohjan. Esimerkiksi insinöörilukioon tähtääville ammattilukio on mielestäni parempi vaihtoehto kuin tavallinen lukio.

Kysymys 6

Päätttäminen sellaisista Vammalan tunnettuutta ja asumisen houkuttelevuutta lisäävistä toimenpiteistä, joilla kaupunkiin saadaan Pirkanmaalta, ja kauempaakin osaavaa henkilöstöä yritysten tarpeisiin.

▷▷ Vammalan suurimmat yritykset...

Näitä kysyttiin:

1. Minkälaisena näette yrityksen tilanteen vuonna 2020?
2. Onko teillä laajennussuunnitelmia Vammalaan ja voitkeko kertoa niistä tarkemmin?
3. Yrityksen tulevaisuuden pahimmat uhkakuvat?
4. Vammalan vahvuudet ja heikkoudet yrityksen menestymisen kannalta?
5. Mikä merkitys Vammalan ammattilukiolla on jatkossa henkilöstöhankinnan kannalta?
6. Mikä olisi yrityksen toimintaa ajatellen tärkein kunnallinen päätös Vammalassa?

ThermiSol Oy

Toimitusjohtaja Urpo Salminen.

Yrityksen liikevaihto on 36 milj. euroa. Päätuotteet ovat EPS-lattia-, rousta-, katto- ja seinäeristeet, ovieristeet ja ponttoonit, Sandwich-elementit seinäin, kattoihin ja saneerauskeeseen. Henkilöstöä on 100, josta Vammalassa 70. Viennin osuus on 10 % lähinnä Skandinaviaan, Baltiaan ja Venäjälle.

Kysymys 1

On edelleen alansa selvä markkinajohtaja Suomessa. Toiminta laajentunut uusille, rakentamiseen läheisesti liittyville alueille.

Urpo Salminen.

Kysymys 2

Suunnitelmia ja ajatuksia laajentumisen suhteen on paljon. Valitettavasti sekä tontti että tuotantotilat ovat käymässä ahtaaksi Vammalassa. Onkin todennäköistä, että seuraavat merkittävämät investoinnit joudutaan tekemään ThermiSolin

muille sijaintipaikkakunnille, Nurmijärvelle, Pietarsaareen ja Rovaniemelle.

Kysymys 3

Ympäristölupaehtojen kiristäminen, joka johtaisi automaattisesti toiminnan pääosan siirtymiseen muille paikkakunnille.

Kysymys 4

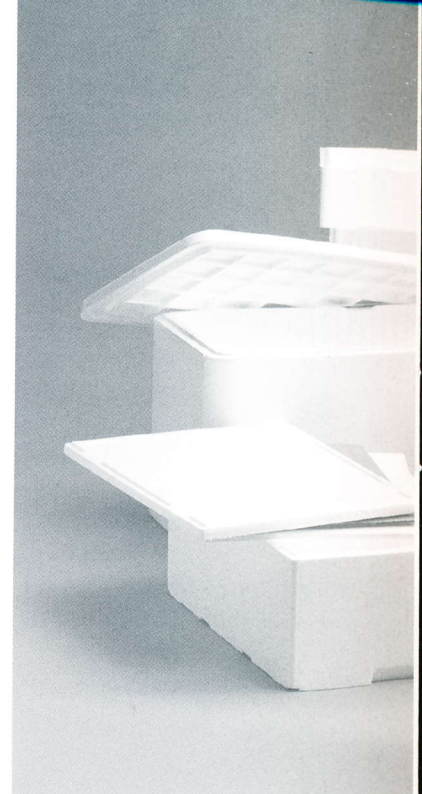
Vahvat perinteet paikkakunnalla, Vammalan kaupungin positiivinen suhtautuminen yritystoimintaan. Heikkoutena hieman syrjäinen sijainti koko Suomea ajatellen ja vaikeus saada koulutettua henkilökuntaa. Ilman Tampereen läheistä sijaintia tilanne olisi täysin toivoton.

Kysymys 5

Varmasti positiivinen.

Kysymys 6

Kannaltamme tärkeämpää kuin yksittäiset päätökset on kannustava, ennakkoluuloton suhtautuminen yritystoimintaan kohtaan, jonka aikaansaamisessa myös kaupungilla ja kunnallisilla päätöksentekijöillä on tärkeä rooli.

Epsira Oy

Tuotantopäällikkö Tuomo Tihveräinen.

Yrityksen liikevaihto on 6 milj. euroa. Päätuotteet ovat EPS-pakkaustuotteet ja tuotteet rakennusteollisuudelle. Henkilöstöä on n. 40. Päämarkkinat ovat Suomessa, viennin osuus on 5 %.

Kysymys 1

EPS on hyvä materiaali ja sen tulevaisuus käyttökelpoisena materiaalina näyttää hyvältä. Epsira kukoistaa edelleen vuonna 2020.

Kysymys 2

EPS on tilaa vievää, joten varastotilojen laajennusta on tiedossa

Kysymys 3

Asiakkaiden muutto halvempien kustannusten perässä ulkomaille

Kysymys 4

Vammalassa on hyvä tarjonta työvoimasta. Vammalan sijainti on hyvä.

Tuomo Tihveräinen.

Kysymys 5

Mielestäni tärkeä. Oma alamme tulee tulevaisuudessa tarvitsemaan ammattitaitoista työvoimaa.

Kysymys 6

Kunnalliset palvelut korkeatasoisina ja riittävinä tulevaisuudessa.

Kalle Lomma

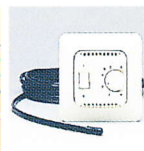

Kaiken mitä tarvitset sähköstä saat ELEKTRIA-sähköammattilaiselta

Rakennatko uutta vai korjaatko vanhaa? Tule ensin meille. Saat asiantuntevan suunnittelun, alan korkealaatuisimmat tuotteet ja ammattitaitoisen asennustyön. Ja voit olla varma: Huolto pelaa.

- Teollisuuden ja toimistojen sähkötyöt
- Uudisrakennusten sähköasennukset
- Kiinteistöjen sähkösaneeraukset
- Huolto- ja korjaustyöt

SÄHKÖLIIKE
Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 VAMMALA
Puh. 03-514 1311, fax 03-514 1306

Wienerberger
Täli. Luotu ihmiselle.

Vain paranee vuosien saatossa

Puhtaaksimuurattu Terca-tiilijulkisivu on ajaton, arvostettu ja pitkäikäinen. Wienerberger on maailman johtava tiilenvalmistaja, jonka Terca-tiiliä valmistetaan Suomessa Lappilan- ja Korian-tehtailta.

Wienerberger Oy
Aluemyyntipäällikkö
Keijo Laine
GSM 0400 235 268
www.wienerberger.fi
www.koramic.fi

Tiili. Luotu ihmiselle.

EPSIRA OY

P.O. Box 72, 38201 Vammala, Finland
tel. +358 3 514 2131, fax +358 3 514 1544
info@epsira.com, www.epsira.com

Roismalan Ponnistus – nuorisotyötä parhaimmillaan

Opiskelijoiden aloit-
tamasta sählystä on
muodostunut suhteellisen
lyhyessä ajassa yksi maamme
suosituimmista urheilu-
ja harrastuslajeista. Osallistu-
tjamäärät kasvavat vuosi
vuodelta, sarjatoiminta laa-
jenee ja suuri yleisökin on
ottanut lajin omakseen.

Suomen mies- ja naisjouk-
kueet ovat maailman huip-
puja ja samalla loistavina
esimerkkeinä laajalle nuori-
sojoukolle.

Vammalassa lajin valti-
as on Roismalan Ponnistus,
mikä nimi vielä varmasti
on suhteellisen tuntematon
yleisesti ottaen. Sen sijaan
salibandypiireissä se tunne-
taan jo varsin hyvin ja osa-
taan sijoittaa maantieteelli-
sesti oikealle paikalle Suo-
men kartalle.

Miksi sitten juuri Ponnis-
tuksesta on kehittynyt laajoja
massoja liikuttava salibandy-
seura? Tätä asiaa on hyvä ky-
syä seuran puheenjohtajalta
Jouni Kotilahdelta.

Salibandyn tulo Vammalaan

”Salibandytoiminta Vam-
malassa alkoi vuonna -92
Roismalan kylästä jossa
”pojat” alkoivat pelaila säh-
lyä Tyrväänkylän koululla ja
silloisen nimen omanneella
Vammalan Tennishallilla,
joka viimeksi tunnettiin
Vammalan Donitsiaree-
nan nimellä. Nyt nimestä
kaupungin väki käy itsensä
kanssa kovia neuvotteluja.”

”Vuonna -95 porukka
pelasi Tampere-sarjaa sillä
seurauksella, että rekiste-

roivät seuran sekä päättivät
seuraavana vuonna osallistu-
tua liiton IV-sarjaan ja siitä
lähtien on salidandy ollut
Vammalassa vahvassa myö-
tätuudessa.”

”Seuran johtokunta ja
muut toimijat ovat koostu-
neet alusta asti joukkueen
jäsenistä eli pelaajista. En-
simmäisessä johtokunnassa
toimivat Jouni Hynnä (pj),
Ari ja Markku Kuusela, Sami
Nikkilä ja varsin alkuvaihees-
sa myös Mikko Rajala, joka
toimikin sihteerinä monet
vuodet”, kertoo Jouni Koti-
lahti.

Kasvun vuodet

Lajin harrastuksen nopeaa
kehitystä kuvaa se, että koko
juniorityö on polkaistu liik-
keelle kunnolla vasta viime

vuosikymmenen vaihtees-
sa.

”Kun mies- ja naisjouk-
kueet olivat pelailleet jon-
kun aikaa syntyi innostusta
myös juniorijoukkueikäisille
ja 90-luvun lopulla oli näiden
ns. aikuisjoukkueiden lisäk-
si 3-4 juniorijoukkuetta liiton
sarjoissa.”

”Koska salidandyn harras-
tjamäärän räjähdysmäinen
kasvu on paikkakunnalla
vain kiihtynyt, niin kuluval-
le kaudelle 2006-2007 olem-
me pystyneet järjestämään
kaikkiaan 20 joukkueelle sali-
bandyharrastuksen. Ikäluok-
kajoukkueita on nyt v. 1991-
2000 syntyneille pojille omat
joukkueet ja joissain ikäryh-
missä on kaksikin joukkueel-
lista tulevia Sami Nymanen
taituroimassa maaleja vas-
tustajien verkkoihin.”

"Näiden lisäksi ovat B-(v.-90-91) ja A-(v.-86-88) juni-orijoukkueet mukana tais-telemassa SM-mitaleista. Kasvusta kertoo sekin, että pelaajat myös ikääntyvät ja näin ollen ikämiesjoukkueet M-35 ja M-40 ovat saaneet tälle kaudelle seniorijoukkueen M-45 sarjaan."

"Laji on siinä mielessä "ikäystävällinen", että sen voi aloittaa varsin nuorena ja toisaalta edellä mainittu 45 vuotta ei suinkaan ole mikään yläräjä. Harrastusmielessä yläikärajaa ei ole olemassakaan, vauhti vain pitää sovittaa sen mukaiseksi. Toisaalta iän karttuessa järki ja kokemus korvaavat kovan vauhdinpidon", toteaa Jouni Kotilahti.

Salibandylinja lukiossa

"Lukion salibandylinjan saaminen Vammalan lukioon on ollut lähiseudun salibandyjunioreille hieno mahdollisuus yhdistää opiskelu ja salibandy. Tämän mahdollisuuden myötä salibandylinjalla olevien pelaajien harjoitusmäärä on kasvanut hallitusti riittäväksi, mahdollistaen heidän kehittymisensä yksilöinä aina valtakunnan huipulle asti."

"Tästä suuri kiitos kuuluu lukiolle ja kaupungille joiden kanssa on ollut hienoa tehdä tällaista yhteistyötä. Olen varma, että tällainen yhteistyö urheiluseurojen ja eri oppilaitosten välillä ympäri Suomea, tulee nostamaan opiskelijoiden sekä ko. lajien taitotasoa", toteaa Kotilahti.

Coach-team auttaa seuratyössä

Kun on kyseessä joukkueurheilu, vaatii se joka joukkueelle taustavoimat. Joka seura valittaa samaa asiaa, ei tahdota enää saada riittävästi vapaaehtoisia seuratoimintaan. Eri seuroilla

on erilaiset tavat hoitaa tätä ongelmaa.

Roismalan Ponnistus on ottanut käyttöön ns. coach-team menetelmän, mistä Jouni Kotilahti kertoo näin:

"Seurassa oli viimekauden lopussa 291 lisenssipelaajaa ja jäseniä muutama kymmenen enemmän. Liiton kilpailutoiminnassa on kaudella 2006-2007 mukana 21 joukkuetta. Nais- ja miesjoukkueet pelaavat II-divisioonaa.

Lajin räjähdysmäinen innostus paikkakunnalla on tuonut

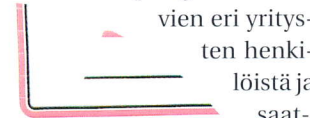
myös uudenlaiset paineet seuralle, kun kaikille uusille syntyville joukkueille on löydyttävä valmentaja, joukkueenjohtaja, huoltaja ym. henkilöt. Asiaan on panostettu järjestelmällä joka saatiin toimimaan Coach-teamin avulla, missä kaikkien joukkueiden valmennus- ja johtohenkilöt ovat teamin jäseniä ja tulevat pääosin joukkueiden pelaajien vanhemmista.

Coach-teamin tehtävänä on hankkia ja kouluttaa näitä joukkueiden valmennus- ja johtohenkilöitä säännöllisesti vähintään kuukausittain tapahtuvissa seuran omista tai SSBL:n järjestämissä koulutustilaisuuksissa. Teamin mottona onkin mahdollistaa kaikkien halukkaiden junioreiden salidandyn pe-

laaminen Vammalassa nyt ja tulevaisuudessa, sillä monta junioria salilla lisää tietää yhtä monta nuorta pois kyliltä paikkoja tuhrimasta."

Puulaakisarja kasvattaa suosiotaan

Miesten 2-joukkue järjestää suuren suosion saaneen puulaakisarjan, johon on tähän mennessä ilmoittautunut 10 joukkuetta. Pelaajat näihin joukkueisiin tulevat kaupungissa toimivien eri yritysten henkilöistä ja saattaa

joku joukkue tulla kaupungin ulkopuoleltakin.

Ropon tulevaisuus näyttää hyvältä

Kilpailu erityisesti nuorista on jatkuvasti käynnissä seurojen kesken ja tässä "leikissä" näyttäisi Ponnistuksella olevan varsin suuret mahdollisuudet menestyä.

Laji vetää puoleensa, koska sitä pelataan lämpimissä sisätiloissa, varusteet ovat suhteellisen huokeita, oikeastaan tarvitaan vain sopivat tossut, maila ja jonkin verran suojuksia. Ero on valtava, jos sitä verrataan esimerkiksi hiihtoon jääkiekosta puhumattakaan.

"2-3 innokasta tyttöjoukkuetta pelailee kerran viikossa Donitsiarenalla ja näistä vanhempien tyttöjen joukkue osallistuu nyt ensimmäistä kertaa SSBL:n kilpailusarjaan."

"Tulevaisuuden visiona on suunniteltu ala-asteikäisille

"Toivon, että Vammalan päättäjät ymmärtävät nuorten liikunnan merkityksen."

Roismalan Ponnistus...

ns. korttelisarjaa koko talven ajaksi ja se tuokin seuralle aivan uuden haasteen voitettavaksi. Tämä jää katsottavaksi miten se saadaan meidän resursseilla toimintaan.”

Paikkakunnan koko ja keskiasteen koulutustarjonta huomioon ottaen on seuran tavoitteena saada mahdollisimman moni juniori jatkaamaan salibandya jatkokoulutuspaikkakunnillaan ja yleensäkin nykynuoria tulevaisuudessa viettämään elämänsä säännöllisen liikun-

nan ja urheilun merkeissä.

”Yhtenä haasteena on alkaa liikuttaa junioreiden mukana salibandyn pariin tulleita vanhempia heitä miellyttävällä tavalla. Tätä vanhempien joukkoahan on lähes kaksinkertainen määrä junnuihin verrattuna”, sanoo Kotilahti.

Riittävätkö pelikentät?

Kun harrastajajoukot lisääntyvät, saattaa tulla eteen ongelmat käytettävien kent-

tien suhteen. Kaupungin omistaman palloiluhallin tulevaisuus huolestuttaa Kotilahtea. Hyvin tunnettu Donitsihalli katosi jo syksyn aikana nimellisesti, mutta toiminnan pitää jatkua.

Tätä kirjoitettaessa syyskuun lopulla, hallia pyöritetään RoPo:n toimesta määrättyllä tavalla, mutta jatkossa on löydettävä muunlainen ratkaisu. Mikä se olisi puheenjohtajan mielestä?

”Tilanne on vielä kohtalainen, mutta täältä puuttuu liiton sääntöjen määräämä täysimittainen kenttä ja siksi esimerkiksi miesjoukkue pelaa Sylvällä tilapäisellä luvalla sarjaottelunsa.”

”Toivon, että Vammalan päättäjät ymmärtävät nuorten liikunnan merkityksen ja saavat aikaiseksi salibandynkin vaatimukset täyttävän monitoimihallin rakentamispäätöksen.”

”Uskon, että senkin avulla voitaisiin Vammalaan saada uusia lapsiperheitä nauttimaan turvallisesta ja liikuntamyönteisestä kaupungista”, toteaa Kotilahti.

Yhteistyö muiden seurojen kanssa

Vammalassa urheiluseurat ovat perinteisesti puurtaneet omissa kaukaloissaan ja yhteiset ponnistelut esimerkiksi liikuntapaikkojen rakentamisten suhteen ovat olleet vähäiset. Jouni Kotilahdella on kuitenkin oma idea asian parantamiseksi ja se onkin varsin mielenkiintoinen ajatus.

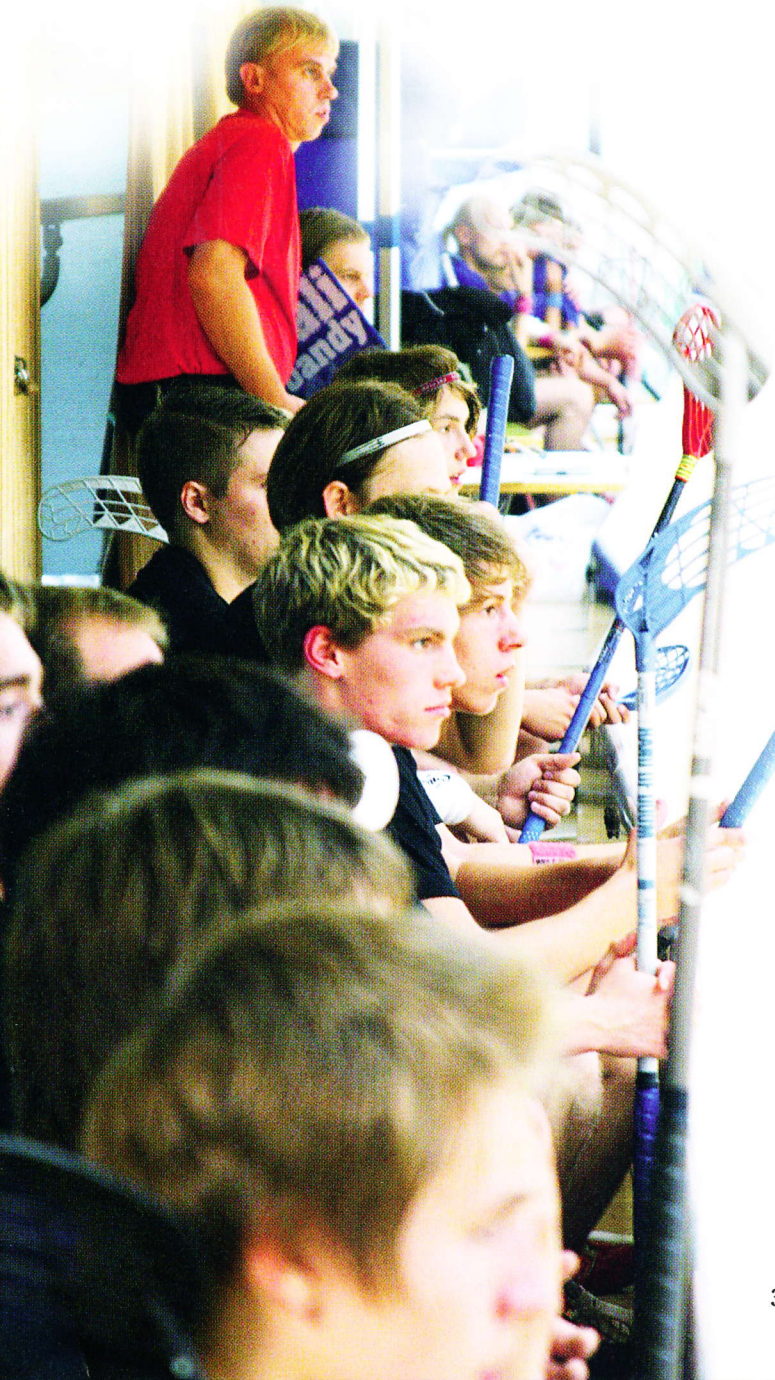
Yhteistyötä voisi lisätä esimerkiksi lasten (1 - 4 luokkalaiset) ns. liikuntapassin avulla, johon kaupungin pitäisi tulla myös mukaan. Passi tarkoittaisi sitä, että lapsi voisi passin lunastamalla harrastaa samalla hinnalla

mitä lajia tahansa ja milloin tahansa. Näin harrastuskustannukset putoisivat verrattuna nykyiseen lisenssitilanteeseen, jossa lapsi joutuu maksamaan erikseen joka lajista.

”Kaupungin rooli olisi tässä mahdollistaa näiden seurojen kanssa talouspuolta ja ehkä olla keräämässä tai myöntämässä ko. passeja”, toteaa Jouni Kotilahti.

Mitä Kotilahti tekisi miljoonalla eurolla?

Leikitään lopuksi ajatusleikillä, mihin heikolla hetkellä puheenjohtajaksi lupautunut Jouni sijoittaisi miljoona euroa, jos sellainen mahdollisuus tarjoutuisi. Ehtona oli vain se, että raha pitäisi käyttää paikkakunnan liikunnan ja urheilun hyväksi. Ei liene yllätys, että vastaus alkaa monitoimihallilla, mutta mitä muuta se selviää nyt.

"Ensiksi monitoimihalli, vaikkakaan tuo raha ei siihen riittäisi, mutta kai paikkakunnan oma senaattorimme saisi niitä tukiaisia sieltä Arkadianmäeltä!"

"On sitä kuitenkin muitakin tarpeellisia kohteita kuten esimerkiksi:

- Keskikaupungin rannoilla olevat kevyenliikenteen reitit pitäisi päällystää, jolloin niitä voisivat käyttää esim. rullaluistelijat ja pyöräilijät paljon nykyistä paremmin.

- Hyvin suosittu näyttää olevan myös "Kataran" suora, joten sinne pitäisi saada kevyenliikenteen väylä (on kummallista, kun molemmissa päissä ne ovat, mutta yhdistävä, lähes mutkaton pätkä puuttuu).

- Kaupungin uimarannoille pitäisi saada asianmukaiset wc-tilat ja toimiva jätehuolto, jolloin rannat olisivat varmasti siistimmät ja asuk-

kaat viihtyisivät paremmin.

- Hopun liikuntapuis-ton koripallokentälle pitäisi saada kunnollinen pinnoite, koska silloin itsekin uskaltaisi tätä mukavaa peliä pelaila ilman suurta loukkaantumisvaraa."

"Taisi milli jos toinenkin mennä aika nopeasti, mutta toivottavasti jotain parannuksia saadaan kaupungin asukkaiden viihtyisyyden parantamiseksi."

Niinpä niin, hyvä lista, mutta kun kuunteli syksyllä kaupunginjohtajamme ma-donlukuja tulevaisuudesta, voi kai helposti ennustaa, että tuskin liikunta rahavarojen jaossa liikkuu siellä kärkipäässä.

Roismalan Ponnistus porskuttaa hienossa myötätuulessa tehden arvokasta työtä paikkakuntamme nuorten hyväksi. Siitä kannattaa antaa seuralle kunnan aplodit.

Jussi Lehtinen

Perinnän ammattilainen

- perintäpalvelut
- laskutus
- reskontra
- factoring-rahoitus
- laskujen osto

Kysy perinnästä tai tilaa ilmainen tarjouspaketti.

PL 11, 38201 Vammala
Puh. (03) 512 4400
Fax (03) 512 4410
www.perintavakanssi.fi

Thermosoft®

Kaikki lämpö on kotona

Turvallinen ja taloudellinen Thermosoft on erinomainen lämmitin kodin kaikkiin tiloihin. Tuoteperheeseen kuuluvat kasvilojitytäteiset sähkölämmittimet, valugraniittiset sähkölämmittimet ja pyyhekuivaimet sekä öljytäteiset pyyhekuivaimet.

IVI
www.iviprodukter.fi

Pyyhekuivaimet

Valugraniittiset lämmitimet ja pyyhekuivaimet

Tukkumyynti:
Elektroskandia

Jälleenmyyjä:
SÄHKÖLIKE Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 VAMMALA
Puh. 03-514 1311, fax 03-514 1306

Kiinalainen juttu

Keväisenä päivänä vuonna 2003 mieheni Tero tuli töistä kummallinen ilme kasvoillaan. Syy selvisi kysymyksestä ”Mitäs jos muuttaisimme pois Hämeenlinnasta?”. Arvailin Tamperetta ja Hallia, meille jo tuttuja asuinpaikkoja, mutta kohde olikin hieman kauempana ja ihan Aasiassa asti; Shanghai noin 18 miljoonan ihmisen metropolissa.

Vastasin suurin piirtein, että koskas lähdetään ja joskus pakkaan, sillä elämäntilanteemme oli mitä sopivin muutokselle. Lapset olivat vielä pieniä; Vili kuusi vuotta, Venla neljä ja nuorimmainen Maiju vasta yhdeksän kuukautta, ja minä olin töistä vapaa äitiyslomalainen.

Tero sai mielenkiintoisen haasteen uralleen Konecranesin vastaperustetun tehtaan tuotantotoimintojen käynnistämiseksi – siis aloimme valmistella muuttoa isovanhempien pienestä kauhistelusta huolimatta.

Hei, missä minä olen?

Vihdoin monien selvittelyjen, Kiinan kulttuuriin perehtymisen, lääkärin tarkastusten ja rokotusten (ja sukulaisten jäähyväis-itkujen), jälkeen lensimme lokakuussa Shanghaihin. Siskoni Minttu innostui lähtemään alkuun au pairiksi, se helpotti asettumistamme suunnattomasti.

Muutimme Shanghai Jiang Jiao kaupunginosaan expat-alueelle California Gardeniin, valmiiksi kalustettuun villaan. Harmiksemme uima-allas oli juuri suljettu, vaikka kesä suomalaisittain oli vielä parhaimmillaan: kiinalaisille +22 astetta oli jo viileähköä säätä.

Pian Vili ja Venla aloittivat kansainvälisen koulun. Englanninkieli tarttui jo kolmen

Xiang Yang -tori, nyt jo purettu markkinapaikka, jossa viimeistään oppi tinkimisen jalon taidon.

kuukauden kuluttua, sen mukana kaveripiiri kasvoi eikä synttäräkutsuista tullut loppua. Maiju viihtyi kotona, oppi puhumaan kiinaa ihanan kotiapulaisemme, ayin, ansiosta. Minä kävin kiinan-kielenkurssin ja päätin pärjätä kaupoilla ja kujilla.

Kielitaito oli suureksi avuksi päivittäisessä elämässä ja sitä apua annoin usein miehellenikin, joka eräänkin keran eksyi tuntematta katuja ja reittejä, silloin piti soittaa vaimolle: ”Missähän minä olen, ja viitsitkö kertoa tälle taksikusille missä minä asun!” No, ei Tero mitenkään suuntavaistoton ole, tottunut vain expat-tyyliin istumaan autonkuljettajan vietävänä ja

tekemään töitä myös nuo pitkät automatkat, itse asiassa ahkera mies siis.

Minä kuljin aina takseilla ja löysin ne kaikki jännittävimmät paikat ja sivukujat. Tosin tuo kulkeminen oli erittäin aikaavievää, ja suorastaan kammoksuin Shanghai ruuhkia, varsinkin sadesäällä kannatti jäädä kotiin taksien ruuhkautuessa. Myönnän, että joskus tuli S-Markettia ikävä, kun maito loppui kaapista, ja kaupassa piipahtamiseen saattoi kulu vähintään pari tuntia.

Kaupankäynti teatteria, ulkoilu näytteillä oloa

Saimme usein vieraita Suo-

mesta, silloin kiersimme nähtävyyksiä, museoita ja temppelaita. Minä olin oppaana ja tulkkina tuliaisostoksilla, Kiinassa kaupante-ko onkin yhtä teatteria ja tinkimiseen täytyi oppia; hinnat sai pudotettua jopa kymmenesosaan. Tosin oppirahat tässäkin tuli maksettua...

Shanghai ”pienet” lähi-kaupungit tulivat tutuiksi: Hangzhou ihanine järvineen, Suzhou puistoineen ja silkki-

Vammalassa syntynyt ja koulunsa käynyt Tero Wallas on perheineen asunut ja työskennellyt Shanghaissa kolme vuotta. Tässä pakinassa Teron vaimo Kirsi-Marja kertoo perheen kokemuksia "Kiina-ilmioistä".

Näkymä Shanghain korkeimmasta pilvenpiirtäjästä, JinMaosta. Edessä Shanghain maamerkki, Pearl Tower.

kauppoineen. Zhu Jia Jiaon vesikaupungissa ihastelimme Ming Dynastian aikaista kanava-arkkitehtuuria.

Koska olemme kiinalaisittain suurperhe, oli parasta tottua hyväntahtoiseen tuijotukseen ja sormilla osoitteluun. Usein lupauduimme kiinalaisten kanssa valokuvattavaksikin koska se kuulemma tuottaa heille onnea.

Kerran kulkiessamme

Pekingin Kielletyssä kaupungissa eksyimme toisitamme, mutta eipä ollut Terolla vaikeutta meitä löytää; olimme aina siellä, missä kiinalaiset muodostivat ringin ympärillemme, siellä keskellä hymyilimme. Joskus saatoinkin aloittaa jutustelun kiinaksi ja sekös vasta oli ihmeellistä... Kiinalaiset ovat ihanan välittömiä ja ystävällisiä, innostuvat kehuamaan ja kiittämään.

Kiinassa osataan vain olla

Kiinalaiseen elämänmenoon tottuminen oli aluksi vaikeaa, oli opittava kärsivälliseksi, odottamaan, kielteistä palautetta ei ollut sopivaa antaa – ainakaan suoraan. Huomenna voi tarkoittaa kiinalaiselle ensiviikolla, lupaus pidetään aikanaan.

Kaupoissa ostoskärryn

kanssa ohittelu oli mahdollista. Yleensä ei mahtunut, laskin siinä kymmeneen ja opin hitaammaksi. Kadulla tytöt kävelevät käsikynkkää hihitellen keskenään, tai koko pieni kiinalainen kolmen hengen perhe kulkee niin onnellisen näköisenä yhdessä – oli ihanaa huomata, että täällä osataan vain olla.

Taksissa istuessani näin perheitä aamupesulla jalkakäytävällä, katukeittiöihin jonotettiin aamupalalle, joku pyykkäsi tienposkessa, ihan rauhallista touhua. Ja siinä vieressä miljoona kiinalaista polkupyöräilee töihin, kouluun, liikenne oli aivan sekaisin opastajista huolimatta, mutta kaikki sujui kuitenkin rauhallisesti.

Joulun valmistelua kiinalaisittain

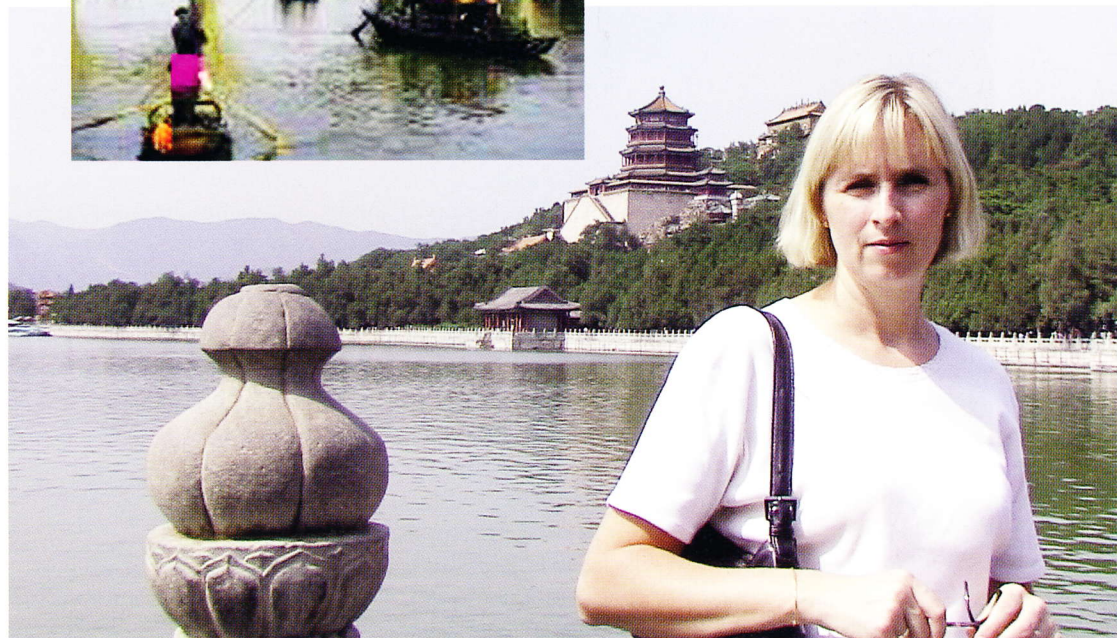
Vietimme viime joulun kotona Kiinassa. Onneksi aatto sattui lauantaille niin Terollakin oli vapaata, kiinalaiset eivät joulua vietä.

Kuitenkin kaikenlainen jouluhössötys kaupoissa on

Fang Sheng -silta Zhu Jia Jiaossa.

Kipi kesäpalatsin edustalla Pekingissä syyskuussa 2005.

Joulukirkon jälkeen, aattona 2005.

Suomalaisten ystäviemme kanssa teehetkeä viettämässä Shanghain vanhassa kaupungissa, Yu Yanissa.

ajan ja paikan, ja vielä ayin välityksellä kaikki oli varmistettu toiseen kertaan; jumalanpalvelus kiinaksi ja tulkattuna englanniksi kiinnostusti meitä kovin.

Saavuttuamme perille hämmästelimme hiljaisuutta, ei ihmisiä ja epäily heräsi. Kirkko oli oikea, mutta koskaan ei selvinnyt, miksi ja mihin aikaan jumalanpalvelus oli siirretty. Tai minä olin ymmärtänyt kaiken väärin? Ei hätää, otimme esiin Shanghain Keltaiset sivut ja etsimme seuraavan kohteen. Muutaman korttelin päästä löysimme pienen kirkon, jossa oli meneillään kiinalaisen koulun juhla. Kurkimme varovasti sisälle ja meidät kutsuttiin oitis mukaan.

Vastaanotto oli hämmäntävän ystävällinen: meille tehtiin tilaa täpötäysille penkeille, lapset tuijottivat hymyillen ja toisilleen kuiskien, valokuvia räpsittiin. Olimme kuin ylimääräinen ohjelma-numero, mutta mukavaa oli meilläkin. Lapset lauloivat ja soittivat, puheita kuulumme, ja lopuksi juhlaan saapui kiinalainen joulupukki jakaen lapsille pehmoleluja.

Oli iloinen sattuma tai sekaannus, että eksyimme tuohon kirkkoon. Saimme hyvin jouluisen mielen ja aivan varmasti sen annoimme myös kiinalaislapsille...

Naisten juttuja ja sosiaalisia suhteita

Shanghaissa on suomalaisia jo useita satoja. Läheisimmät ystävyysuhteet syntyivätkin toisiin suomalaisiin. Lapset tapasivat viikoittain Suomi-koulussa ja samalla ylläpitivät äidinkieltään, joka varsinkin Vilillä alkoi jo hukkua englanninsanoihin.

Kansainvälinen ilmapii-ri, koulu, expattien yhteiset juhlat ja retket toivat arkeen hieman luksusta. Ja ne ihanat brunssit ja monenmaalaiset ravintolat, naisten

lukuisten länsimaalaisten vuoksi jo Shanghaissakin valloillaan. Jos halusit joulukuusen, löysit hyvin pienen, harvaneulaisen ruokukuusen kalliilla hinnalla, vain tuoksu puuttui! Niinpä päädyimme muoviseen, lasten iloksi ja vanhempien pieneksi kauhuksi, vään- telimme ensin oksat ja sitten koristelimme ja suomalaiset joululaulut soivat.

Mummi ja pappi Vammalasta olivat tulleet joulunviet-

toon mukanaan toiveemme suomalaisista herkuista, joita en Shanghaista ollut löytänyt. Kinkku oli kyllä tilattu paikallisesta hotellista, perinteiset laatikot lanttua (ei löytynyt) lukuun ottamatta valmistettu. Joulupuuro syntyi käteväällä kiinalaisella haudutuskeittimellä kuin itsestään, vain luumuja piti metsästä mutta niitäkin löysin aikanaan. Ruotsalaiset saivat taas pisteitä, sillä Shanghaista löytyy Ikea ja

sen myötä sillit ja piparit. Joulupaperiakin vielä sai jos ehti ostoksille ennen joulu-kuuta. Ystävien kanssa tiedonvaihto oli vilkasta, jos jotain uutta löysit, kerroit heti mistä. Tieto kanelikaupastakin ilahdutti erästä.

Kuokkavieraat saivat joulun sydämeen

Aattoamuna valmistauduimme kirkkoonlähtöön, olin selvittänyt etukäteen

**ASiantunteva
A-RYHMÄN SÄHKÖLIIKE**

+ TYRVÄÄN SÄHKÖTYÖ -

- ASENNUSPALVELU
- SÄHKÖSUUNNITTELU
- TARVIKEMYYNTI
- TELEASENNUS
- SÄHKÖHUOLTO
- SÄHKÖMOOTTORIT
- HITSAUSKONEMYYNTI
- HITSAUSKONEHUOLTO

Asemakatu 23,
38210 Vammala
Puh. 03-511 3055
Fax 03-511 3056

www.tyrvaansahkotyo.fi

REILUN AUTOKAUPAN PUOLESTA

KYLLÄ

**VAKIO-
VARUSTEILLE**

*Sypöää Joulua ja
Turvallista Autoiluvuotta 2007!*

Tule toteamaan itse, että Peugeot 307 ja 407 Olympia -mallistossa on vakiovarusteena kaikki se, mistä ennen on joutunut maksamaan erikseen, kuten esimerkiksi talvirenkaat.

LUE LISÄÄ OSOITTEESSA WWW.PEUGEOT.FI

TALVIRENKAA	ILMASTOINTI	SÄHKÖISET LASINNOSTITMET EDESSÄ
METALLIVARI	4 TURVATYTYNYÄ	KAIKUI-OHJATTAVA KESKUSLUKITU
SW-MALLEIHIN PANORAAMAKATTO	CD-RADIO	OHJALUSPYÖRÄN KORKEUS- JA SYYYSSAATO
ESP-AJONHALLINTAJÄRJESTELMÄ	SÄVYLÄSIT	PEUGEOT 307 OLYMPIA ALK. 21.400 €
AJOTIETOKONE	ETUSUMUVALOT	PEUGEOT 407 OLYMPIA ALK. 25.300 €

Vammalan Autokeskus Ky

— 60 vuotta autokauppaa Vammalassa —

Itsenäisyydentie 5, p. (03) 514 1100 • www.vammalanautokeskus.fi

www.sampo.fi

Ota yhteyttä!

Tampere-Keskustan konttori, Hämeenkatu 9
Yritysassiakkaat, puh. 010 512 1760
Henkilöasiakkaat, puh. 010 512 1843

SAMPO
Tuumasta toimeen.

Lapsemme ystävänsä kanssa Taivaallisen rauhan aukiolla, Pekingissä 2005.

omat jutut kuten jalkahoito ja lounaat. Formulakisatkin kävimme kokemassa ja Kimille hurraamassa kaukana Kiinassa. Myös kynnyksellä lähtö tapahtumiin ilman lapsia oli matala, koska kotona oli ayi lapsia hoitamassa – nyt Suomessa vaivaamme taas mummia ja pappaa, Vammalaan on vain matkaa.

Kiinalaiset viettävät omia kansallisia juhliansa helmikuussa, touko- ja lokakuussa, he matkustavat kotikulmilleen tai lomailevat muuten, silloin liikenne ruuhkautuu entisestään. Tätä tungosta me-

Koulun konsertissa, mukana kiinalaiset ystävämmme.

The Bund, Huang Pu-joen varrella Shanghain ydinkeskustassa.

kin pakenimme lomillamme mm. Thaimaahan, Hawaijille, Guamille, Singaporeen – maailma avartui vielä lisää.

Paluu Suomeen pieni kulttuurishokki

Kyllä, pieni arkinen kulttuurishokki on iskenyt. Paluusta arkeen on nyt pari kuukautta, muuttokontti on purettu ja vanha koti kiinalaisittain kalustettu. Minä kaipaän ayin laittamaa maukasta kiinalaista ruokaa, Tero valmiiksi pestyjä ja silitettyjä paitojaan, lapset kavereitaan, varsinkin kolmevuotias Maiju kyselee kiinalaista Mariaa leikkimään ihan jokainen päivä..

Kolme vuotta Shanghaissa antoi meidän perheelle niin paljon upeita kokemuksia ja uusia ystäviä, että ilman ikävää ei sieltä voinut lähteä. Viimeiset viikot olivat haikeita, kaikkea tuli tehtyä kuin viimeistä kertaa. Laukut pakattuamme kävimme vielä hyvästelemässä monet naapurit ja ystävät. Venla kysyi hieman hämillään "Äiti, aiotko sä taas itkeä?". Ja niinhän siinä kävi.

Mutta toiveissa on päästä vielä Kiinan "kotona" käymään, hei – pitäisiköhän kirjoittaa joulupukille!

Kirsi-Marja Vallas

VAMMALAN
KAUPUNKI

toivottaa
Sastamalan Joulun lukijoille

***Rauhallista Joulua ja
menestyksestä vuotta 2007!***

Hyvää Joulua!

jps-mainos.fi

**Vietä tänä vuonna oikein
rentouttava Joulua. Käy
tapaamassa läheisiäsi, syö
hyvin, lepää, ulkoile, leivo
pipareita, leiki ja laula.
Oikein Hyvää Joulua!**

T: ESPen väki

esp
www.esp.fi

Lopuksi meille

Vammalan seurakunnalla on kaksi Viipurin läänin Pyhäjärven kirkon krusifiksia. Vanhempi on Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa, nuorempi Vammalan seurakuntatalon juhlasalissa. Esko Pietilä kertoo näiden krusifiksien kunnostuksesta ja tiestä Vammalaan.

Pyhäjärven kirkon krusifiksien konservointi

Krusifikseista vanhempi on lepästä veistetty, punertavanharmaalla ja seepiällä väritetty. Veistos on vaurioitunut sitä sodan jaloista evakuoitaessa.

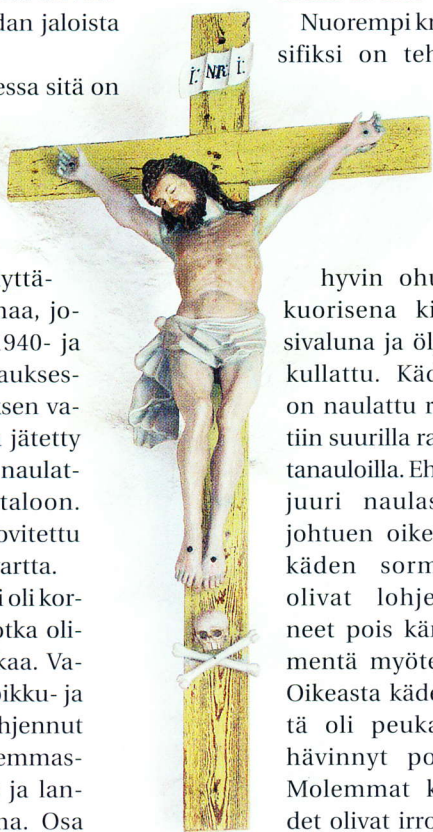
Jossakin vaiheessa sitä on korjattu hyvin vahingoittavasti isoilla rautanauuloilla ja luultavasti käyttämällä Lukko-liimaa, joka oli käytössä 1940- ja 50-luvuilla. Korjauksessa oli osa veistoksen vasemmasta olasta jätetty pois ja käsivarsi naulattu suoraan vartaloon. Liitoskohta oli sovitettu veistämällä käsivartta.

Myös oikea käsi oli korjattu nauloilla, jotka olivat rikkoneet olkaa. Vasemman käden pikku- ja keskisormi oli lohjennut pois, samoin vasemmasta jalasta varvas ja lannevaatteen kulma. Osa vasemmalle olalle laskevista hiuksista oli lohjennut pois. Alaosan pääkallon alla olevat, todennäköisesti aikanaan hävinneet luut oli korvattu erittäin karkeasti havupuusta veistetyillä, maalaamattomilla ja aivan liian pienikokoisilla luilla.

Ristin yläpäässä olevan INRI-kilven molemmista päistä osa oli murtunut pois. Vasemman käden ja jalkojen naulat oli korvattu paksukoilla pyöreillä koivutapeil-

la. Näytti, että vauriot olivat ehkä syntyneet samalla kertaa ja niitä oli korjailtu karkealla tavalla.

Nuorempi krusifiksi on tehty

hyvin ohutkuorisena kipsivaluna ja öljykullattu. Kädet on naulattu ristiin suurilla rautanauuloilla. Ehkä juuri naulasta johtuen oikean käden sormet olivat lohjennet pois kämmentä myöten. Oikeasta kädestä oli peukalo hävinnyt pois. Molemmat kädet olivat irronneet vartalosta ja liimattu paikoilleen huolimattomasti.

Ristin yläpäässä oleva INRI-kilpi oli murtunut paloihin ja osittain hävinnyt. Ristin vasen kärki oli lohjennut ilmeisesti sitä kiireessä irrottaessa seinältä.

Historia

Vanhemman krusifiksin on lahjoittanut todennäköisesti jo edelliseen Pyhäjärven

kirkkoon Hänen ylhäisyytensä Herra Kenraali kenttä Marsalkka Ritari ja Kreivi Peter Solticow, silloinen lahjoitusmaaherra, Taubilan haltija. Hän oli saanut 20.5.1734 hallitsevan senaatin ja Viipurin maakuntakanslian käskystä kreivi Matvejevin entiset lahjoitusmaat Pyhäjärveltä.

Krusifiksi sijoitettiin alttarin yläpuolelle neljän, jo myös edellisestä kirkosta peräisin olevan Kristuksen kärsimyshistoriaa esittävän ja Raudun seurakunnalle myydyin taulun tilalle.

Nuoremman krusifiksin on lahjoittanut myöhemmin uuteen kirkkoon ruotuväki. Se sijoitettiin vanhemman krusifiksin tilalle alttarin yläpuolelle. Kun sitten kirkkoon saatiin vuonna 1889 Aleksanda Sältinin alttaritaulu Tulkaa lapset minun tyköni, sijoitettiin tämä krusifiksi sakariston oven yläpuolelle.

Molemmat krusifiksit joutuivat kirkon korjauksen yhteydessä vuonna 1902 kello- ja tapulin alaosan varastoon muiden poistoesineiden joukkoon. Piispantarkastuksen määräyksestä vuonna 1920 molemmat krusifiksit palautettiin uudestaan kirkkoon.

Talvisodan aikana maaliskuussa seurakunnan henkilöt pakkasivat ne evakkomatkalle, jonka vaiheista ei ole tietoa. Siirtokuntien lopettamisen jälkeen vuon-

na 1949 ne joutuivat kirkkohallituksen omaisuudeksi ja siirrettiin sodassa tuhoutuneeseen Pellon seurakunnan Turtolan uudelleenrakennettuun kirkkoon.

Sieltä ne siirrettiin näyttelytarkoitusta varten Aineen taidemuseoon Kemiin. Sieltä Lappeenrantaan vuonna 1997 Etelä-Karjalan museon näyttelyyn ja edelleen vuonna 2002 Tyrvään seurakunnalle sijoitettavaksi.

Entisöinti

Vanhempaan krusifiksiin aikoinaan tehdyt korjaukset on avattu poistamalla rautanauulat ja puhdistamalla lii-

mat. Naulauksen aiheuttamat sälöttymät on liimattu kokoon ja lohkeamat täytetty komponenttikitillä.

Vasemmasta kädestä, sen ja vartalon välistä puuttuva osa on täydennetty lepästä veistetyllä osalla, samoin käsivarresta veistellyt kohdat. Käsivarret on liitetty vartaloon puutapeilla. Vasemman käden lohjenneet sormet on veistetty paikoilleen, samoin lohjennut varvas ja lannevaatteen kulma. Irronnut pää on kiinnitetty uudelleen ja sen mukana hävinnyt hiusten osa on veistetty uudelleen. Pääkalon alapuolella olevat luut on veistetty alkuperäiseen kokoon. Yläosan INRI-kilven lohkeamat on korjattu.

Nauloina käytettyjä puutappeja ei voitu poistaa, mutta ne on muotoiltu alkuperäisten näköisiksi ja väritetty. Viimeistely on tehty puristettuun pellavaöljyyn tehdyllä värillä, johon on lisätty serotiiniä.

Nuoremman krusifiksin käsin rautanaulat on poistettu katkaisemalla ne ristin pintaa myöten. Vasemman käden kämmen ja sormet on täydennetty kipsivaluna, samoin oikean käden peukalo. Naulat on tehty alkuperäiseen muotoon veistämällä. Naulat ovat olleet alunperin vain symboliset merkitykseltään ja turhat rautanaulat ovatkin aiheuttaneet kipsin lohkeamisen. Käsien kiinnitys vartaloon on tehty liimalla ja täydennetty kittaamalla. INRI-kilpi on koottu ja täydennetty.

Lopuksi tehtiin kultauksen viimeistely. Ristin pahoin lohkeilleet kohdat on liimattu kokoon ja maalattu kertaalleen alkuperäiseen väriinsä pintavaurioineen.

Esko Pietilä

Kodinomaista palveluasumista SASTAMALAKOTI

Hossantie 3, 38200 Vammala, puh. (03) 511 2721
sastamalakoti@sastamalakoti.fi
www.sastamalakoti.fi

www.toyota.fi

Koeaja testivoittaja nyt meillä!

Toyota Yaris.

Testivoittaja (14/06)

Testivoittaja (7/06)

Kansainvälisiä testivoittajia:

mm. Autopista (31.1.06), Teknikens Värld (2/06), Auto Zeitung (8.2.06), Auto Motor und Sport (15.2.06), Quattroruote (28.2.06), Autobild (3.3.06), Autocar (31.5.06), Quattroruote (31.5.06), Auto Zeitung (10/06), Autobild (18.6.06)

Mallisto alkaen 15.550 e.

EU-yhdistetty 4,5-6,0 l/100 km, CO₂-päästöt 119-141 g/km.
Takuu 3v/100.000 km, korin puhkiroostumattomuustakuu 12 vuotta.

Sastamalan alueen autokauppa
AUTOTALO PELTTARI
PELTTARIN AUTO OY

Myynti, leasing, huolto, varaosat, peltikorjaamo.
Loimijoen tie 55 Huittinen p. 02-5601250. Viikon tarjouksemme www.autotalopelttari.fi

*Hypää Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta!*

NESTE Vammala

L&T KURKI OY Itsenäisyydentie 66, 38200 Vammala, puh. (03) 511 2780

Ystävällisen palvelun Neste-asema

KAUNISTA • KODIKASTA • KESTÄVÄÄ
Vammalan Kaluste Ky

Itsenäisyydentie 10, Vammala, puh. 03-514 1077

TAUNO KIVIRANTA Oy

TRAKINKATU 4, 38200 VAMMALA. Puh. (03) 517 9000, fax. (03) 517 9019

ThermiSol

**VALITSE
ERISTÄMISEN
PARHAAT PALAT
- RAKENNA
TURVALLISESTI**

www.thermisol.fi

Onnen päivät

Hyvä lahjaidea!

65,-

OBH NORDICA SÄHKÖINEN VEITSENTEROITIN

- Erinomainen hiontatulos muutamassa sekunnissa jokaisella kerralla
- Automaattisesti veitsen terään mukautuva joustava hiontaratas
- Soveltuu käytettäväksi kaikissa hiontakulmissa
- Tyyppi: 9960

TEKNISET

Tuominen

Vammala: Puistokatu 14 • Avoinna ark. 10-18, la 9-14 • Puh. (03) 511 4000

WWW.LOJER.COM

- sairaala- ja hoitosängyt
- yöpöydät • tutkimustuolit
- tutkimuspöydät • suihkutuolit

Lojer
FOR EASY CARE

Aito oikea neliveto

Tiedät miksi. SUBARU

Levorannan Autoliike Oy

Roismalan risteys
38200 Vammala
www.levorannanauto.fi
Puh. (03) 512 7710

Automyynti avoimena
ma-pe 9-18.30, la 10-15
Huolto p. (03) 512 7720
Varaosat p. (03) 512 7730

Levorannasta löydät etsimäsi, yli 200 vaihtoauton suurvalikoima: www.levorannanauto.fi

Viikko seniorin elämää

netta, jos Jouni seisoi aina takanani sanomassa mitä nappia nyt painetaan.

Yritin kyllä kävellä varovasti kotiin, ettei oppi ojaan kaatuisi. Kuinkas sitten kävikään! Illalla harjoitellessani omalla tietokoneella olivat kaikki opit tipotiessään. Eihän tämä kone käyttäytynyt niin kuin Jouni ja oppikirja opettivat. Tunteepa itsensä taas sopivan nöyräksi.

□ □ □

29.3. Keskiviikko. Seinäkalerissa luki: English Club klo 13. Se onkin hauska seura. Meitä on noin 20 eläkeikäistä keskustelijaa, joiden englanninkielen taito on vähän vaihteleva. Estoitta osallistumme keskusteluun. Tuija käyttää opetuskielensä englantia ja tiukan paikan tullen suomea.

Aluksi vaihdamme kuulumisia englanniksi. Useiden kuulumiset sisältyvät kahteen sanaan: "Just fine." Eikä se johdu siitä, ettei osaa enempää, vaan siitä ettei niin merkittäviä tapahtunut viikon aikana. Jos laajemmin rupeaisimme käsittelemään kuulumisia, luulen, että siitä tulisi pitkä sairaskertomus, ja sehän ei ole tarkoitus.

Läksyt kuulustellaan, koti-tehtävät tarkastetaan ja uutakin opitaan. Varsin usein tunnit päättyvät Tuijan laatiin peleihin ja tehtäviin. Puolitoista tuntia kuluu kuin siivillä. Omalta kohdaltani totean, että uutta en juuri

kuunnella, ettei vanhene yksin.

Tällä kertaa oli keskustelun aiheena "Vanhuus, elämän parasta aikaa?!" Totesimme parhaan ajan sijoittuvan noihin eläköitymisen ensi vuosiin. Silloin on mahdollista nauttia toisen kerran elämän tarjoamasta suuresta ylellisyydestä – ajasta itselle. On voimia matkustaa, harrastaa, aikaa ystäville, lastenlapsille. Mutta eihän tämä aika olekaan nykyään vielä varsinaista vanhuusaikaa. Sille annoimme nimen: Varhaisvanhuus.

Milloin sitten varsinainen vanhuus alkaa? Se on jo yksilökohtainen asia. En taida elää enää sitä parasta aikaa. Useimmiten tahto on suurempi kuin kyky. Kolottaa sieltä ja täältä, väsyttää, ei saa mitään aikaiseksi, kun pitää tänään etsiä mitä eilen kadotti. Jokaista meitä askarrutti se viimeinen etappi. Riittääkö meille enää hoitoa ja huolenpitoa, kun sitä tarvitsemme?

Mihinkään lopputulokseen emme luonnollisesti tulleet. Elämme tätä päivää niin täysillä kuin osaamme.

Iltapäivällä oli eläkeläisten kuntojumppa. Yliop-

pilaskirjoitusten vuoksi jumppasimme Seukulla, tavallisesti lukion salissa. Ihan hyvä paikkahan se on, mutta kylmä. Sirkku pani meihin puhtia. Kylmyys katosi, ja kun 45 minuuttia oli ohi, tuli hyvä tunne, että olimme onnistuneet tekemään jotakin itsemme hyväksi.

Seukku on niin lähellä Hopun vanhainkotia, että piipahdin katsomassa siellä olevaa kälyäni Eevaa. Totesin taas kerran, että Vammalassa ainakin Hopun vanhainkodissa ovat asiat jokseenkin hyvin. Henkilökuntaa auttavine käsineen saisi olla enemmän, mutta ehkä sekin korjaantuu, kun siihen kiinnitetään huomiota.

Illan vietin kotona tietokonepelin ja TV:n seurassa. Olen kyllä yksin, mutta en yksinäinen.

□ □ □

28.3. Tiistai. Nyt oli viritettävä herätyskello, varmuuden vuoksi. Oli lähdettävä kirjastoon, Lizelius-saliin, saamaan opetusta tietokoneen tekstinkäsittelyssä. Tämäkin oppilasjoukko koostui pääasiassa työelämästä pois siirtyneistä.

Jounilla riitti kärsivällisyyttä ottaa asioita uudelleen ja uudelleen. Minusta tuntuu, että osaisin kyllä käyttää mallikkaasti tietoko-

Joskus 60 – 70- luvulla laulettiin rallia: "Maanantai ei mittään, tiistai ei mittään, keskiviikko ei mittään..." Silloin ajattelin, että noinkai se on joskus 30 vuoden kuluttua. Onko?

Pidin viikon tapahtumista kirjaa selvittääkseni, paljonko tapahtumia mahtuu viikkoon.

□ □ □

27.3. Maanantiaamu. Heräsin, huom. ei herätetty, kello 8.30. Valmistin aamiaisen: kaurapuuroa hillosilmällä, tuoremehu ja vitamiinipillerit, pari kuppia vahvaa kahvia ja voileipä. Siitä se lähti.

Vilkaisu seinäkaleriini kertoi, että tänä maanantaina olisi yhdeltätoista naisten keskustelukerho.

Se vuorotteli maanantaisin muistikerhon kanssa. Keskustelukerhoon kokoontuu kymmenkunta naista keskustelemaan erilaisista meitä kiinnostavista aiheista. Psykologia voisi nimittää tätä ryhmää vertaisryhmäksi. Jotenkin on helpottavaa

opi, mutta tapaan hauskoja ihmisiä ja ehkä kielitaito säilyy paremmin, kun kieltä harrastaa.

Iltapäivällä teen pienen lenkin, jonka jälkeen yritän opettaa tietokonetta, joka ei opi. Päätin, että varmasti vika on koneessa, ei minussa. Illalla on yhtiökokous. Mihinkähän aikaa? Vilkaissu seinäkaleriiniin ja huomaan: Se oli eilen! Ei siis mitään kiirettä.

□ □ □

30.3. Torstai. Oliinkin toiminnan päivä. Aamulla kymmeneltä menin kuntosalille, jossa Sirkun valvovan silmän alla venytettiin, vanutettiin, juostiin, soudettiin ja nostettiin painoja. Jokainen toimii tuntemuksensa mukaan. Sitten kiireesti kotiin ja suihkuun.

Vuorossa oli lounas ammattikoululla, ja samalla saattoi kartuttaa pakastimensa vierasvaraa. Lounas koostui salaattipöydän antimista, lämpimästä ruuasta (kala) ja jälkiruokana nautitusta kahvista. Kaikki hyvää ja hinnaltaan edullista.

Vähän aikaa sulateltuani alkoi veteraanijumppa. Tämä olisi oikea viiteryhmäni. Kaikki tapahtui rauhalliseen tahtiin. Sai istua tuolilla tai seistä ja silti jäsenet liikkuvat. Ei edes tullut hiki.

Tämän jälkeen jaksoi vielä rääkätä tietokonetta.

□ □ □

1.4. Lauantai. Täytyy tunnustaa, että aivot vanhenevat. Eilen illalla tullessa Tyrvään Sanomissa oli ihan etusivulla uutinen siltamaksusta, jota ruvetaan keräämään rakennuskustannusten kattamiseksi. Artikkelini oli ovelasti laadittu ja meni minuun täydestä. Seuraavana päivänä luin artikkelin uudestaan ja vasta silloin sytytti: Kysy-

mys oli aprillipilasta!

Pitkästä aikaa sain valmistaa ruokaa suuremmalle joukolla. Nuorin poikani tytärineen ja hänen kavereineen tulivat tervehtimään. Kun kyseessä olivat 9-luokkalaiset, heitä kiinnosti lähteä katsomaan, millä tavoin nuoriso täällä viettää perjantai-iltaa. Ei muuta kuin pipo päähän ja baanalle. En edes varoittanut kuten ennen omia lapsiani: "Äläkä, äläkä..."

Nuoret löysivät discon. Vasta aamulla sain tietää, että espoolaisvieraamme kännykkä ja kukkaro oli varastettu discossa. Osataan sitä täälläkin! He eivät halunneet herättää mummia keskellä yötä. Ei sitä koskaan tiedä mummin reaktiota. Aamulla oli omaisuus mennyt taivaan tuuliin. Poliisille ilmoitettiin, ja kaikki mitä voitiin tehdä, tehtiin. Opin sen, että ei tämä Vammala mikään viattomuuden kukkanen ole.

Iltapäivällä jäin yksin. Tuntui tyhjältä. Nuorilla on aina niin kiire.

□ □ □

2.4. Sunnuntai. On niin liukasta, etten tehnyt eilen lainkaan lenkkiä. Korjasin asian tänään tekemällä aamulla kahden tunnin lenkin liukkaudesta huolimatta. Joka paikka oli jännityksestä kipeä kävelyn päätyttyä. Kaaduinkin liukasteista huolimatta. Tunsin, että "noko-set" oli ansaittu.

Iltapäivä oli varattu "tytökutsuille" ilman syytä. Pantiin maailman asiat järjestykseen ja nautitimme toistemme seurasta.

Tässä viikko-ohjelmani. Jotain on kenties unohtunut, mutta ei se ole tärkeää. Tärkeää on vain puutarhanhoito eikä sekään niin tärkeää, sanoo vanha kiinalainen sananlasku.

Martta Merikallio

Rauhallista Joulua

ja Onnellista

Uutta Vuotta!

Toivoo

ESSO

**VAMMALA
H. JOKIKOIVU KY**

Pesurinkatu 3, puh. 03-511 2190

*Upea kerrostalo
rakenteilla Vammalan
ydinkeskustassa*

Rakennuttaja:

**RAKENNUSLIIKE
MINKKINEN &
KETOLA OY**

38200 VAMMALA, Aittalahdenkatu 6, (03) 511 2761

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2007!*

Lakeside Golf & Country Club Oy

Puh. 03-512 9500, Häijääntie 943, 38100 KARKKU

Cristian työpaikallaan näyttämässä uunia, josta loihditaan herkullisia ruoka-annoksia. Pukinsarven ruokalista on monipuolinen, löytyy liharuokia pippuripihvistä alkaen, kalaruokia, pizzoja ja lapsille aivan omat annokset.

”Vammala on pieni, viehättävä kaupunki, paljon järviä ja kauniita maisemia. Sijainti on mainio, sillä suuret kaupungit ovat kohtuullisen matkan päässä ja erityisesti Tampere. Tämä on turvallinen paikka asua ja tärkeimmät palvelut päiväkodit, koulut, terveydenhoito ja kaupat ovat käden ulottuvilla.

Maahanmuuttajan kokemuksia

Oliko tämä perusvammalalaisen vai muualta muuttaneen ihmisen mielipide kaupungistamme? Oikea vastaus on jälkimmäisen, sillä edellä mainitut lauseet tulevat Romaniasta asti lähtöisin olevan **Cristian Miceticin** suusta 13 vuoden asumiskokemuksella.

Muistan miehen tulon Palloseuran ikämiesten joki-aviokkoihin höntsyihin.

Cristian oli pelannut jalkapalloa jo paikkakunnan puulaakitasolla ja näki satumatonta konkarien pelaavan Hopun kentällä. Hänelle oli suuri ihmetys, kun maalit olivat pienet, sai pelata myös maalin takana ja päällä tehdystä maalista saikin kaksi maalia!

”Ajattelin hiljaa mielesäni, mikä ihmeen joukkio pelasi tällaisilla säännöil-

lä kuningas jalkapalloa. Ei mennyt kuin muutama päivä, kun minua viittoiltiin mukaan tähän touhuun ja se iski suoraan sisimpääni. Minut otettiin ystävällisesti vastaan ja muutamassa viikossa pelirytmisi sunnuntaiamu ja keskiviikkoilta syöpyi ajatuksiini. Nyt se on kuin huume, jos ei pääse mukaan jostain syystä, tuntee itsensä melkein sai-

raaksi!”, kertoo Cristian ja nauraa päälle.

Lapsuus ja nuoruus Romaniassa

Hän on nyt 36-vuotias mies, joka eli lapsuutensa ja alkavan nuoruutensa synnyinmaassaan Romaniassa Constanta -nimisessä kaupungissa, joka sijaitsee Mustan meren rannalla

antanut myöden ja kilojakin olisi tarvinnut saada lisää!”

Romaniassa käytiin siihen aikaan koulua siten, että ensiksi oli kahdeksanvuotinen peruskoulu ja sitten perään kaksivuotinen lukio. Sitten olivat vaihtoehtoina vielä kaksi vuotta lukiota tai ammatillinen oppilaitos. Lukiovuosien jälkeen oli mahdollisuus jatkaa yliopistotasolla.

”Isäni kuoli, kun oli kahdeksanvuotias ja jäin kaksin äitini kanssa. Meillä oli kuitenkin mahdollisuus pitää vuokralaisia ja se turvasi meille elinmahdollisuudet. Kun olin sitten 16-vuotias, kuoli äitini ja jäin orvoksi. Jouduin tekemään elämänsäni ratkaisun ja päätin mennä ammattilliseen koulutukseen ravintolalinjalle. Sen jälkeen oli vuorossa työn arki, jolloin aina mietiskelin elämäni tulevaisuutta. Jäänkö Romaniaan vai kokeilenko siipiäni maailmalla, minullahan ei ollut mitään esteitä lähteä muualle.”

”Lopullisen sysäyksen antoi nuoruuteni paras ystävä, joka oli muuttanut aikaisemmin Suomeen ja Lap-

peenrantaan. Hän rohkaisi minua tulemaan ja tein päätöksen, jota en ole koskaan katunut.”

”Elätin itseäni ensiksi rakennustöissä, kunnes tapahtui se ”tavallinen” tapaus. Tapasin suomalaisen naisen, rakastuin ja tulinkin hänen perässään Vammalaan vuonna 1993”, kertoo mies hymy kasvoillaan.

Tärkeintä on työnteko

Tässä vaiheessa tulee mieleeni jälleen kerran Cristianin sanat Hopun kentällä: ”Olen tullut Suomeen tekemään töitä ja elättämään perheeni, en olemaan yhteiskuntanne kustannettavana”. Tämä lause sävähdetti silloin ja nyt näiden runsaan kymmenen vuoden ystävyden jälkeen, sen voi hyvillä mielin todeksi allekirjoittaa.

Mies sai Suomen kansalaisuuden vuonna 2003, josta hän sanoo olevansa ihan aiheesta varsin ylpeä. ”Tullessani tänne ilmoitaudivin työvoimatoimiston kirjoihin, mutta vaikeata oli töitä siihen aikaan saada. Pääsin

kuitenkin kirjaston kahvilaan ja siten tutustumaan vammalalaisiin ihmisiin. Kävin säännöllisesti työnvälityksessä ja vaikka silloinen vaimoni neuvoi, ettei siellä joka viikko tarvitse poiketa, uskon, että sinnikkyuteni vihdoin palkittiin. Olisivatko mahdollisesti kyllästyneet naamatauluuni?”

”Pääsin silloiseen Rossoon kesätöihin ja en voinut arvata, mihin se pesti aikanaan johti. Sen vuoden syksyllä aloitin merkantin tutkinnon opiskelut Huittisten Kauppaoppilaitoksessa, mutta se osoittautui sittemmin fyysisesti liian kovaksi. Kävin päivät koulua ja illaksi ravintolaan töihin, lepoaika jäi olemattomaksi.”

”Oli pakko hellätä ja kun sitten Pirkanmaan Osuuskauppa lopetti Rosson, tuli eteen mahdollisuus ryhtyä itsenäiseksi yrittäjäksi muuttaman työtoverini kanssa. Olemme nyt toimineet seitsemän vuotta ravintola Pukinsarven omistajina ja olen tyytyväinen valintaani”, toteaa mies tyyväisen näköisenä.

ollen maan suurin satamakaupunki. Asukkaita oli siihen aikaan noin 300.000 henkeä. Matkaa maan pääkaupunkiin Bukarestiin on noin 250 km.

Isä toimi työnjohtajana, äidin ollessa kotona ja hoitaessa perheen ainoata lasta, Cristiania. ”Lapset ovat varmaankin kaikkialla maailmassa periaatteessa samanlaisia ja niinpä minunkin lapsuuteni meni leikkien ja erilaisten pallopelien merkeissä. Kun hie- man vartuin, pallopeleistä olivat etusijalla käsipallo ja koripallo ja myöhemmin jopa rugby. Jalkapallo kulki siinä ikään kuin mukana. Tullessani Vammalaan harkitsin uudelleen rugbyn pelaamista, mutta kun lähin paikka oli Tampere, ei aika

Tiilitalossa asuu onnellinen perhe oli televisiosta tuttu mainos takavuosilta, mutta kyllä niitä perheitä löytyy puurunkoisistakin taloista! Perhepotretissa vasemmalta Cristian, Alexander, Natalia ja Evgenia.

”Olen tullut Suomeen tekemään töitä ja elättämään perheeni.”

Jalkapallo on Cristianin lempiharrastus. Kaalisaaressa hiekkakentällä otetussa kuvassa hän hallitsee pallon liikkeitä. Asian harrastajat huomavat heti, että harhautus on täydellinen, sillä kaikki muut pelaajat ovat menossa toiseen suuntaan – omat mukaan luettuna!

VaPS:n ikämiehet kutsuvat miestä Krisuksi ja hyvin tuntuu menneen perille. Krisu osti vuonna 2001 rivitalo-osakkeen paloaseman takaa, mutta nyt hän on onnellinen omakotitaloasuja. Talo löytyi viime vuonna läheltä Varilan koulua.

Kielitaito elämän rikkaus

Miehen ensimmäinen avioliitto päättyi aikanaan lapsettomana, mutta nyt talossa on hyörintää ja pyörintää. Krisu löysi venäläisen Evgenian Viipurista ja heidät vihittiin kaksi vuotta sitten.

Pariskunnalla on yhteinen poikalapsi Aleksander ja lisäksi perheeseen kuuluu Evgenian tytär, yhdeksänvuotias Natalia, joka käy juuri Varilan koulua.

”Onhan meillä aika värikästä perhe-elämää, sillä kielinä ovat suomi, romanian ja venäjä ja ajan päälle varmasti vähän myös englantia. Mitä nuorempia lapset ovat, sitä helpommin he oppivat vieraita kieliä, jota asiaa pidän todella tärkeänä”, toteaa Krisu, joka on oppinut suomen erittäin hyvin.

Siirrymme puhumaan suomalaisista ja eri heimoista. Krisu on asunut maassamme sekä idässä että lännessä ja ei ole suuri yllätys, missä se suurin ero on.

”Itäsuomalaiset ovat paljon vilkkaampia ja puheli-aampia kuin täällä lännessä. Täällä ensin kyräilläään, ei pelkästään ulkomaalaista, vaan kaikkia oudon näköisiä ihmisiä! Toisaalta, kun aikaa on kulunut riittävästi, täällä saa ympärilleen tosiystäviä.”

”Balkanin maiden ihmiset ovat kuitenkin avoimempia kuin suomalaiset, mutta sekään ei ole mikään yllättävä tieto”, sanoo Krisu.

Suomessa on viime aikoina ollut paljonkin esillä sana rasismi. Suomalaisia syytetään ehkä entistä enemmän maahanmuuttajien syrjinnästä. Miten Krisu on asian kokenut?

”En ole kokenut rasismia. Olen aina selvinnyt aiheeseen liittyvistä tapahtumista puhumalla. Minut on otettu vastaan Suomessa ja Vammalassa asiallisesti. Olen kuullut suomalaisten sanonnan: ”Maassa maan tavalla tai maasta ulos”. Al-

lekirjoitan sen täysin, maahanmuuttajien on sopeuttava maan lakeihin ja tapoihin. Jos suomalainen matkustaa esimerkiksi arabimaihin, siellä ei anneta edes mahdollisuutta tapojen omiin sovellutuksiin.”

Miksi Huittinen kehittyi nopeammin?

Mies on nyt asunut Vammalassa 13 vuotta ja hänelle on muodostunut selvä käsitys kaupungistamme. Adjektiiveja tuli jutun alkuun melkoinen määrä, mutta löytyyhän täältä aina parannettavaakin. Huittinen tuli tutuksi koulun käynnin yhteydessä, eikä Krisu voi välttää vertailemasta näitä kahta kaupunkia.

”Minusta Huittinen kehittyi viime vuosikymmenellä Vammalan ohitse erikoisesti kaupallisessa mielessä. Sillä on hyvä maantieteellinen sijainti, mikä varmasti on auttanut asiaa. Tuntuu ehkä siltä, että Vammalassa jähkataan päätöksien kanssa vuosikausia, hyvänä esimerkkinä juuri uimahalli.”

”Minulle yrittäjänä on erittäin tärkeitä kaupungin

keskustan tulevaisuus. Se tulee pitää elinvoimaisena, sillä lukuisat kerrostalot takaavat sen, että keskustassa asukasmäärä pysyy vakiintuneena, vaikkakin sen väestö luonnollisesti ikääntyy.”

”Ymmärrän Vammalan kannalta Roismalan risteyksen tärkeyden kilpailtaessa ohikulkevista ja sivummalta tulevista asiakkaista. Keskustan elinvoima on kuitenkin tärkeä kaikkien kaupunkilaisten kannalta ajatellen”, sanoo Krisu painokkaasti.

Kirjoitin kesällä Vammalan ravintoloiden palveluksista ja tasoista, kun jotkut Vanhan kirjallisuuden kävijät eivät olleet löytäneet viihtyisää ruokapaikkaa kaupungistamme. Tieto ei ollut kulkenut heille asti, sillä väitän että hyviä ruokapaikkoja löytyy jokaiseen makuun ja jokaiselle kukkarolle.

Ravintolakulttuuri kohti eteläeurooppalaisuutta

Miten ravintolakulttuuri on mahdollisesti muuttunut Vammalassa runsaan kymmenen vuoden aikana?

Krisu vastaa näin: ”Suurin muutos ainakin meidän

ravintolassamme on nuorten perheiden näkyminen asiakaskunnassa erikoisesti pyhäpäivisin. Se on meille suuri ilo ja pidän sitä jopa eräänlaisena kunnianosoituksena, että olemme pystyneet luomaan olosuhteet, ilmapiirin, ruoka-annokset ja palvelun sellaiseksi, että tänne tullaan perheittäin uudestaan ja uudestaan.”

”Erikoisesti minulle se tuottaa mielihyvää, koska jo pienestä pitäen totuin siihen Romaniassa, että iltaisin mentiin aina silloin tällöin ravintolaan syömään ja silloin siihen käytettiin tuntikausia. Seurustelu hyvän ruoan ympärillä oli pienestä pitäen luonnollinen osa elämäämme. Toki on muistettava, että Suomessa sää ja ruoan hinta asettavat omat rajoituksensa. Käytäntö on kuitenkin mennyt kohti eurooppalaista ilmettä ja lapsille ravintolamiljööstä muodostuu aivan luonnollinen olotila, missä on mukavaa ja hauskaa.”

Niinpä, niin. Olemme vaimon kanssa pitäneet tapana aina silloin tällöin syödä ns. ulkona eli paikallisessa ravintolassa. Se on aina mielenkiintoinen elämys. Ensinnäkään meidän ikäisiä ihmisiä ei esimerkiksi tavallisena sunnuntaipäivänä siellä juurikaan tapaa, mutta Krisun kertomat lapsiperheet ovat tulleet vahvasti kuvaan. Ääntä joskus riittää, mutta ennen kuuntelen iloisia lapsen ääniä, kun hirvittävän kovalla soivaa musiikkia, jota ei saa pienemään pyynnöistä huolimatta.

Kun suomalaisturistit menevät lomalle maailmalle, siellä mennään syömään illalla myöhään ja pidetään sitä aivan luonnollisena. Kun sitten palataan kotimaahan, isäntä sanoo, että sunnuntaina syödään klo 12 ja piste! Siihen ei monellakaan perheenäidillä taida olla paljon sanomista, vai olisiko sittenkin?

Yrittäjyydestä pitää osata nauttia

”Yrittäjyys on Suomessa niin kuin muuallakin maailmassa kovaa työtä, jota hallitsevat lukuisat lait ja määräykset. Olen kuitenkin valinnut itse tämän elämänmuodon, eikä minulla ole valittamista. En ole kokenut joutuneeni myöskään kateuden kohteeksi ja tuskin minun ja perheeni elämä siihen antaisi mielestäni edes aihetta.”

”Pyrin saamaan suoran kontaktin asiakkaisiimme ja rakentamaan hyviä ihmisuhteita heidän kanssaan. Olen tyytyväinen vammalalainen yrittäjä ja toivon elämän jatkuvan näin edelleenkin”, sanoo Krisu.

Romania on sydämessäni

Työ ja perhe vievät suurimman osan Krisun ajasta, mutta jalkapallo on siis voimakkaasti mukana ja hyvien kavereiden kanssa on joskus mukana vaihtaa ajatuksia esim. saunanlauteilla. Yhteydet Romaniaan paranevat huomattavasti ensi keväänä, kun Finnair aloittaa suorat lennot Bukarestiin.

”Romania on synnyinmaani, siellä sydämeni on. Minulla on mahdollisuus seurata satelliittin avulla Romanian televisiota, jonka avulla pystyn seuraamaan maan tapahtumia. Minulla on kuitenkin hyvä asua täällä Suomessa. Toivon tietysti terveyttä itselleni ja perheelleni ja toivon hartaasti, että maailma olisi paljon turvallisempi kuin mitä se nyt on”, sanoo Krisu keskustelumme päätteeksi syvällä rintäänäänellä.

Olen aina kehumututtavilleni, että Cristian Micetic on yksi esimerkki positiivisimmista maahanmuuttajista, joita Vammalaan on tullut ja edellä mainittu haastattelu vain vahvistaa sen tunteen.

Jussi Lehtinen

www.finnpelti.fi

Kolme upeaa kattoprofiilia, jotka viimeistelevät kotisi

FinnPelti Oy 03-514 4000, 0500-731 173 www.finnpelti.fi

PLUSSA www.rautia.fi

Avoimna:
ma-pe 9-18 Tervetuloa!
la 9-14

Itsenäisyudentie 64, 38200 VAMMALA
puh 010 2302400 fax 03-5141 071

RAUTIA VAMMALA K

KIIKAN HUUTOKAUPPAKAMARI Oy

Jokisivuntie 68, 38300 KIIKKA
p. 03-513 5359, 0400 789 051

JÄRJESTÄÄ HUUTOKAUPOJA
OSTAA JA MYY ANTIIKKIA
SEKÄ VANHAA TAVARAA

Auki sopimuksen mukaan.

www.opkk.fi

OP-KIINTEISTÖKESKUS

Vammalan OP-Kiinteistökeskus Oy, LKV
Puistokatu 2, 38200 Vammala
www.opkk.fi/vammala

Tuulikki Laitila 010 25752 70, 0500 939 891
Marko Matoniemi 010 25752 71, 0500 631 038

Kertomus

Tyrvään villatehtaasta

Mielessäni on hämärä muistikuva jostakin 1950-luvun lopulta, kun kävin äitini kanssa asioimassa Tyrvään villatehtaalla, joka sijaitti Vammalan rautatieaseman läheisyydessä. Lapsen tekivät vaikutuksen erityisesti tehdasrakennuksen jyrkät portaat, joita pitkin noustiin yläkertaan.

Meillä oli kotona vuosittain yleensä pari lammasta kasvatettavana karitsasta täysikasvuisiksi talven ruokatarpeiksi. Lam-paat myös kerittiin, ja villat vietiin villatehtaalle, jossa niistä tehtiin lankoja.

Myöhemmin sain tietää, että tehdasrakennus oli isäni, rakennusurakoitsija Eino Nurmen urakkaryhmän rakentama. Muistan nimitäin isäni kertoneen monesti tehtaalla työmaalla pidetystä mieliin painuneesta harjannostajaispuheesta. Sen oli

pitänyt tehtaalla toimitusjohtaja, kansakoulunopettajan virastaan jo eläkkeelle jäänyt monitoimimies Vih-tori Pakula.

Isäni kertoi, että harjannostajaisissa oli ollut paikalla kaksi työryhmää, varsinaiset talonrakentajat ja toinen, joka kaivoi suurta kaivoa, koska tehtaalla toiminnassa tarvittiin paljon vettä. Koska kaivajat tekivät työtään kylmissä, koleissa olosuh-teissa, niin heidän "täytyi hakea välillä sitä pitkäripaisen antia". Kun sitten harjan-

nostajaispäivä koitti, kaikki kutsuttiin kahvitilaisuuteen. Toimitusjohtajan harjannostajaispuheen mieliin painunut kohta oli vanhan ajan kansakoulunopettajan ylevät sanat, joiden toistamiseen kuului vielä persoonallisen puhettavan mainio jäljittely. *"Tä-tä-tä-täällä on ka-ka-ka-kaksi työryhmää. To-toiset painuvat maan alle, matalaa matalammaksi ja toiset ylöspäin kohti korkeutta...Kiitos teille molemmille porukoille ja tämän jälkeen veljinä kahvipöytään!"*

Se että puhe oli jäänyt mieliin, johtui ennen kaikkea siitä, että nimenomaan kaivon kaivuomiehet olivat puheesta pahoittaneet mielensä. Olivat kokeneet puheesta jonkinlaista ojentamista.

Sittemmin yhdistin oman lapsuusmuistoni tehtaalla isäni kertomaan tarinaan. Eri yhteyksissä myöhemminkin tuo lopetettu tehdas on noussut puheenaiheeksi. Asiasta tuli kuluneena vuonna puhetta myös tehdasta aikoinaan rakentamassa olleen

Tyrvään Villa Oy:n työntekijöitä tehtaalla ensimmäisissä tiloissa ennen uudisrakennuksen rakentamista vuonna 1951.

setäni, kirvesmies Heikki Nurmen kanssa. Hän muisti niin harjannostajaispuheen kuin kaivontekijätkin, jotka kolmijalan kanssa olivat kaivaneet tuota suurta kaivoa, Yrjö Eerilän ja Reino Blyn.

Setäni tiesi myös kertoa, mistä kysyä lisää villatehtaan historiasta. Niin tapasin erään toisen tyrvääläismiehen, Hannu Haapaniemen, jonka kanssa jutellessa selailimme vanhoja pöytäkirjoja, jotka mitä mielenkiintoisimmalla tavalla valaisivat noita vanhoja asioita.

Villatehtaan perustaminen

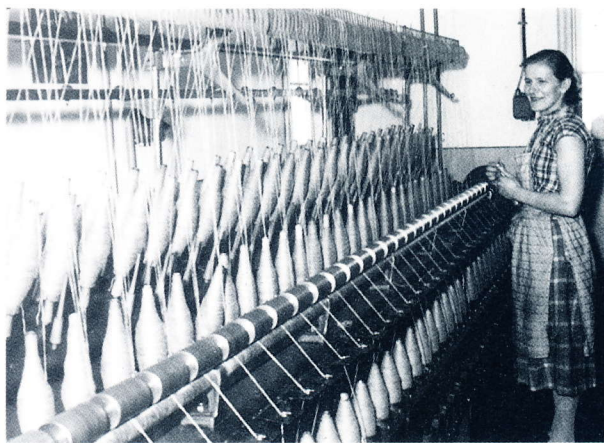
Sota-ajan 1939-1945 jälkeisessä tilanteessa, jossa oli puutetta paljosta, oli yhteiskunnallinen tilaus monenlaiselle uudelle yritystoiminnalle. Tarvetta oli mm. villojen ja lumppujen kehräämötoiminnalle. Idea villatehtaan perustamisesta Tyrvälle syntyi Satakunnan Kotiteollisuusyhdistyksen piirissä. Toisena toimeenpanijana oli Satakunnan Maanviljelysseura.

Niinpä villatehtaan Tyrvälle perustivat siis Kotiteollisuusyhdistyksen ja Maanviljelysseuran aktiiviset vaikuttajat. Tyrvään Villa Osakeyhtiön perustava kokous pidettiin Hotelli Tyrväässä 3.10.1949. Kokouksessa valittiin hallitus. Siihen tulivat agronomi V. Hiekka sekä maanviljelijät Toivo Airila, Lauri Nuutila, Eero Pohjala ja Olavi Salli. Väliaikaisena puheenjohtajana toimi kansakoulunopettaja Vihtori Pakula, joka valittiin yhtiön toimitusjohtajaksi. Sihteerinä toimi konsulentti Arne Roininen.

Toimitusjohtajan tehtävä oli monessa mukana olevalle puuhämiehelle Vihtori Pakulalle vain sivutoimi, sillä hänen päätyönsä oli Kallialan

Tyrvään Villa Oy:n tehdasrakennus vuonna 1957. Pihassa Hannu Haapaniemen Skoda. Taustalla uusittu vanha varastorakennus, johon tuli lumppujen repimäkone.

Kertauskone Tyrvään Villa Oy:n tehdasrakennuksessa 1950-luvulla. Kuvassa rouva Rantanen.

koulun kansakoulunopettajan virka, josta hän tosin näihin aikoihin jäi jo eläkkeelle. Konttorinhoitajaksi tuli sodan jälkeen Tyrvälle avioliiton myötä muuttanut maanviljelijä Hannu Haapaniemi, josta tulikin käytännössä alusta lähtien tehtaan vastuunkantaja. Hän oli myös suurin osakas noin parinkymmenen osakkaan osakeyhtiössä.

Tehtas aloitti toimintansa syksyllä 1949 Putajan tien varressa tiilitehtaan lähellä sijainneessa omakotitalossa, joka ostettiin kesken-eräisenä. Raaka-ainetta olivat lampaanvilla ja lumput, joista tehtiin lankaa. Aluksi käytössä oli vain yhdet ko-

neet. Kysyntä osoittautui heti alussa niin suureksi, että tehtaalle tulevan tavaran varastona ollut Kalle Rantasen suuli täyttyi nopeasti.

Niinpä jo ensimmäisen toimintavuoden huhtikuussa 1950 virisi suunnitelma varsinaisen tehdasrakennuksen rakentamiseksi ja hyvissä merkeissä alkaneen toiminnan laajentamiseksi. Katseet kääntyivät Maanviljelysseuran omistaman alueen suuntaan, Tyrvään rautatieaseman lähellä Nuupalan kylässä olleeseen Maanviljelysseuran entisen veistokoulun tonttiin. Alue oli kuulunut aikanaan Vännin taloon ja ollut sitten maisteri Frans Nuupalan sekä myöhemmin

Maanviljelysseuran tontti. Sinne voitaisiin rakentaa ajanmukainen tehdasrakennus, johon siirtää kehrutehtaan koneet. Asiat etenivät ripeästi. Jo syyskuun alussa 1950 kauppa lyötiin lukkoon.

Uuden tehdasrakennuksen rakentaminen

Vielä samassa kuussa päätettiin, että puurakenteista tehdasta ryhdyttäisiin heti rakentamaan. Suunnitelma oli, että talo rakennettaisiin paikalla olleen kasvihuoneen kivijalalle. Rakennusaineita ryhdyttiin hankkimaan heti. Rakennusmestari Väinö Solalta päätettiin tilata piirustukset.

Lokakuussa piirustukset jo hyväksyttiin. Vanhaa kasvihuonerakennusta ja sen kivijalkaa käytettiin hyväksi, mutta pohjaa laajennettiin. Ensimmäiseen kerrokseen tuli suunnitelman mukaan kehruusali, toiseen toimitus-ohuoneet, entisestä kasvihuoneen varastotilasta tuli värjäämö ja kuivaamo ja loput rakennuksesta jäi varastotilaksi, ala- ja yläker-taan tuli WC. Entisen kasvihuoneen varastotilan yhteydessä ollut pannuhuone voitiin hyödyntää uudessa rakennuksessa ja sen huomattavan suuri savupiippu saatettiin liittää sellaise-naan uuteen rakennukseen. Piipun rakentajille oli aikanaan tullut mittavirhe, kun ulkomitat olivat siirtyneet sisämitoiksi. Niinpä piippua saatettiin myöhemmin huoltaa sisäpuolelta, kun mies laskettiin köyden varassa piippuun.

Rakennuslupa tuli anoa lääninhallitukselta, jonka jälkeen työt alkaisivat heti. Toimitusjohtajan avuksi rakennustöiden valvojaksi nimettiin Väinö Sola. Lasku-

Karstakoneita Tyrvään Villa Oy:n uudessa tehdasrakennuksessa 1950-luvulla. Ensimmäisen kerroksen yhtenäisen kehuusalin keskellä kantava pilari- ja palkkilinja. Toisessa kerroksessa oli toimisto ja muita tiloja.

viemäryö annettiin välittömästi Yrjö Eerilän suoritettavaksi urakalla. Kasvihuoneen lasit myytiin puutarhuri Eino Sorvalle.

Marraskuun alussa 1950 oltiin jo niin pitkällä, että tehdasrakennuksen varsinainen rakentaminen päätettiin antaa rakennusurakoitsija Eino Nurmen tehtäväksi. Urakkasummasta sopiminen jätettiin toimitusjohtajan tehtäväksi. Samassa ratkaistiin, että rakennus vuorattaisiin sisältä kipsoniitti-levyillä.

Runkotyö käynnistyi pään talvea. Eino Nurmen urakaryhmään kuuluivat näihin aikoihin ainakin kirvesmiehet Heikki Nurmi, Reino Finska ja Jussi Mäki-Laurila. Tammikuussa 1951 päätettiin teettää Yrjö Eerilällä urakalla 6 m syvä ja kiviköhän pohjahalkaisijalta 4 m:n kaivo. Lämpö- ja vesijohtotyöt annettiin Vesijohtoliike Janne Salmolalle. Samalla tilattiin toiset kehuukoneet Puolasta.

Helmikuussa saatettiin todeta, että kaikki oli mennyt suunnitelmien mukaan. Kevääksi oli tilattu myös asbesti-sementtikattolevy, joilla uusi rakennus katettaisiin.

Aluskatteeksi tehtiin pärekatto. Niin tultiin jo harjanostajaisvaiheeseen. Maaliskuun lopussa hyväksyttiin vielä maalari Erkki Mäkelän maalausurakka.

Kesäkuun alussa oltiin jo siinä vaiheessa, että vanha tehdastalo saatettiin myydä pois Tyrvään Savi Oy:lle. Samalla päätettiin kunnostaa tontilla ollut vanha varastorakennus ja asentaa sinne lumppujen repimäkone. Työ annettiin erillisurakkana Reino Finskalle. Tehtaan koneet siirrettiin uuteen taloon 11.6.1951 alkaneen kolmen viikon kesäloman aikana.

Aivan kaikki ei mennyt kuitenkaan suunnitelmien mukaan, sillä kattolevyjen saapuminen myöhästyi syyskuulle asti. Vasta nyt saatiin lopullinen vesikatto päälle. Lisäksi toiminnan jo käynnistyttyä varsinaisessa tehdashallissa Reino Finska jatkoi pääurakan ulkopuolella toisen kerroksen sisustustöitä kevätpuolelle 1952 saakka.

Villatehtaan myöhemmät vaiheet

Niin alkoi Tyrvään Villa Oy:

n toiminta uudessa tehdasrakennuksessa kesällä 1951. Uudessa rakennuksessa oli sittemmin työssä enimmillään noin 30 henkeä. Työtä tehtiin kahdessa vuorossa klo kuudesta alkaen. Tehtaassa oli kaksi rukkia, 60- ja 80-spindeliset, kaksi karstasarjaa eli yhteensä neljä karstauskonetta ja sekoittajakone sekä 20- ja 30-spindeliset kertauskoneet. Lankaa tehtiin lampaanvillasta ja kudinlumpusta. Lumpunrepijän avulla tehtiin mattolankoja. Pesemätöntä villaa myös pestiin ja kuivattiin. Villalankaan lisättiin nailonia, kudinlumpuun sillaa eli raionia sideaineeksi.

Tultaessa vuoteen 1958 Vihtori Pakula jäi pois sivutoimisen toimitusjohtajan paikalta, ja osakeyhtiön hallitus valitsi täystoimiseksi toimitusjohtajaksi tehtaan liikkeenhoitajan Hannu Haapaniemen.

Vuonna 1963 osakeyhtiö päätti myydä tehtaan Hannu Haapaniemelle. Tyrvään Villa Oy lopetettiin 31.3.1963.

Näin osakeyhtiön toiminta päättyi, mutta Tyrvään Villa jatkoi toimintaansa yksityisyrittäjänä. Hannu

Haapaniemi myi samana vuonna tehdasrakennuksen Vammalan Puhelin Oy:lle ja siirsi tehtaan Kallialan kylään oman tilansa navettarakennukseen. Siellä se toimi 1960-luvun lopulle, jolloin Tyrvään Villan toiminta päättyi.

Tyrvään Villa Oy:n entinen tehdasrakennus on palvellut vuodesta 1963 puhelinyhtiön tarpeita ja on edelleen Etelä-Satakunnan Puhelin Oy:n omistuksessa. Jokainen, joka tänä päivänä kulkee Vammalan rautatieaseman ohi Myllymaan suuntaan, voi nähdä entisen villatehtaan rakennuksen tien oikealla puolen. Siinä se muistuttaa olemassaolollaan Tyrvään Villa Oy:n toiminnasta sekä sodanjälkeisen ajan tyrväläisestä yritteliäisyydestä ja pien-teollisuudesta.

Jari Nurmi

Lähteet:

Haastattelut: Eino Nurmi (1985), Aila Finska, Reino Finska, Hannu Haapaniemi ja Heikki Nurmi.

Pöytäkirjat Tyrvään Villa Oy:n sekä hallituksen että osakeyhtiön kokouksista. Hannu Haapaniemen hallussa.

Kirjoittaja Jari Nurmi on syntynyt Tyrväällä 1954. Pastori, toiminut Helsingin tuomiokirkkoseurakunnan pappina ja kappalaisena, sen jälkeen Helsingin kristillisen opiston rehtorina.

Lapsuuden joulukuusi

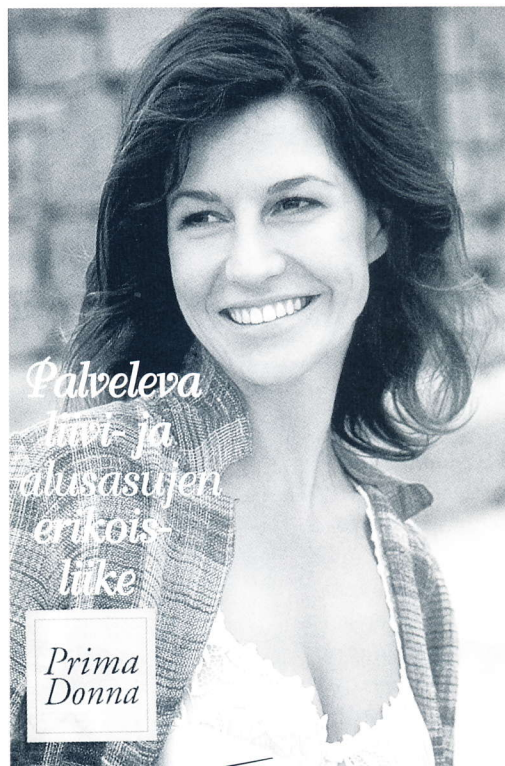
*Aatonaamun aamusella
isä sanoi minulle,
haapas se pikkukirves
liiteristä mukaamme.
Lähdimme heti kohta
metsää kohti kahlaamaan,
katsomaan, mistä sitten
joulukuusi kaadetaan.*

*Pian sattui silmihimme
kuusi tasaoksaainen,
mutta vielä kauemmaksi
jatkuu matka etsien.
Kiersimme ja kaartelimme,
vihdoin tultiin takaisin,
kuusen, ensin löytämämme
nappasimme mukaamme.*

*Vietin sitten kuusi saunaan
lumistansa kuivamaan,
aattoaamuna riensin joutuin
kuusen sisään noutamaan.
Isä laittoi latvaan tähden
äiti nauhat, kynttilät,
enkeleitä, pipareita,
vielä punaposkiomenat.*

*Kuusi loisti juhlavasti,
niin kuin Joulun kuuluukin.
Parhaimpina joulupuuna
muistan kuusen vieläkin.*

Aaro Mäkipää

PUTIIKKI
Naiselle

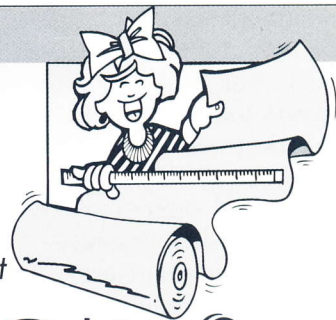
Puistokatu 18, Vammala, puh. (03) 514 2665

Hyvää Joulua
ja Vauhdikasta
Uutta Vuotta!

Vammalan
Seurahuone

Puistokatu 4 | 38200 Vammala | puh. (03) 519 41

- vaatekankaat
- neulat
- napit, nauhat
- vetoketjut
- pitsit, helmet
- ompelutarvikkeet
- neulelangat

APRISCO
Tekeville käsille

Puistokatu 18, Vammala, puh. 0500 466 476

**Tervetuloa
katsastukseen**

Katsastus

Harjukatu 3, Vammala
Puh. 075 323 2630

www.a-katsastus.fi

Puhdistusaineiden ja
siivousvälineiden erikois-
myymälä Vammalassa:

**Vammalan
SIIVOUSSHUOLTO**

Onkiniemenkatu 9, Vammala, p. (03) 511 2316

Ilmavalvontalottana Viipurin raunioilla

Olin kolmeviikkoisella ilmavalvontakurssilla Vaasan uudella suojelukuntatalolla kesällä 1941. Tämä oli jatkoa talvisodan aikaiselle lottakomennukselle, jossa olin päivystäjänä Vaasan Teollisuuskoulun kellarissa.

Päivystys oli ympäri- vuorokautista ja meitä oli aina kaksi yhdessä. Kellarihuone oli suuri ja siellä oli iso pöytä, jolla oli monta puhelinta ja luettelot, mihin soitettiin varoitukset ja hälytykset Vaasan läänissä. Huoneessa oli vielä heteka, jossa saimme öisin nukkua vuorotellen.

Loppukesällä elokuussa 1941 sain lottakomennuksen ilmavalvontatehtäviin Viipuriin. Tullessani kotiin isäni, joka oli vapaussoturi, sanoi: "Ei sota tuommoisia tyttöjä tarvitse," mutta äitini sanoi:

"Kyllä tarvitsee, kun siihen on kerran koulutettukin."

Saimme Lotta Svärd -yhdistykseltä manttelin, lakin ja litteran Lappeenrantaan. Muut kampeet olivat omia. Patjapussi ja monet olivat tärkeitä ja ne mainittiin erikseen.

Vaasa-Seinäjoki -välillä oli junassa vielä hyvää tilaa ja kohtuullisesti istumapaikkoja, mutta Seinäjoki-Lappeenranta -väli oli tupaten täynnä sotilaita, kaikki käytävät ja eteiset ja vielä muistan, että joku nukkui seinällä olevassa matkalaukkutelineessä tai hyllyllä, joka oli verkkomainen.

Istuimme lottakaverini kanssa II-luokan käytävällä, jonne olimme onnistu-

neet tunkeutumaan. Hyteisä oli silloin liukuovet, ikkunat ja pehmustetut istuimet. Eräästä hytistä lottapukainen naishenkilö kutsui meidät hyttiinsä. Hän oli Ellen Svinhufvud.

Lappeenrannassa yövyimme luokahuoneen lattialla, ja aamulla matka jatkui kuorma-auton lavalla, jalat suorina istuen tiiviisti kiinni toisissamme. Meitä oli kahdeksan lottaa. Viipuriin saavuimme illansuussa. Viipurin asema oli yhtä rauniokasaa, ja torilla hevoskärryt keräilivät mitä jäljelle oli jäänyt. Pommitus oli ollut vain muutamaa päivää aikaisemmin.

Majoituspaikkamme oli Marschan-tehtaiden asun-

Jutun kirjoittaja lotta-asussa junan ovella.

Viipurin asemarakennuksen raunioilla.

Papulan ilmavalvontatorni Viipurissa 1941.

tola, jossa jäljistä päätellen oli asunut venäläisiä sotilaita. Ilmavalvonta suoritettiin noin puolentoista kilometrin päässä sijaitsevassa Papulan näkötorjinnassa. Torni oli ihan metsän keskellä ja sinne kuljettiin kinttupolkua pitkin peräkanaa. Ylös torniin johti yhden hengen mentävä kierporras.

Yöllä oli pelottavaa, kun oli aivan pilkkopimeää eikä mitään valoja saanut käyttää. Oli täyspimennysmääräykset. Hyvin kuitenkin selvisimme tornissa kaikista desanttihuista huolimatta. Seurasimme Pietarin suunnasta tulevia koneita ja muitakin ja ilmoitimme heti eteenpäin pääivakkiin. Viipurin yllä oli ilmataistelu, jota seurasimme ja teimme havaintomme eteenpäin. Yksittäisiä koneita lenteli joskus, ja niiden tunnistaminen oli suhteelli-

sen vaikeaa näköetäisyyksien vuoksi. Äänen kyllä kuuli. Kaukainen tähtikin vilkkui joskus öisin erehdyttävästi.

Päivystys kesti aina asemasotavaiheeseen asti, jolloin valvonta lopetettiin ja lotat siirrettiin toisiin tehtäviin. Me vaasalaiset pääsimme kotipaikkakunnalle ja monet meistä sairaala-apulaisiksi sotasairaaloihin, joita oli kouluilla Vaasassa. Minä sain avustaa potilaita kirjeiden kirjoittamisessa ja kun olin kaksikielinen, kirjoitin myös ruotsalaisille sota-

pojille. Nyt vuosikymmenien jälkeen, kun katson turvallisen ja rauhallisen kotini ikkunasta jouluyön tähtikirkkaalle taivaalle, lähetän hiljaisen kiitoksen ylös korkeuksiin: "Kiitos, Jumalani, turvallises- ta ja vapaasta isänmaasta."

Kaija Peräinen

Viipurin aseman torilta 1941.

Viipurin linna 1941.

MUSTA PÖRSSI

- PARHAAT MERKIT
- SOPIVAT HINNAT

Puistokatu 4, 38200 VAMMALA
Puh. (03) 511 4400

 Vammalan Väriaitta
VÄRISILMÄ ESKO PAJUNEN KY

38200 VAMMALA
ITSENÄISYYDENTIE 10

PUHELIN 511 2895
FAX 03-511 5100

MATKA-JOKELA OY

Aittalahdenkatu 6, 2 krs.
38200 Vammala
03-511 9010
www.matka-jokela.fi

*Hyvää
Joulua!*

rakennustoimisto **PEKKA
KYNNÖS OY**

Sastamalakodissa muisteltiin

Aurinkoisena syysiltapäivänä Sastamalakodin kirjastossa istui allekirjoittaneiden kanssa neljä kodissa asuvaa tammenlehmämiestä muistelemassa menneitä. Leppoisan kahvihetken aikana virinnyt keskustelu toi esiin, että näiden rauhallisten miesten mielensopukoissa oli yhä kipupisteitä, joita tuskin mikään koskaan saisi heidät unohtamaan. Kukin heistä vuorollaan palaili muistoihinsa kaukasiin sodan vuosiin. Heidänlaisiaan miehiä ja myöskin naisia on tässä maassa vielä keskuudessamme – yhä nopeammin harveneva joukko.

Keskustelijoista useimmat olivat juuri olleet Vammalan Seudun Sotaveteraanijärjestöjen järjestämällä Karjalamatkalla, jolla käytiin monilla sotien kuuluisilla taistelupaikoilla. Siksi näistä oli tällä kertaa suhteellisen helppo keskustella, kun kaikki pysyivät ”kartalla”.

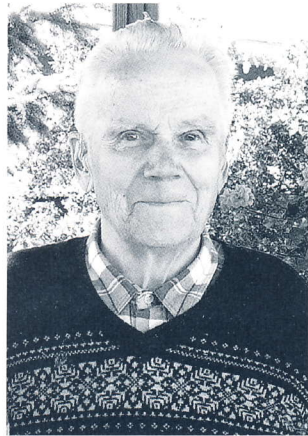
Se oli lähellä

Kun Karjala-matkalla olimme isolla Ihantalan taistelun muistokivellä, niin siellä Ihantalan taistelija **Eino Liukkonen** näytti sen ison kiven, jonka taakse kenraalimajuri Einar Vihma pahasti haavoittuneena kuoli. Tämän tapahtuman muistaen Rauno luki aluksi *Jukka L. Mäkelän* kirjoittamasta kirjasta *Teräsvyöry murtuu* sen kohdan, jossa kerrotaan kenraalin haavoittumisesta ja kuolemasta.

Kenraali Vihma oli mennyt rinnakkain esikuntapäällikkönsä everstiluutnantti Palkaman kanssa etulinjaa kohti, kun kranaatti räjähti heidän välissään. Palkama kuoli heti ja Vihma haavoittui vaikeasti.

Sotamies Eino Mustalamppi oli mennyt uhkarohkeasti kenraalin apuun. Juuri kun hän oli ottamassa sidetarpeita taskustaan – jyrähti. Mustalamppi kuoli heti. Myös kenraaliin osui uudelleen ja siihen hänkin kuoli. Oliko näin, kysyi Rauno.

”Kyllä se oli juuri niin, muistan ja tiedän sen varmasti, koska olin itse vajaan kahden metrin päässä Mustalammesta. Minä säästyin naarmuitta, mutta kuoli meni ja kummastakin korvasta tuli verta. Vasta seu-

Eino Liukkonen.

raavana päivänä rupesin kuulemaan. Se oli yksi niistä monista tapahtumista, jotka kuuluvat kohdallani sarjaan ”Se oli lähellä.”

Elämäni pisin päivä

Tähän tiukkaan tapahtumaan yhtyi, SS-miehenäkin Saksassa palvellut, **Heikki Karimaa** ja kertoi, millainen oli hänen sotakokemuksensa ”Se oli lähellä” -päivästä Vuosalmella kesällä 1944.

”Komppaniamme vääpele ei jostain syystä halunnut kulkea töpinän ja etulinjan väliä, vaan minä jouduin nämä asiat hoitamaan. Kun eräältä etulinjamatkalta olin palaamassa, ja kun olin kulkenut vasta muutaman metrin, näin, että ryssä lappaa kahtapuolta ketjussa parin-

kymmenen metrin päässä minusta. Olin onnekseni pikku pusikon takana, joten vanjat eivät huomanneet minua.

Tarkoitukseni oli ollut mennä pellon poikki, mutta vaisto sanoi, ettei pellole ole menemistä, minut huomattaisiin. Kyllä minulla konepistooli oli, mutta en voinut kuvitella olevani mikään alikersantti Rokka. Syöksyin rähmälleni pellon sarkaojaan. Siellä minä makasin liikkumatta koko kirkkaan, kesäisen päivän aina lähelle puolta yötä. Sitten pääsin ”motista”, kun meikäläiset löivät vihulaiset pois. Töpinässä oli jo kulkenut varmana tieto, että minä olin kaatunut, mutta minulla oli onneksi vain ”Elämäni pisin päivä.”

Heikki Karimaa.

Vähän tikattiin

”Olin rintamallaoloni alkuaikoina Äänisen rannoilla”, kertoi puolestaan **Veikko Routakangas**. Ja jatkoi: ”Kovaaäänisessä Tiltu huuteli, että ottakaas Suomen poijjaat vielä Äänisen vettä pulloihinne, sillä sitä ei ole teille kauan enää saatavilla”. No, ei sitä kyllä ollutkaan, tohinalla lähdettiin ja välillä käännettiin ja taisteltiin.

Suurempi taistelu minun kohdallani tuli Nietjärvellä Laatokan pohjoispuolella. Komppanianpäällikkö tuli aamulla aikaisin minua herättämään ja sanoi, että on ollut menetyksiä lähettiryhmässä. Mä menin ja katsoin sitä ryhmää, jossa oli viidestä kuuteen miestä. Ryssä oli ne kaikki tikannut konekiväärillä. Nämä poijjaat olivat totuneet jo sodankäyntiin niin, etteivät olleet laittaneet itselleen muuta kuin näkösuojan. Siihen aikaan minä kaivoin aina itselleni poteron.

Sanottiin, että kun menetyksiä on ollut, niin minun pitää mennä lähettihommiin. Lähdimme siitä. Joukkueenjohtaja sanoi, että olkaa poijjaat varovaisia, ryssä on lähellä tuon ison kiven takana. Meille oli opetettu, että piti laittaa kiväärinpiipun päähän lakki ja sillä koittaa, reakoiko kaveri. Komppanianpäällikkö, yksi kapteeni, ei tätä tempua käyttänyt vaan meni ja kurkkas. Heti tuli reikä otsaan. Menin ja koitin kapteenin valtimoa, mutta ei se enää paukutelut.

Lähdin perääntymään takaperin kontaten. Sitten kuului viuhaus ja kranaatti räjähti melkein vieressäni. Siitä paukusta on muistona sirpaleita käsissäni ja leukaluussa on vieläkin pieni sirpale. Tulin sitten vielä vähän matkaa ja katsoin taakseni. Näin, että iso mies katteli

sodan aikoja

Veikko Routakangas.

sieltä kiven takkaa minua – mää en kauaa katellut vaan tikkasin heti. Päästinkin aika suihkun, ja vanja oli vainaa.

Menin sitten esp:lle ja sainoin lääkintäkersantille, että vedäs vähän tukkoa tuohon kurkuuni, kun sieltä tulee verta. Se sano, että ei tule mittään, mene suoraan jsp:lle. No, minä menin ja sain siteen. Seuraavan kerran siteen alle katsottiin vasta Oulaisten keuhkotautiparantolassa. Sinne se minun ”tikkaushommani” sitten päättyikin.”

Hiljaiselo

”Siellä missä minä sekä talvi-että jatkosodassa isänmaata puolustin, ei minun kohdalleni kertomisen arvoisia sattunut”, sanoi hiljainen

Suune Ylönen.

ja aina tyytyväisenoloinen **Suune Ylönen**. ”Olin pioneerihommissa välillä edessä ja välillä vähän taaempuna. Kyllähän sitä sota tuli tutuksi, mutta minun kohdallani oli enimmäkseen sellaista ”hiljaiselo” vaan.”

Joulu rintamalla

Kysyimme veteraaneilta, onko muistissa jokin joulu sieltä rintamaolosuhteista, joka olisi niin jäänyt mieleen, että se on vieläkin mietteissä.

Eino Liukkonen sanoi heti: ”Kyllä minä muistan koko ikäni talvisotajoulun vuonna 39. Olimme tekemässä kuuluisaa ”hölmön tölmäystä”. JR 8:n piti tehdä läpimurto, ja meidän piti sitten tulla ja vyöryttää. Mutta se JR 8 olikin myöhässä ja tuli meidän perässä, ja niin ryssä oli meitä vastassa. Jos se olisi nähnyt meidät silloin, kun me, kuormasto mukana, ylitimme erään järven, niin meidät kaikki olisi suolattu jäälle. Pääsimme kuitenkin rantaan pusikoiden taakse.

Sitten tuli Kylmä-Kalle ratsastaen pienellä sotasaalishevosella ja sanoi, että asiat eivät nyt ole aivan oikein. Kun hän tuli hetken päästä uudemman kerran, hän sanoi: ”Palatkaa tästä takaisin, jäätte juoksuhautoihin ja odotatte muita.” Kuutin Erkki, Sammaljoelta, vei konekivääriä ja huuteli, että mennään tuonne vasemmalle päin. Meille sanottiin, ettei saa poistua juoksuhaudoista, siellä on oltava niin kauan, kun vaihto tulee.

Niin siinä sitten kävi, että vaihtoa ei tullut. Vasta kolmantena päivänä meitä tultiin hakemaan pois – ja jouluateria jäi saamatta. Minäkin olin jo aattoamuna syönyt viimeisen vanikanpalan leipälaukustani. Oltiin kolme vuorokautta ilman

ruokaa juoksuhaudassa. Oli kova pakkanen ja lunta vain syötiin. Minäkin sain silloin keuhkoputken tulehduksen. Oli vielä määräys, että jos näkee jonkun nukkuvan, hänet täytyy herättää. Kyllä minäkin monta poikaa niinä joulupäivinä hereille potkin. Väsyneitä oltiin, näkyjä nähtiin, kun miehistä näin otettiin mehut pois. Kyllä se joulu -39 oli sellainen, että se palaa aina mieleen, kun täällä kodissa joulupossua suuhunsa laittaa.”

Suune Ylönen, hiljainen ja rauhallinen kahden sodan veteraani, yhtyi aiheeseen ja sanoi: ”Kyllä minäkin muistan joulun vuonna -39.” Olimme Suistamossa ja teimme linoitustöitä. Asemia kaivettiin, konekivääripesäkkeitä ja piikkilankaesteitä tehtiin ym. Teimme töitä myös koko pitkän jouluaaton aina pimeän tuloon asti.

Sitten päästiin teltoihin. Siellä oli joulua – valtion viinoja jaettiin – minäkin maistoin ensimmäisen kerran elämässäni. Minulla oli lusikka-haarukka yhdistelmä, sen lusikallisen maistoin. Ei se päähän mennyt, meni enemmänkin lääkkeiden puolelle.

Joulupäivänä jatkettiin asemien tekoa, ja öisin räjäyttelimme Laatokan jäätä rikki. Se oli toivotonta hommaa. Oli kovat pakkaset, yöllä rikkottu oli päivällä uudestaan jäässä.

Termolassa vuonna -43 oli taas erilainen joulu. Tämä juttu ei kyllä sovi joululehteen. Se joulu oli tavallaan vaikeata minulle. En ollut silloinkaan ryyppypäällä, mutta toiset olivat. Ei ollut vissiin muita selviä kuin minä ja velimies. Oli hyvät kiljuvarastot ja sen voimin joulu vietettiin. En minä siitä joulusta enempää muista, kun minä jollain tavalla sieltä kavereilta piilottelin. No

seuraavana päivänä rupes kaveritkin näkymään.”

Veikko Routakangas sanoi, ettei hänen mieleensä ole jäänyt mitään erityistä mistään joulusta. ”Kun minulla ei ollut oikein tarkkaa tietoa-kaan siitä, kuinka vaarallista sotahomma oikein on, ajattelin haavoittumiseni jälkeenkin mennä takaisin rintamalle sitä kokkeileimaan.”

Heikki Karimaa sanoi, että hän ei ole sotajouluja viime vuosina muistellut. ”Olen aika vähän harrastanut niiden sota-aikojen muistelemista yleensäkin. Ajatukseni pyörivät ensisijaisesti läheisten parissa. Joulun -39 olin kotona Karkussa. Sen muistan, kun ratapihalla kaksi junaa ajoi yhteen. Oli asemapäällikölle tullut opastevirhe. Sitä tössäystä olin isäni kanssa ensimmäisinä katsomassa.”

Aikaa vierähti kuin huomaamatta kauankin, tarinoitessa ja muistellessa menneitä. Kun vihdoinkin huomasi palata lähemmäksi tätä päivää, tuli vielä yksi kipeä muisto kuin yhteisesti ilmaistuna.

Ja se oli se, miten pahalta oli tuntunut, kun sodan raskaiden koettelemusten uuvuttamat, rintamilta palaavat miehet ja naiset saivat ikävää kohtelua osakseen – väheksyvää ymmärtämättömyyttä ja suoranaista halventamista.

Meistä tuntui kuitenkin hyvältä saada lopettaa yhdessäolon tuokiomme siihen, että totesimme, että tänään on kaikki kuitenkin toisin. Sotaveteraanien kunnia on palautettu, ja kiitollisina haluaisimme antaa heille kunnian lisäksi mahdollisimman hyvän loppuelämän – täällä Sastamalakodissakin.

**Haastattelijat
Irma ja Rauno Laitinen**

Ikääntyville nais

Muistamme vielä vanhan ja koristeellisen värikuvan, jossa esiteltiin kaikki ihmisen ikäkaudet nousevalla ja laskevalla portaikolla. Joka rappusella seiso iäkkäutta vastaava hahmo, vasemmalla vauva kehdoissaan, oikealla hautakivi kukkineen ja kuoleman luuranko vieressä seisomassa. Silmä seurasi rusettipäisen pikkutyön kasvamista nuoreksi neidoksi, sitten korokkeen huipulla ykkössijalla ehdottoman kultamitalin voittajana koreilevaa, kukoistavan ja kauniin naisen perikuvaa, ja sitten seurasi masentava alamäki, lapsiluvan keskellä oleva, puuhakas perheenäiti oli jo laskevalla portaikolla, sitten ryppyinen ja vanha matroona. Lisäyksenä voimme mainita, että kyllä myös miehelle on oma vastaava asteikkonsa iän mukaisine henkilö-hahmoineen, joten tasa-arvoisuus vallitsee. Onko asia todella näin, mikä on totuus meidän käsityksistämme ikäkausien arvosta ja niiden palkintojärjestyksestä? Onko missikisojen voittaja tai tuon kuvan kukkasilla sepelöity hehkeä neitokainen todellakin se hahmo joka ansaitsee ehdottaman ykkössijan? Huomattakoon että mainittu kuva luultavasti laadittiin jo pitkälti yli sata vuotta sitten, joten kovin tuoreesta käsityksestä ei ole kysymys.

Nyt voisimme tietysti ruveta laatimaan pitkää luetteloa kaikenlaisista vaivoista, joita ikä mukanaan tuo ja huonontaa sijoitusta tuon ranking-listan portaikolla. Yksi ja toinen monimutkaisen elinjärjestelmämme herkkä osa saa häiriöitä ja pettää vuosien saatossa, sille emme voi mitään. Mitä se tekee meidän arvollemme ihmisenä, meidän sijoituksellemme tuossa ihmisyyden portaikossa ylös ja alas, nuoruudesta vanhuuteen? Lienette jo huomanneet, kuinka olen tehnyt paljon kysymyksiä enkä vastannut vielä yhteenkään. Oikeastaan nuo kysymykset ovatkin enemmän retorisia, turhaa kyselemistä, koska vastauksen pitäisi olla itsestään selvä. Ei meidän arvomme saa kremppejen määrästä tai ulkomuodosta riippua, mutta onko todellakin tosielämässä niin? Taas yksi kysymys lisää.

Tosielämän kuva on murheellinen. Uutiset työmarkkinoilla kertovat karua kieltään, kuinka yli viisikymppinen on jo pelkkä kehäraakki ja kuinka kokenut naispuolinen uutisankkuri on saamassa kenkää mukamas liiallisen vanhuutensa takia. Ei hyvältä näytä. Nuori ja kaunis – tai komea – sen olla pitää, sitten vasta tulee pätevyys ja iän tuoma kypsyyt ja viisaus. Voidaan esittää

nenäkäs vastakysymys, merkitseekö ikä aina viisautta ja kypsyyttä?

Vastaan oikopäättä, kyllä se merkitsee – useimmiten. Muistan isoäitini ahkerat kädet aina kutomassa villasukkaa, ja hänen opetuksensa tuloksena opin lukemaan fraktuuratekstiä jo alakouluissa. Hänellä oli sitä kypsyyttä ja elämisen taitoa, joka elää mielesäni vieläkin. Muita naishahmoja kumpuaa esiin muistojen lokeroista, osa kuuluisia julkisuuden henkilöitä, osa oman elontaipaleen varrelta. Ja kas kummaa, he eivät olekaan jääneet mieleen hehkeän kauneutensa vuoksi, vaan heidän panoksensa takia elämän saatossa. Oli oma äiti, se ainutkertainen henkilö muistettavaksi, oli viisaita tätejä, hyviä opettajia, ja kaikki loistavat muistoissa juuri kypsässä keski-ikässään tai vanhuuden kynnyksellä, jolloin heidän ohjeensa ja opastuksensa joskus tuntuivat yliampuvilta tai tylsiltä, mutta jotka vuosikymmenien aikana nousivat arvoon arvaamattomaan ja vaikuttivat hiljaa ja huomaamatta, kunnes vasta nyt alkaa aavistaa niiden painoarvoa. Ei misseillä ja muilla kaunottarilla tässä kisassa ole mitään mahdollisuuksia, mitä nyt Armi Kuusela, josta tuli kansakunnan ikoni, tai Katri-Helena, joka vanhetessaan sen kun saa aina vain lisää karismaa ja viehätysvoimaa.

Meidän on nyt syytä tarkastella mitä tämä ikäänntyminen itse asiassa sisällään pitää. Kerran kun filmitähti William Shatner joutui jossain suuressa konventissa tungeksivan ihailijajoukkonsa ahdistamaksi, hän tokaisi heille siivekkääksi jääneet sanansa: "Get a life!" Jotain sinnepäin, että hankkikaa itsellenne oikea elämä älkääkä hortoilko täällä elokuvien mielikuvitusmaailman perään. Ihan hyvä kehoitus, sitä juuri ikäänntyminen on, ihan oikean elämän hankkimista, sekä itselle että muille, ja siinä suhteessa naisen elämäntaival on kovin täynnä tapahtumista, tekemistä ja täyttä sisältöä monessakin suhteessa. On ensin löydettävä se unelmien prinssi, joka sitten karauttaa esiin jostain – no

ille

niin, se upea ratsu vuosien mittaan kyllä haihtuu jonnekin – sitten tulee lapsia, joiden hoitaminen kyllä ikäännyttää kenet tahansa, ja muutakin puurtamista tulee ikävuosia täyttämään enemmän kuin tarpeeksi. Elämän nimellä kutsuttu ilmiö on kuin kalliota kovertava veden pisarointi, huomaamatonta, vähittäistä, samoin kuin sen jälkien kasaantuminen, eikä niitä huomaa edes vuosikymmenien elämänkumppani, niin hitaita ne muutokset ovat. Mutta juuri ne ajan jättämät merkit ovat todiste itse elämästä, sen sisällöstä ja oikeasta läpikäymisestä, kuin aatelismerkki ja korotus ylimpään säätyyn elämän asteikolla.

Kerran esitettiin tutkijoille kysymys, oliko todellakin nuorena olo niin mukavaa ja hienoa aikaa kuin haikkeissa muistoissa aina haikaillaan. Tyly vastaus kuului, että niin se todellakin oli. Silloin oli terveempi, kunto parempi, olo pirteämpi, tunsit todellakin olosi paremmaksi. Mutta viis siitä, silloin oli myös elämäkokemus vähäisempi, ajattelu yksiviivaisempi, tunteet epäkypsempiä, kaikki alkutekijöissään ja elämä sattuman armottomien todennäköisyyksien lukkojen takana. Ikä tuo ajan hedelmät meille, ilman ajan kuluttavaa kulkua olisimme ikuisesti raakileita, nuoria ja vihreitä, ilman iän jättämiä jälkiä, mutta tuskin onnellisempia. Nyt olemme päässeet yksimielisyyteen siitä että se ikääntyminen onkin oikeastaan juuri se elämässä tavoiteltava asia, todellinen sisältö ja se varasto, johon elämän todelliset aarteet kerätään, kauniit muistot, kolhut ja hienot asiat, sanalla sanoen se kaikki mitä todelliseen elämään oikeasti katsotaan kuuluvan. Ja suotakoon anteeksi, en tehnyt kirjoitusta terveysvalistuksen tapaan. Sallittakoon tällainen pieni pätkä omatekoista filosofiaa kaiken tarkoituksesta.

Niin, mitä pitkään sanomani. Te naiset, sellaisena kuin nyt olette, ikääntyneinä, olette juuri niitä, jotka meidän mieleemme jäävät, ainutlaatuisina, vaikuttavina, ikuisesti kauniina ja viehättävinä. Kaikki ne historian kätkeistä löytyneet koreat kuvat ja portaiden asteikot, ne joutavat takaisin sinne missä olivatkin, romukoppaan. Te, ikääntyneet naiset, olette kultamitalisteja, ja ainutkertaisella ykkössijalla, korkeimmalla korokkeella. Pysyvästi.

Eelis Repo

KUN SISUSTAT

- Muista Kalliokoskelta löytyy kaikki mitä tarvitaan

VUODESTA
1947

KALLIOKOSKI

Neljä kerrosta torin reunassa
Vammala puh. 511 2323

HYVIEN JA AJATTOMIEN LAATUTUOTTEIDEN OSTOPAIKKA

PLUSSA

– JOKA OSTOKSESTA

K

SUPERMARKET

TORIKESKUS

Torikatu 1, puh. 5114 440,
ark. 7-21, la 7-18

Tavallista parempi Ruokakauppa

JR:ssä on mistä valita!

Lapsille ja nuorille
sisä- ja ulkovaatteet
sekä arkeen että juhlaan!
koot 50–170 cm

JR PUKIMO
PUISTOKATU 7 VAMMALA Puh. (03) 511 2648

*Joulurauhaa ja
Onnellista alkavaa
vuotta 2007!*

KAIJAMAJA
TORIKATU 1 PUH. 514 3360

Kallialan kylä vuoden 1644

Maakirjakartat

Kustaa Vaasan ajoista alkaen vuosina 1539/1540 oli tullut tavaksi merkitä talojen verotusperusteet erilliseen maakirjaan. Kylien ja talojen peltojen ja niittyjen kartoitustyöt aloitettiin kuitenkin vasta seuraavalla vuosikaudalla.

Vuonna 1628 perustettiin Ruotsin maanmittauslaitos ja aloitettiin maanmittareiden koulutus valtakunnan päämatemaatikon ja maanmittauksen johtajan Andreas Bureuksen johdolla. Ensimmäinen koulutettu maanmittari saapui Suomeen vuonna

1633, jota vuotta voidaan pitää myös Suomen maanmittauslaitoksen alkamisvuotena. Pian tämän jälkeen Suomeen saapui lisää eri maakuntiin nimitettyjä maanmittareita. Hämeen ja Turun ja Porin läänien maanmittarin valtakirjan sai vuonna 1644 Jonas Streng, joka kuului Tukholmassa koulutuksensa saaneen kuuden ensimmäisen maanmittarin joukkoon. Jonas Streng kartoitti pääasiassa Tyrvään, Karkun ja Huittisten pitäjiä, joista löytyy kymmeniä hänen laatimiaan karttoja.

Nämä ensimmäisen maanmittarisukupolven kartat

ovat pääasiassa ns. maakirjakarttoja, toisin sanoen maakirjojen tiedot siirrettiin karttapohjalle. Kartat oli tarkoitettu ennen muuta verotuksen käyttöön, mutta niiden perusteella voitiin myös suunnitella uudisasutusta sopiville paikoille. Maakirjakartoissa on poikkeuksetta kaksi osaa: varsinainen karttaosa ja selitysosa, Notarum Explicatio. Kartat laadittiin samanlaisille paperiarkeille, joiden koko oli 46x58 cm. Arkit sidottiin yhteinäisiksi maakunnallisiksi karttakirjoiksi, joita nykyisin säilytetään Kansallisarkistossa. Karttoihin voi tutustua myös internetin välityksellä osoitteessa <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/vanhatkartat/maakirjakartat>.

Vuonna 1644 laadittu Kallialan kylän kartta edustaa erinomaisella tavalla tyypillistä länsisuomalaista ryhmäkylää. Kallialan kylässä oli Jonas Strengin kartan laatimisaikaan 16 taloa. Talot ja niiden omistajat olivat

suomenkielisessä muodossa seuraavat:

1. Sigfred Tuomaanpoika
2. Sipi Tuomaanpoika
3. Topias Jaakonpoika
4. Jaakko Matinpoika
5. Olavi Pekanpoika
6. Heikki Mikonpoika
7. Tuomas Brusiuksenpoika
8. Heikki Matinpoika
9. Yrjö Juhanpoika
10. Nisius Yrjönpoika
11. Martti Vilpunpoika
12. Yrjö Erkinpoika
13. Tuomas Simonpoika
14. Matti Klemetinpoika
15. Jaakko Mikonpoika
16. Herra Josef

Mitä kartat kertovat Kallialasta

Kylän pellot olivat vuoroviljelyssä: peltoja alueella A viljeltiin toisena vuotena, alueella B olevia peltoja seuraavana vuonna. Aitaus erotti vuoroviljelyalueet toisistaan. Välivuositoinen pellot olivat kesantona huilaamassa, kun

kartassa

lannoitusta ei juurikaan käy-
tetty. Peltokuvioiden päällä
olevat viivoitukset esittävät
sarkajakoa, mikä oli yleinen
viljelyjärjestelmä lähes
kaikissa länsisuomalaisissa
suuremmissa kylissä. Käytännössä se merkitsi sitä, että kullakin talolla oli kaikissa eri peltokuvioissa yksi tai useampi sarka veroluvun mukaan, ja näin yhdellä talolla saattoi olla kymmeniä eri viljelysarkoja hoidettavana. Kallialan talot maksoivat yhteensä 53 ½ äyriä veroa. Peltopinta-ala oli yhteensä 110 tynnyrinalaa (n. 55 ha), mistä tulee keskimäärin vajaa 3.5 hehtaaria taloa kohden. Itse asiassa peltoalat olivat varsin suuria, mikä osoittaa että elettiin rintamailla. Osittain kovalla maalla, suolla ja rannalla sijaitsevat kylän niityt tuottivat 103 aamia heinä; lisäksi oli olemassa kylän yhteisiä niittyjä, joiden tuotto oli 26 aamia. Aami oli neljäsosa kuormaa, nykymitoin noin 1.5 kuutiota.

Kylän varakkain talo oli veroluvun mukaan Martti Vilpunpojan omistama talo numero 11. Talon veroluku oli 6 äyriä, kun yleinen vero-

luku oli kolmen äyriä paikkeilla. Pappila oli tietenkin varallisuudeltaan omassa luokassaan. Maaomaisuuden lisäksi papille kuuluivat myös verokymmenykset pitäjän taloilta, ei siis ainoastaan Kallialan kylästä. Jo yksinomaan pappilan maaomaisuus teki kulloisestakin papista myös vaikutusvaltaisen mahtimiehen.

Erillään kylän pelloista sijaitsevat pappilan pellot ja niityt Rautaveden rannalla Vammaskosken yläpuolella. Pappilan peltoala oli yhteensä kunnioitettavat 27 tynnyrinalaa, siis neljäsosa koko kylän peltoalasta (n. 13.5 ha). Pappilan omilta niityiltä korjattiin 24 aamia heinä ja lisäksi sillä oli osuus kylän yhteisiin niittymaihin 7 aamia edestä.

Vaikka elettiin rintamailla turvauduttiin kylässä vielä kaskenpolttoon. Tällaiset nautinnat sijaitsivat kylän ulkopuolella, mahdollisesti kaukanakin eränautintoina. Rakennuspuuta, lehdeksiä ja tarvepuuta saatiin kylän omasta metsästä, joka sijaitsee asutuksen lähipiirissä.

Lähellä pappilaa oli Vammaskoski, josta pyydettiin Siikasuoniityn nimestä päättellen mm. siikaa. Samassa koskessa sijaitsi mylly joen yli rakennetun sillan alapuolella. Selostuksen mukaan kylämylly sijaitsi kylästä 1/4 peninkulman päässä, joten paikka sopinee. Samaa myllyä käytti myös pappila.

Maanmittari on gradeerannut eli arvioinut myös peltojen laadun. Pappilan molemmat peltolohkot olivat savimaita (leerjoordh). Kylän peltolohko A oli osittain savi-pohjaista mutta myös multamaata (mulljoordh), B-lohko kokonaan multamaata. Sekä pappilan että kylän savimaat olivat ojitettu, samoin multamaat olivat harvakseen ojitettu. Kylän pellot ja osittain myös peltosarkojen ulkopuolella olevat niityt oli aidattu; karja laidunsi aitausten ulkopuolella metsissä tai aidatulla niittyalueilla. Sekä kylän että pappilan peltolohkojen välissä (A ja B-lohkot) näkyy, miten karjakuja johti kyläyhteisöstä ja pappilasta metsään. Karjakujassa kulki myös tieura kylään ja pappilaan.

Kokonaisuutena Kalliala edustaa tyypillistä hämäläistä/satakuntalaista ryhmä- tai raittikylää, jossa talot sijaitsivat vierekkäin tien molemmin puolin. Kylä sijaitsi lähellä kuulua Pyhän Olavin kirkkoa, ja käytännössä, ellei tultu vesiteitse, oli kirkossa-kävijän kuljettava kylän läpi. Kirkko sijaitsi saarella. Saaren yhdisti kylään kirkkosilta, joka leveydeltään salli myös hevospelit. Kirkkoa ympäröi kiviaita.

Vastaavankokoisia ja tiiviitä kyliä löytyy aikakauden kartoista koko Suomi mukaan lukien vain muutama. Tiiviit ryhmäkylät, joissa talot sijaitsivat tiukasti kyläraitin

tuntumassa, olivat tunnusomaisia länsisuomalaiselle asumiselle, kun taas Itä-Suomessa talot olivat enimmäkseen hajallaan kaukana toisistaan tai muuten selkeästi erillään omien peltojensa ja niittyjensä keskellä. Kallialan kyläkarta kuuluu maakirkjakarttojen parhaimmiston. Siinä runsas tietoaines on oivallisesti siirretty kartta-pohjalle. Kallialan kartta on myös taideteos.

Heikki Rantatupa

Filosofian tohtori, dosentti Heikki Rantatupa (s. 1944) toimii Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksella erikoistutkijana. Hänen tutkimusalaansa ovat tällä hetkellä suomalaiset vanhat kartat, joita oheinen Kallialan kylän kartta edustaa. Kartoja on koottu digitaaliseen muotoon lukuisista Suomen ja Ruotsin arkistoista historiantutkijoiden, sukututkijoiden, ympäristötieteilijöiden ja muiden kartografiasta kiinnostuneiden käytettäväksi.

**TERVETULOAA
AUTOKOULUUN!**

• **Uusi kurssi alkaa
joka kuukauden
1. maanantai.**

AUTOKOULUTOMI VALTANEN KY

Puistokatu 15
Vammala
☎ 0400 761 845

silkkeri

**PAINOPALVELUJA
JO YLI 30 VUOTTA**

silkkipaino
• tarrat, kilvet ja tekstiilit

digitaalitulostin
• 4-väri suurkuvatulosteet tarralle

laserleikkuri
• muotoonleikkaukset ja kaiverukset eri materiaaleille

Silkkeri Oy
Kiertokatu 6, 38210 Vammala,
puh. 03-5114 901, fax 03-5114 902
www.silkkeri.fi

Tyrvään kirkkohautausmaan vanhoista hautamerkeistä

Kirkkotarhan alkuvaiheet

Vanhan perinteen mukaan hautausmaan tuli olla kirkon yhteydessä, sitä nimitettiin kirkkotarhaksi. Tätä periaatetta noudatettiin myös Tyrvään uutta kirkkoa rakennettaessa. Samanlaisesti tehtiin uusi hautausmaa ja sen ympärille kiviä. Hautausmaa vihittiin kirkon vihkimisen jälkeen ensimmäisenä adventtina 1855. On hyvin todennäköistä, että uutta hautausmaata alettiin välittömästi käyttää, olihan hautauksessa tarvittavat kellotkin siirretty uuteen kirkkoon.

Uudesta kirkkotarhasta tuskin tehtiin mitään karttaa, jota olisi hautoja luovutettaessa noudatettu. Tämän takia omaisten oli tavalla tai toisella merkittävä läheisen hauta. Kuolleet haudattiin järjestään samaan riviin, jotta jonkinlainen järjestys kirkkotarhassa voitiin pitää. Näin muodostuneet hautarivit ja niillä olevat hautamerkit muodostivat hautausmaan kartan.

Aluksi kaikki uuden hautausmaan hautamerkit tehtiin puusta. Niitä ei ole yhtään säilynyt. Tietoa niistä kuitenkin jonkin verran on. Joissakin seurakunnissa sunnitiot saattoivat kerätä kaatuneina merkkejä ja heittää ne hyödyttömänä esim. kirkon lattian alle, missä ne ovat säilyneet. Kiikan seurakunnan historiassa on valokuva Kiikan kirkon eteläpuolelta 1880-luvulta, hautaukset olivat tällöin siirtyneet kir-

kon länsi- ja pohjoispuolelle. Kuvassa on muutaman hautakiven ja rautaristin ohella myös puisia lahoamispisteessä ja kallellaan olevia hautamerkkejä.

Epäilemättä Tyrvään kirkkohautausmaalla tilanne oli samanlainen. Puisen hautamerkin perusmuoto oli yksinkertainen lauta, parikymmentä cm leveä ja vajaa kaksi metriä korkea, tavallisesti valkoiseksi maalattu. Yläosa saattoi olla pyörästetty tai muuten muotoiltu, toisinaan se päättyi pieneen ristiin.

Myös puisia hautaristejä käytettiin, mutta huomattavasti vähemmän. Lautaan ja ristiin merkittiin vainajan henkilötiedot, toisinaan jouduttiin tyytymään puumerkkiin. Kun puinen hautamerkki 10-15 vuoden kuluessa lahosi ja kaatui, se korjattiin pois. Uutta ei tehty tilalle, sillä paikka tarvittiin pian uutta hautausta varten. Lisäksi on huomattava, että haudoilla käymisen perinnettä ei silloin vielä ollut.

Rautaiset hautamerkit

Kirkkohautausmaan ensimmäisen vuosikymmenen aikana haudoille asetettiin vain puisia hautamerkkejä, tai sitten haudat olivat kokonaan merkitsemättömiä. Vähitellen alettiin toivoa pysyviä hautamerkkejä. Vuonna 1842 perustettiin Turkuun ensimmäinen konepaja, jossa oli valimo. Ohjelmaan kuuluivat myös valetut hautamerkit. Niiden tuotanto oli kuitenkin vähäistä. Vasta

sitten kun Turkuun saatiin uusi valimo Turun rautateollisuusyhtiö rautaristien tuottaminen ja käyttäminen sai uutta vauhtia. Tämä ilmiö on nähtävissä myös Tyrvään kirkkohautausmaalla.

Hautausmaan vähäinen rautaristien määrä vain yhdeksän kappaletta hämmästyttää. Vastaus vähäisyyteen löytyy urkuparven päällä olevasta varastohuoneesta, jonne on viety 14 raudasta tehtyä hautamerkkiä, osa vanhoilta sukuhaudoilta, osa uusien sukuhautojen tieltä poistettuja. Tavallisin valurautaristi on umpinainen vähän reunoilta koholla oleva risti.

Kehittyneemmässä mallissa sakaroiden päät on koristeltu apila-aiheella tai jollakin muulla esim. goottilaista ikkunaa muistuttavalla aiheella. Ristin keskelle sakaroiden väliin saatettiin valaa säteitä kuvaamaan aurinkoa. Kooltaan ristit ovat parista metrillä vajaan metriin korkeita. Kehittynein malli on reikäkuviollinen risti, joka voitiin vielä koristella esim. enkelin kuvalla. Umpiristiin kirjaimet kiinnitettiin jälkikäteen kun tilaus oli tehty, reikäristissä nimi täytyi kirjoittaa erikseen kiinnitettävälle levyille.

Edellisistä poikkeava oli pyörästetty jugendristi, jossa henkilötiedot kirjoitettiin jalustaan. Kaikkia näitä malleja on kirkkohautausmaalla tai varastohuoneessa.

Uotilan rautaristin ala-osa on edellä mainitun valimon leima Å.J.M.B. (Åbo Jern Manufaktur Bolag).

Hämmästyttävää on, kun joidenkin ristien ala-osa oli pohjalaisen Veljekset Friis'in leima, mutta asia tulee ymmärrettäväksi, kun tiedetään, että Vammalassa oli tämän firman edustus. Myös uudet maakauppiat toimivat ristien välittäjinä. Kaikissa risteissä ei valmistajan nimeä tai leimaa ole, joten niiden alkuperä on tunnistettavissa vain ristin tyylistä.

Ristien hankinta-aika on pääteltävissä niihin merkityistä kuolinajoista. Hyvin puhutteleva on Heikki ja Elisabeth Rosilan umpiristi, jossa miehen kuolinaika on 14.8. ja vaimon 26.8.1867. Puolisot menehtyivät 1860-luvun lopun katovuosina. Ilmeisesti näinä kuolonvuosina heräsi halu säilyttää läheisen muisto, koska viidessä muussakin ristissä kuolinaikana ovat nämä kohtalokkaat vuodet. Tämän jälkeen ristien hankkiminen melkein tyrehtyi viritäkseen uudelleen 1880-luvun loppulla, jolloin yhdelletoista haudalle pystytettiin valurautaristi.

Kirkon varastohuoneessa on kolme kyläseppän tekemää muistotaulua. Rautatangon päähän on kiinnitetty valkoiseksi maalattu peltilevy, jonka yläosa on taivutettu lipaksi suojelemaan nimiä. Harvinaisen hyvin on säilynyt Ylihättilän vanhusten nimet. Mies kuoli 6.12. ja vaimo 31.12.1880, joten puolisot saivat yhteisen hautamerkin. Erkkilän isän ja pojan nimet ovat myös hyvin säilyneet. Poika kuoli 5.8.1886 kolmen kuukauden

Malmiristissä on seuraava teksti: "Tässä lepää Soinin Uotilan isäntä Aug Wilh Gabrielinpoika. S 18 8/3 25. K. 18 22/3 76. Emäntä Maria Kr: Johantytär S 18 8/8 25. K 18 24/6 68. Waan koska huusin Herraa, ett auttais sieluan, niin tuli samal kerrall ja pelasti mun pian." Tämä kunnostettu risti kertoo vaikeista nälkävuosista ja valajien hienosta tyylijatusta. Muut malmiristit odottavat vielä kunnostamista.

ikäisenä, isä pari kuukautta myöhemmin. Kolmannesta taulusta nimet ovat hävinneet. Joillakin hautausmailla tavattavia putkiristejä ja taottuja ristejä kirkkohautausmaalla ei ole käytetty.

Kirkon puuvarastossa on valurautainen pystyyn asetettua hautakiveä muistuttava levy lähes puolimetriä leveä ja yli kaksi metriä korkea. Siinä on teksti: "Tässä lepää Pohjolan Rusthollin poika Tuomo August Juhonpoika synt. 18 28/12 46, kuoli 18 21/5 76. Gallénien perhe-

hautaa reunustaa valurautainen aita, ainoa laatuaan tällä hautausmaalla. Kiveen kiinnitetty muotokuvareliefi ja haudattujen luettelo on myöhemmältä ajalta (Jorma Gallen-Kallelan työ v. 1932), mutta aita on edelliseltä vuosisadalta.

Kiviset hautamerkit

Rautaristien rinnalla alettiin käyttää kivisiä hautamerkkejä. Niiden käyttö oli kuitenkin vähäistä, sillä Turun ja Porin

läänin alueella oli vain yksi hautakiviä valmistava kivi-veistämö 1800-luvun loppupuolella, K.G.Forsströmin kivi-veistämö Turussa.

Erik Katara kuoli 19.10.1863. Leski Johanna Katara, Pohjolan rusthollin tytär ja Kataran rusthollin emäntä päätti hankkia miehensä haudalle viipymättä kivisen muistomerkin. Kiven tyyli ja siinä oleva kirjoitus viittaavat tähän aikaan.

Tyrvään emäseurakunnan molemmat papit kirkkohera Lilius ja pitäjänapulainen Rikberg kuolivat 1867. Haudoilte pystytettiin ennen kuin lesket muuttivat perheineen pois paikkakunnalta muistokivet. Näin syntyivät Carl Efraim Liliuksen ja Berndt Robert Rikbergin perhehaudat, edellinen suurikokoisena keskeiselle paikalle hautausmaata, jälkimmäinen eteläisen aidan viereen. Tässä yhteydessä on syytä todeta, ettei ole tarkkaa tietoa, mihin kirkkohera Liliuksen ennen häntä kuolleet lapset on haudattu, osa ehkä juuri perhehaudan paikalle. Nimet merkittiin muistokiviin.

Rautajoen laaja vielä aktiivisessa käytössä oleva sukuhauta alkoi muodostua 1870-luvun lopulla, kun emäntä Loviisa Rautajoki kuoli 1878. Hänen muistokseen on pystytetty kaikista muista hautausmaan kivistä poikkeava muistokivi, johon myös lasten nimet on merkitty. Muutenkin tämä sukuhauta kertoo paitsi Rautajoen historiasta myös eri aikakausien tyyliuunnista kivien veistämisessä.

Katkaistu pylväs muistuttaa ylioppilas Lauri Rautajoen varhaisesta kuolemasta.

Samoihin aikoihin muodostui myös kappalainen Boijerin sukuhauta perheen äidin Augusta Ulrikan kuoltua 1880. Edellisenä vuonna kuolleet lapset lienee haudattu samaan paikkaan, heidän nimensä ovat kivessä. Hautaa ympäröi paksu rautaketinki pylväiden varassa.

Vuonna 1875 kuolleen Karl Fredrik Wegeliuksen korkea kivi lienee pystytetty ennen vuotta 1891, koska suvun muille jäsenille on otettu erilliset muistokivet sen läheisyydestä. Vuonna 1890 kuolleen kirkkoväärti Anders Johannes Sipin haudalla oleva muistokivi kuuluu tyyliltään tähän aikaan ja on pystytetty pian kuoleman jälkeen.

Vuonna 1887 kuolleen kirkkohera A.F. Mittlerin kirkon pohjoispuolella oleva hauta kertoo siitä, että hautausmaa oli täyttymässä, sillä pohjoispuolelle hautaamista vierastettiin. Mittler oli Tyrvääseen tullessaan leski, kivessä on hänen lisäksi vain myöhemmin kuolleen tyttären nimi.

Hautausmaan etelälaidalla ovat lähekkäin 1884 kuolleen Oskar Junnilan kivi ja samana vuonna kuolleen Fanny Johanssonin luonnonkivi, joka on yläosastaan sen verran tasoitettu, että siihen on saatu vainajan nimi sekä syntymä- ja kuolinvuosi. Kysymyksessä on 10-vuotiaana kuollut lapsi. Kivessä viitataan vuorisäärnan kohtaan "Autuaita ovat

Tyrvään kirkkohautausmaan...

puhdassydämiset, he saavat nähdä Jumalan". Muistolehdossa kävijät näkevät edessään punertavan kiven, jossa teksti "i kärleken hon lever Gud är kärleken". Kysymyksessä on piirilääkäri Otto Stenbäckin 1882 syntynen ja 1888 kuolleen tyttären Evan muistomerkki.

Oman maininnan ansaitsee vielä pääportin vasemmalla puolella oleva kivi, joka on pystytetty Elsa Martta Inkeri Kilven muistoksi, synt. 21.2.1891 ja kuoli 6.11.1891, hänen haudattiin 11.12.1891. Tähän päivämäärään päättyivät hautaukset kirkkohautausmaalla. Viikon kuluttua haudattiin ensimmäinen vainaja kappelihautausmaalla. Vanhemmat halusivat pystyttää kiven alle vuoden ikäisenä kuolleen tyttärensä muistoksi ennen kuin muuttivat pois paikkakunnalta. Samalla kivi on merkkipaalu kirkkohautausmaan historiassa.

Edellä on käsitelty niitä hautamerkkejä, jotka ovat säilyneet hautausmaalla tai kirkon varastohuoneessa. Ei ole täyttä selvyyttä, minkä verran hautamerkkejä on hävitetty. Pääosa tarpeettomiksi tulleista hautaristeistä vietiin kirkon varastohuoneeseen. Joitakin vaatimattomia hautakiviä kiviliikkeet ovat voineet viedä paluu-uormassa kiviliikkeen takapihalle.

Muistitiedon mukaan joitakin "laputettuja kiviä" (hoitamaton hauta) vietiin kappelihautausmaalle maahan kätkeväksi, mutta ne lienevät olleet uudemman ajan tuotteita. Hautausmaan pohjoispuolella aivan vedenrajassa on 1884 kuolleen piirilääkäri Gustaf Adolf Nesslerin hautakivi. Se on

siellä lojunut viime vuosisadan alkupuolelta saakka nimipuoli alaspäin, joten sitä on ollut vaikea hautakiveksi tunnistaa.

Monissa vuoden 1918 jälkeen pystytetyissä hautakivissä on 1800-luvulla kuolleiden sukulaisten nimiä. Jos uuden kiven paikalla on ollut rautaristi, siinä olleet nimet on kirjoitettu uuteen kiveen. Aina ei ole tarkkaan tiedetty, missä sukulaisten hauta on ollut, mutta muiston säilyttämiseksi nimi kirjoitettiin uuteen kiveen. Tämä on ollut mahdollista ja suositeltavaakin.

Kirkkotarhan myöhempi käyttö

1890-luvun alku oli Tyrvään seurakunnassa hyvin värikästä aikaa. Uusi kirkkoherra Johannes Bäck ryhtyi tarmolla hoitamaan virkaansa. Hän esitti uuden pappilan rakentamista nykyiselle paikalle, mikä toteutuikin. Piirilääkäri Herra Otto Stenbäck oli 5.10.1888 ilmoittanut, "että Tyrvään hautausmaa oli suorastaan rakennettu kylän viereen ja osaksi juoksevan veden päälle, jonka takia hän antoi kieltävän lauseen sen käyttämisestä jälkeen 30.6.1890". Hyvin vastentahtoisesti uusi hautausmaa ja kappeli rakennettiin Roismalaan. Rakennustyön loppuvaiheessa oli päätettävä, mitä tehdään kirkkohautausmaalle. Kirkkokokouksessa 11.10.1891 käsiteltiin asiaa hyvin erimielisinä, kunnes "Herasuomari Fabian Seppä nousi ilmoittamaan, että hänen muistaakseen jossakin kirkkokokouksessa entisinä aikoina on päätetty, ettei annettaisi kenenkään lunas-

Muistokivessä on seuraava teksti: "Tässä lepää rusthollari Erik Erikinpoika Katara Leiniälän kylästä syntynyt se 13 päivä elokuuta 1806 ja kuollut se 19 päivä lokakuuta 1863. Mutta vanhurskaat elävät ijankaikkisesti ja Herrassa on heidän palkkansa, ja kaikkein korkein pitää heistä murheen. Viisauden kirja 5 luku 16 v." Rusthollarin kuolinaika, kiven tyyli ja siinä oleva kirjoitus antavat aiheen olettaa, että kivi on vanhin muistomerkki kirkkohautausmaalla.

taa itsellensä sukuhautoja vanhalla hautausmaalla. Puheenjohtaja ilmoitti, että siinä tapauksessa ei tarvita muuta kuin pysyttää mainittu päätös voimassa, jota myös läsnäolevat vaativat."

Tätä vähän heppoiselta tuntuvaa päätöstä noudatettiin erittäin tarkasti. Nähtävästi sukuhaudan asemaa ei tunnustettu haudalle, vaikka siinä olisi ollut pysyvä hautamerkki, koska jo entisinä aikoina oli päätetty, että sukuhautoja ei saa lunastaa.

Tämän takia aviopuolisotkin jouduttiin hautamaan muualle. Niinpä Johanna Katarakin haudattiin kappelihautausmaalle, vaikka hänen miehensä ja pojallaan oli rinnakkaiset hau-

takivet kirkkohautausmaalla. Edellä mainitun kokouksen pöytäkirjassa on maininta, että Keisarillinen senaatti on myöntänyt oikeuden käyttää vatedeskin muutamia vanhalla hautausmaalla olevia sukuhautoja. Tämän perusteella sallittiin hautaamiset Liliuksen, Gallénin ja Rautajoen sukuhautoihin. Myös kanttori Karl Fredrik Bergroth sai leposijansa kirkkohautausmaalta.

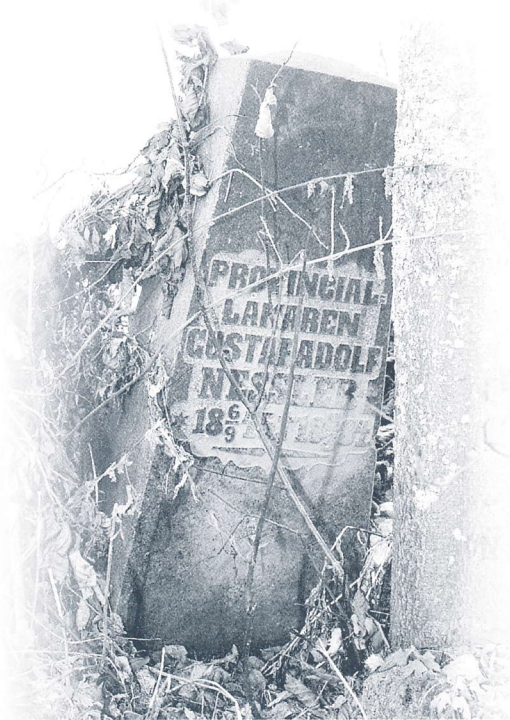
Ilmeisesti lähes 30 vuotta voimassa olleen hautauskielion aikana oli mukauduttu siihen, että kirkkohautausmaata ei enää tulisi hautausmaana käyttämään, vaan siitä tulisi eräänlainen museohautausmaa. Vuonna 1919 otetusta valokuvas-

ta selviääkin, että kysymyksessä oli enemmänkin nuori koivumetsä kuin hoidettu hautausmaa. Puiset hautamerkit olivat lahonneet ja korjattu pois. Rautaristit olivat pystyssä, samoin harvat hautakivet. Tilanne kuitenkin muuttui 1918, kun viisi kaatunutta valkoista haudattiin yhteishautaan kirkon edustalle. Tällöin eräät suvut alkoivat selvittää, olisiko suvulla mahdollisuus lunastaa sukuhauta kirkkohautausmaalta. Jos paikalla oli rautaristi tai joku muu pysyvä merkki, asia oli selvä ja paikka voitiin lunastaa sukuhauudaksi. Mahdollisesti joku asiakirja tai muistitietokin saattoi riittää. Jo 1918 alkoivat nämä uudet hautaukset sukuhautoihin. Pari vuotta myöhemmin alettiin luovuttaa kokonaan uusia sukuhautoja aluksi länsireunalta, mutta pian omaisten haluamalta paikalta.

Antti Heikkilä

Antti Heikkilä on kirjoittanut kolme kotiseutuaiheista kirjaa (Sammaljoen kirkko, Tyrvään Leiniälä ja Vammaskosken tuntumassa) sekä useita artikkeleita eri julkaisuihin ja lehtiin. 1980-luvulla hän oli Turun arkkihüppäkunnan hautausmaakulttuuri-toimikunnan puheenjohtaja ja esittelijä tuomiokapitulissa hautausmaita koskevissa asioissa.

Piirilääkäri Nesslerin hautakivi, joka on aikoinaan siirretty alkuperäiseltä paikaltaan. Kuva: Pasi Koivu.

TEKNIKUM

www.jps-mainos.se.fi

Hyvää Joulua

ja Onnellista

Uutta Vuotta

**Huonekaluliike
Pekka Ahonen**

Vammala • Humpilla • Kankaanpää
www.hklahonen.fi

*Kiitämme kuluneesta
vuodesta ja toivotamme
asiakkaillemme*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

HAKASEN SAHA
Roismala, puh. 513 0182

Sastamalasta Sastmolaan

Sastamalan ja Sastmola-Merikarvian var

Merikarvia on alueel- taan Pohjanlahden poika, mutta nimeltään sisämaan tytär. Tarkoiton kunnan ruotsinkielistä nimeä *Sastmola*, joka juontuu Rautaveden rannoilta, sisämaasta yli kymmenen penikulman päästä. Sehän palautuu, kuten tiedämme, Sastamalan keskiaikaisen emäpitäjän nimeen, se on nimen *Sastamala*, aikaisemmin **Sastamola*, ruotsinkielinen väännös. Tätä ei "Suomen historian isä" Henrik Gabriel Porthan vielä tiennyt, eivätkä tienneet 1800-luvun historioitsijakaan, ennen kuin J. Oscar Rancken sen 1888 osoitti.

Nimipari *Sastamola / Sastamala* ja *Sastmola* liittyy, kuten tiedämme useihin muihin vastaaviin nimipareihin, joissa toisena osana on sisämaapitäjän tai -kylän nimi, toisena rannikon kohteen nimi. Niitä ovat pohjoisimpana *Kyrö* ja *Kyrönjoki*; *Kyrö* oli laaja emäpitäjä, josta on jäljellä suppea keskusalue, Hämeenkyrö. *Kyröä* ja *Kyrönjokea* seuraavat etelämpänä *Sastamala – Sastmola / Sastmola fjärd*, "Sastamalanvesi", luultavasti myös nimipari *Keikyä – Keikvesi* sekä varmemmin *Huittinen – Hvittisbo fjärd*, "Huittislaisten vesi", sittemmin "Ahlainen", *Kokemäki / Kumbo* ja *Kumbo / "Kokemsaari"*, nykyinen Porin Kyläsaari sekä vastaavasti myös Porin *Kuuminainen*, Harjavallan *Viasvuori – Porin Viasvesi*, sekä kauimpana etelässä *Eura – Eurabominne* "Euralaisten jokisuu", Eurajoen pitäjä ja nykyinen kunta. Nimiparit rajoittuvat historiallisen Satakunnan

alueelle ja ovat siis sen erityispiirre.

Näissä nimipareissa on siis ensimmäisenä osana sisämaan pitäjä tai kylä, toisena rannikon joki, lahti, saari tai niemi. Kartasta ilmenee, että kyseiset rannikkovedet tai jokisuut sijaitsivat ja sijaitsevat rannikolle vievän vesitien päässä, ja nimenomaan sellaisen joen tai vesireitin, joka yhdisti sisämaan rautakautista tai varhaiskeskiaikaista asutusalueutta samannimiseen rannikkoon tai kalaveteen. Merikarvialle Sastamalasta johtava vesireitti on varsin hyvin selvitetty. Se alkoi Sastamalan / Karkun Kulovedestä nykyisen Vam-

malan alueelta, nimittäin Kuloveteen laskevasta Piikkilänjärvestä. Sieltä päästiin jyrkkärantaista Salminjokea Mouhijärven Tupurlanjärvelle, siitä Saikkalanjokea Mätikköjärveen, Mätikköjärvestä Kallonojaa Kallonjärveen ja kapeiden maakanasten kautta Mouhijärvelle, Kourajoelle ja Kourajärvelle ja Suodenniemen Kirkkojärvelle. Pienen kannaksen yli sieltä päästiin Suodenjärveen, sieltä Palojärveen ja Palojärvestä Lavian puolelle Miekkajärveen, Lavijärveen ja laajaan Karhijärveen. Karhijärvestä soudettiin tai melottiin Myöntäjänjokea Inhottujärveen, sieltä Noor-

markunjokea Isojärveen ja edelleen Karvianjokea mereen; joen suu sijaitsi Merikarvian kirkon vaiheilla, kuten jo mainitsin. Eräreitti kulki erämaiden halki, voisi sanoa Lapin kautta, sillä nimestä päätellen Mouhijärvellä sijaitsi lapinkylä, *siita*; sen nimestä johtuu pienen *Siilinjärven* nimi.

Rannikon joka kohtaan ei rautakauden tai varhaiskeskiajan asutusalueelta kuitenkaan johtanut vesireittiä. Ei voi olla sattuma, että juuri tällaisiin rannikkoalueisiin tai jokiin liittyy nimi *Lappi*. Tällaisia alueita olivat *Lappafjerd / Lappvärtti*, "Lapinvesi", Merikarviasta

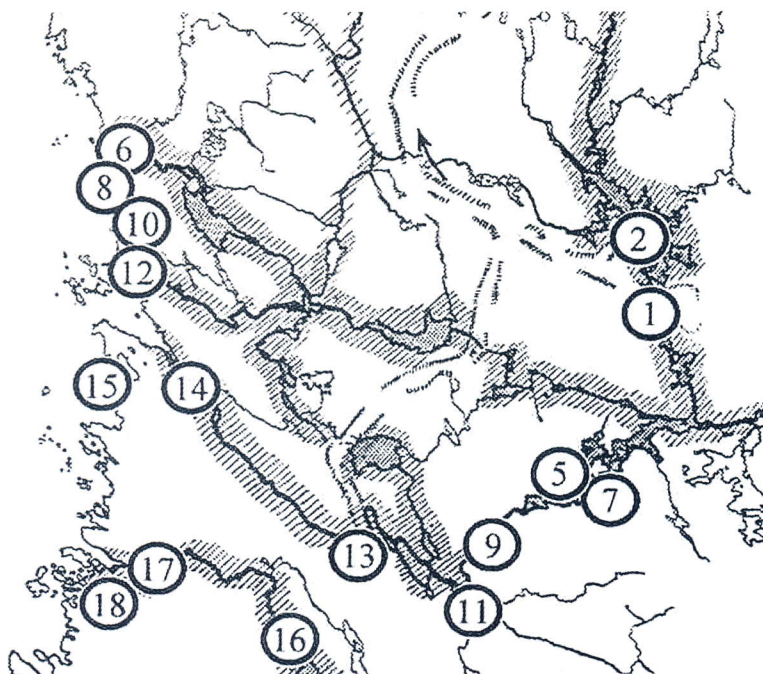
haisista yhteyksistä

Yllä: Sastamalan vanha Mariankirkko.
Kuva: Asko Laiho.

Vasemmalla:
Venereitti nykyisellä kartalla Sastamalan
Kulovedeltä Sastmolaan.

Alla: Nimiparit 5-6, 7-8, 9-10, 11-12,
13-14, 15. Kartta teoksesta Unto Salo:
Kotimaakuntamme Satakunta.

pohjoiseen ja *Lappi / Lappå*,
sananmukaisesti "Lapin-
joki" Rauman pohjoispuo-
lella. Kolmas *Lappi* sisältyy
nimeen Lapua, alun perin
kaiketi **Laput*, genetiivissä
*Lapuen, josta *Lapua*; vrt.
esim. *Uhut-Uhtuen-Uhtua*

tai **Keikyt-Keikyen-Keikyä*.
Tulkinnan puolesta puhuu
Lapuan ruotsinkielinen nimi
Lappo. Samoin sekini, että
Lapuan itäosasta tunnetaan
nimi *Sastaman* tai *Sastama-
lan kangas*; se viittaa kul-
kukelpoiseen kangasmaas-
toon, jota sastamalalaiset
Lapualla taivalsivat. Lapua
rinnastuu Rauman Lappiin
ja Lapväärttiin myös siinä,
ettei Lapuanjokikaan alka-
nut sisämaan rautakauti-
selta alueelta, kuten eivät
alkaneet näidenkään halki
virtaavat joet.

Totesin edellä, että em. ni-
miparit, oikeammin niiden
alueet ovat vanhalle Sata-
kunnalle ominainen piirre,
sillä sisämaalaisten kala-
vedet ja niiden väliset lapit
täyttivät koko Satakunnan
rannikon; sen ulkopuolelta
niistä ei ole todisteita. Asia
ansaitsee lyhyen tarkastelun.
Ensinnäkin: Satakunta ulot-
tui alun perin Kyrönjokeakin
pohjoisemmaksi, nimittäin

Sastamalasta Sastmolaan...

Ähtävänjokeen asti. Tämän osoittavat eräät *hund-* tai *hundra-*alkuiset Ähtävän rajanimet, sillä niihin sisältyy Satakunnan nimen alkusosan, sanan sata ruotsinno, kuten professori Seppo Suvanto on havainnut. Tähän käsitykseen sopii tavallaan myös se, että nykyinen nimi *Ähtävä* on vanhemman länsisuomalaisen *Ätsävän* savonmurteinen muoto; Ähtävän historia alkaa siis länsisuomalaisissa yhteyksissä. Ähtävänjoelta / Ätsävänjoelta pohjoiseen alkoi Hämeen maakunnan alue, kapea rannikolle ulottuva kaista, mutta sen alueelta ei tunnuttane Hämeen rautakautiselle asutusalueelle viittaavaa vesiomistuksen nimeä. Etelässä taas, *Lapinjoen / Lappån* eteläpuolella sijaitsi *Kalannin* muinaismaakunta, myöhemmin *Vakka-Suomeksi* nimetty alue, ja sieltä alkoi lounaisrannikon rautakautinen asutusalue, pohjoisimpina Kalannin ja Laitilan muinaiset pitäjät.

Asiakirjoihin Satakunnan pohjoisrannikko astuu vuonna 1303. Silloin näet kuningas määräsi Turun linnan vouden huolehtimaan siitä, että kirjeessä mainitut kolme talonpoikaa saavat häiriöttä asua ja viljellä Hämeen metsissä, nimittäin Andar de Sastameli eli Sastamalan Antero, Tobbe de Teuka eli Tjökkin eli Tiukan Topi ja Michel de Lappafierdh eli Lappväärtin Mikko. Nimistään päätellen he olivat Ruotsista tai Ahvenanmaalta muuttaneita uudisasukkaita, jotka olivat perustaneet uudistalonsa Merikarvialle ja Närpiöön. Asiakirjasta ilmenee myös, että alueen aikaisemmat nauttijat, hämäläiset, tar-

kemmin sanoen sastamalaiset, olivat häirinneet heitä, vaikka he olivat saaneet Hämeen voudilta Haraldilta luvan asettua asumaan Sastamalan ja Närpiön rannikolle. Haraldin antama lupakirja ei ole säilynyt emmekä siis tarkoin tiedä, milloin ruotsalaiset uudisasukkaat tulivat, mutta ilmeisesti he tulivat jo 1200-luvun puolella. Kyseessä on vuosisadan jälkipuoli, sillä Hämeessä ei voinut olla ruotsalaista voutia ennen Birger-jaarlin retkeä, joka tehtiin todennäköisesti 1248.

Kun ruotsalaiset talonpojat muuttivat sastamalaisien rannikolle – *Sastamell* tarkoitti myöhemmin *Sastmalafjerdhinä*, ”Sastamalanselekinä” mainittua Karvianjoen silloista suulahtea, Meriarvian kirkon tienoita – he loukkasivat sastamalaisien nautintaoikeuksia. Tässä siis törmäsivät toisiinsa sastamalaisien perinnäinen omistus ja kruunun asuttamispyrkimykset. Kun Ruotsin kruunu oli jo luonut linnalääninhallinnon perustamalla Turun ja Hämeen linnaläänit ja lujittanut määräysvaltaansa Länsi-Suomessa sijoittamalla linnoin sotaväkeään, se peri kiistassa voiton. Uudisasukkaat jäivät sijoilleen ja sisämaalaiset menettivät nautintaoikeutensa rannikolla.

Hallinnollisesti tämä vahvistettiin vuonna 1348. Sil-

Saksankiven paikka keskellä jokea Lankosken Otamon / Levänjoen rajalla nykyisellä kartalla sekä vuoden 1684 Leväsjoen kylän maa-kirjakartalla (Saksan Kifwi). Naapurikylinä silloin Koortilä (Giordeböhle) ja Otamo (Wijwuss).

Alla: Karttapari vanhoista pitäjänrajoista. Vasemmalla Sastamalan rajat, oikealla Ulvilan kirkkopitäjän rajat. Saksankiven paikka osoitettu nuolella vasemmassa yläkulmassa. Umpirenkaalla osoitettu muinaislinnan ja katkorenkalla käräjäpaikan sijainnit. Kartat teoksesta Unto Salo: Kotimaakuntamme Satakunta.

loin näet käytiin Kokemäenjoen pohjoispuolella asuvien kalastusoikeusrajat, ja rajankäynti koski ilmeisesti siis Ahlaisten ja Merikarvian uudisasukkaita. Aivan kuten vuotta aikaisemmin Kokemäenjoella kalastusoikeus annettiin rannan omistajalle, kuten Ruotsin maakuntalait ja Maunu Eerikinpojan maanlakikin seuraavalla vuosikymmenellä määräsivät. Kokemäenjoen kalastuksesta riitelivät Turun piispa, joka omisti laajoja alueita joen alajuoksulla, ja Kokemäen talonpojat, jotka olivat perinnäisesti pyytäneet siikaa ja lohta Kokemäenjoen koskissa.

Kokemäenjoella 1347 suoritettu kalastusrajojen käynti näyttää jättäneen myöhäisiin aikoihin säilyneet jälkensä nimistöön. Olen koettanut osoittaa, että kalastusrajojen rajapisteiksi määrättiin silloin eräät *saksankiviksi* nimetyt kivet, kaikki Kokemäenjoessa, sillä ne sijaitsivat rajoilla vielä myöhemminkin. Niihin sisältyvä *saksa* johtuu muinaisruotsin sanasta *sax*, "kivi, kallio"; rajakivet ni-

mettiin ilmeisesti ruotsinkielisin termein. Sana *saksa* omaksuttiin paikannimiin kyllä muuallakin, kuten osaltaan osoittaa vuorennimi *Aavasaksa* Lapin rajoilla, ja se kotiutui myös Merikarvialle, sillä Lankoskessa sijaitsi aikoinaan *Saksekiveksi* nimetty kivi. Se oli myöhemmin rajana Lankosken ja Otamon / Otamoiden kylien välillä, mutta muutui pitäjienkin rajamerkiksi, kun Siikainen erotettiin Merikarviasta. Kun se sijaitsi Lankoskessa, jonka nimi on ruotsalaisperäinen – sehän olisi nykyruotsissa **Långfors*, "Pitkäkoski" – voidaan päätellä, että ruotsalaisten uudisasukkaiden maanvaltaus ulottui 1300-luvun puolivälissä sinne asti. Ilmeisesti ruotsalaiset uudisasukkaat olivat hakanneet kaskiaan sen varteen, mikäli voidaan päätellä siitä, että koskella oli suomenkielinenkin nimitys, nimittäin Merikarvian historiankin mainitsema *Palokoski*; joka tapauksessa he olivat jollakin tavoin hankkineet kosken korvalta rantaomistuksen tai -omistuksia ja

siten Ruotsin maakuntalaki mukaisesti myös koskenomistuksen. Tämä olikin varmaan merkittävä, sillä Palokoski / Lankoski oli kaiketi tuottoisa lohi- ja siikakoski. Kauempaa sisämaasta eivät Merikarvian uudisasukkaat alueita nähtävästi vallanneet, sillä Siikaisten puolella ei näytä tunnettavan vanhoja ruotsinkielisiä kylän- tai talonnimisiä.

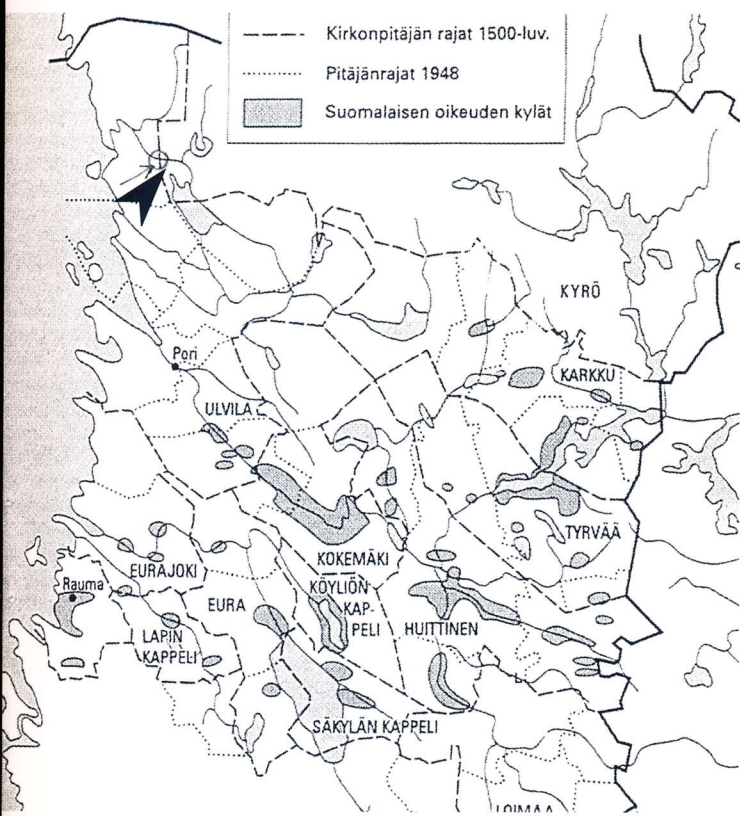
Käsitykseni mukaan Saksekivi määrättiin rajakiveksi todennäköisesti juuri 1348, sillä silloin määriteltiin Kokemäenjoen pohjoispuolella asuvien kalastusoikeudet. Kivi, jota nimitettiin myöhemmin *Saksan laa'aksi*, muistettiin vielä 1960-luvun alussa, vaikka se olikin hävitetty räjäyttämällä vuosina 1922 ja 1950.

Merikarvia / Sastmola eriytyi vanhasta Sastamalasta 1300-luvun puolivälissä. Samoihin aikoihin, 1340-luvulla myös Ulvila eriytyi Kokemäestä, jonka kappelinä se oli aikaisemmin ollut. Kun Ulvilan kirkko oli paljon lähempänä Sastmolan asukkaita kuin Sastmalan kirkko nykyisessä Karkussa, Merikarvia / Sastmola liitettiin jolloinkin Ulvilan kirkkopitäjään ja samalla Ala-Satakuntaan. Asiakirjamaintainta siirtämisestä ei ole. Aikaisintaan se olisi voinut tapahtua 1300-luvun puolivälissä, jolloin sastamalaiset menettivät kalastusoikeutensa Lankoskessa ja sen alapuolella, mutta tämä rajankäynti ei koskenut kirkkollisia oloja. Vuonna 1473 käytiin raja Ylä-Sastmalan (Karkun) ja Noormarkun kainulaisten (Kainunkylän / Finpyyn asukkaiden) välillä. Raja koski kihlakuntia ja siis oikeuslaitosta ja osoittaa siis, että viimeistään tuolloin Noormarkku luettiin Ulvilan kihlakuntaan, mutta Ulvilan pitäjään se on voinut kuulua jo aikaisemmin. Merikarvian osalta saksekiven kautta kulkenut Ala- ja Ylä-

Satakunnan kihlakunnanraja mainitaan 1535, kuten Martti Santavuori *Merikarvian historiassa* mainitsee, mutta kirkollisesti Merikarvia lienee luettu Ulvilaan jo paljon varhemmin. Perimätiedoitan eivät kerro mitään merikarvalaisten matkoista Karkun kirkkoon, vaikka ne kertovat vielä kaukaisempien erämaapitäjien veronmaksumatkoista. Siikaisissa Sastmalan erämaita sen sijaan säilyi 1600-luvulle asti. Niinpä Tyrvään Nuupalan kylän Karhun talo – kotikyläni Nuupalan talot sijaitsivat nykyisen Vammalan aseman alueella – omisti eräsijan Otamoilla 1595.

Otamo(i) oli kukaties alun perin henkilönnimi, johon ehkä sisältyi vanha keihään nimitys *ota*, ja on joka tapauksessa kiintoisaa, että Karkusta Merikarvialle johtavan erätien toisessakin päässä oli samanlainen nimi, Mauhijärvellä joennimi *Otamus*. Sastamalasta näyttää myös muuttaneen uudisasukkaita Sastmolaan, mikäli voi päätellä joistakin nimistä. Näihin kuuluu Alakylän Kränin talonnimi *Rikalainen*, sillä talon lienee perustanut Karkun *Rikaisten* kylästä lähtenyt uudisasukas; en tunne kuitenkaan talon historiaa. *Kärppälän lahti* etelämpänä Merikarvialla viittaa puolestaan Karkun Kärppälän kylään; vanha Karkku liitettiin 1973 Vammalaan.

On arvoitus, milloin Satakunnan sisämaan pitäjät valtasivat kalavesiä rannikolta. Mitkään asiakirjat eivät siitä kerro, eivät myöskään rautakauden löydöt, vaikka joskus on ajateltu, että se olisi tapahtunut jo rautakaudella, toisin sanoen ennen ensimmäistä ristiretkeä, joka suunnattiin Suomeen 1150-luvulla. Mutta vaikka asiakirjat ja löydöt vaikenevatkin, rannikon kalavesien valtaamisesta voidaan esittää joitakin yleisiä näkökohtia. Aluksi muutama sana

Sastamalasta Sastmolaan...

Merikarvian vanhemmasta asutushistoriasta.

Olen perustellut useassa yhteydessä sitä käsitystä, että *Suomi*-niminen asutus syntyi rannikolla ja että sisämaan varhaisin asutus kehittyi saamelaiseksi. *Suomeksi* nimitetyn ihmisryhmän, etnoksen asutushistoria palautuu aukotta ainakin aikaan noin 4000 eKr.; sen alue ulottui pitkin rannikkoa suunnilleen Viipurinlahdesta tai Kymijosta Etelä-Pohjanmaalle. Merikarviankin kivikautinen asutus oli ilmeisesti suomalaista, ja oli pronssikautinenkin, ajalta noin 1400 – 500 eKr. Pronssikauden ja sitä seuraavan varhaisen rautakauden asutuksesta Merikarvialla todistavat hautarauniot, joita rakennettiin silloisille rannoille; niitä tunnetaan Merikarvialta kerrassaan runsaat 100.

Turun yliopiston arkeologit tutkivat niitä 1980-luvun alussa, mutta metalliesineiden puutteessa niitä ei kyetty ajoittamaan tarkkaan. Jonkinlaisia ajoitusperusteita tarjoavat kuitenkin Säynäskorvenmäen ranniot. Säynäskorpi näyttää näet maatuneen merenlahdesta kuivaksi maaksi ajanlaskun vaihteen tienoilla. Kun silloinen asutus sijaitsi rannoilla – se sai toimeentulonsa ratkaisevassa määrin merestä – Säynäskorvenmäen hautarauniot on täytynyt rakentaa seudun rantavaiheessa, viimeistäänkin siis ajanlaskun vaihteessa. Näyttää muutoinkin siltä, että hautaraunioita lakattiin Merikarvialla rakentamasta ajanlaskun vaihteessa tai muutama vuosisata myöhemmin, sillä näin tapahtui Satakunnan rannikolla muuallakin. Kokemäenjoen suustakaan ei hautaraunioita tunneta enää 500-luvulta,

vaikka asutus säilyi siellä ka-uimmin.

Mikä oli siis Satakunnan rannikkovyöhykkeen asukkaiden kohtalo? Tiedämme ainakin sen, että heitä muutti vuoden 300 tienoilla sisämaahan, tarkemmin sanoen Kokemäenjoen vesistön varteen. Tämä ilmenee kalmistoista, joita 300-luvulta tunnetaan Kokemäeltä, vanhasta Tyrväestä, nykyisestä Vammalasta, Nokialta, Vesilahdesta, kenties myös Lempäälästä ja Kangasalta, sekä Hämeen puolelta Sääksmäestä (nykyistä Valkeakoskea) ja Hämeenlinnasta sekä Pälkäneeltä; kalmistot näet säilyttävät rannikon ja rannikon takaisen lähivyöhykkeen hautaustraditioita. Rannikon tai rannikon takaiset suomalaiset perustivat uudistaloja Kokemäenjoen vesistön varteen, silloiseen Lappiin, ja aloittivat siten toista vuosituhatta kestäneen lapinvaltauksen, joka suomalaisti sisämaan. Sisämaassa aikaisemmin asuneet saamelaiset siirtyivät syrjemmälle, väkijoukolla tai vapaaehtoisesti; osa jäi paikoilleen ja suomalaistui. Täten *suomi* hävisi Satakunnan rannikolta, mutta säilyi sisämaassa historialliseen aikaan. Sisämaassa se kuitenkin vaihtoi nimeä. Kun uudistalot perustettiin alueelle, jota oli jo pronssikauden alusta lähtien nimetty *Hämeeksi*, suomet eli suomalaiset alkoivat pitää itseään hämäläisinä ehkä jo parin miespolven jälkeen.

Arkeologisesta aineistosta ei ilmene, miksi Satakunnan rannikko autioitui. Syitä voi olla useita, sekä paikallisia että yleisiä. Yleisistä syistä mainitsen erään mielestäni todennäköisen, ja se on se, että elämä rannikolla alkoi käydä vaaranalaiseksi. On näet varmaa, ettei rannikkoa,

Merikarvian kirkossa säilytettävä Pyhä Birgitta -puuveistos keskiajalta. Veistos on arvokas muisto seurakunnan varhaisimmilta ajoilta. Valokuva: Seija Laukkarinen.

joka oli ravinnon saannin kannalta edullisinta aluetta, jätetty turhan tähden. Pohjanlahden länsipuolelle syntyi, tärkeimpänä keskuksenaan Uplannin maakunta, pohjoisen Itämeren ensimmäinen varhaisvaltio, jota mm. Gamla Uppsalan mahtavat kuningaskummut julistavat. Sinne juurtui varhain, ehkä jo 400-luvulla, myös satakuntalaiset, hundeli hundarilaitos, sotajoukon, nimenomaan laivaston organisointiin tarkoitettu aluehallintolaitos. Sen juuret johtavat 400-lukuakin varhempaan aikaan, sillä jo ensimmäisellä vuosisadalla svionit, svelaiset, olivat kuuluisia laivoistaan ja asevoii-

mistaan, kuten roomalainen historioitsija Tacitus kertoo. On siis hyvin mahdollista, että Ruotsin viikinkiretket alkoivat Itämerellä jo paljon ennen varsinaista viikinkiakaa. Suoranaista tietoa asiasta ei ole, mutta ajatus rannikon vaaranalaisuudesta saa tietynlaista tukea siitä, että autioituneet rannikot asutettiin uudelleen, kun Länsi-Suomi oli 1100-luvun puolimaissa liitetty Ruotsiin; silloinhan lännestä uhannut otaksuttu vaara oli siis poistunut.

Mutta jos rannikot kävivät vaaranalaisiksi, elämä sisämaassa oli melko turvallista ja sinne siirtynyt uudisasutus menestyi. Yksittäisistä uu-

distaloista alkoi Kokemäen-jokivarressa, mm. Tyrväässä / Vammalassa jo 400-luvulla kasvaa kyllä, ja ilmeisesti kyllä alkoi yhtyä pitäjiksi 500-luvulta lähtien, varhaisimmin kaiketi Aurajokilaaksossa. Merovinkiajalla, 600- ja 700-luvulla pitäjiä muodostui ilmeisesti Ala-Satakuntaankin, eikä ainoastaan pitäjiä, vaan suoranaisesti maakuntakin. Käsitykseni mukaan Kokemäenjokialueen länsiosaan organisoitiin näet aikana 650 – 750 satakunta, monen pitäjän alueorganisaatio, joka esiintyy 1300-luvun lähteissä nimeltään arvoituksellisena maakuntana, *Satakuntana*. Alun perin kyseessä oli nimensä mukaisesti sotilasjoukon, satakunnan, nosto- ja ylläpito-organisaatio, todennäköisesti lapinverotusta varten. Lapinverotuksesta kilpailivat jo 800-luvulla kainulaisten ja norjalaisten aseelliset joukot, ja on perusteita ajatella, että kainulaiset olivat satakuntalaisia.

Tällaista taustaa vasten voidaan kysyä: milloin Satakunnan sisämaan pitäjät alkoivat vallata kalavesiä rannikolta? Ne olisivat kaikei voineet tehdä sen jo 600- tai 700-luvulla, mutta

tuskinpa silti tekivät. Porin alueen myöhäisrautakautiset hajalöydöt osoittavat, että sisämaa alkoi kiinnostua jokisuusta vasta 800- ja 900-luvulla, mutta silloinkaan ei kiinnostuksen syynä näytä olleen kalastus, vaan kaupankäynti, sillä Porin Koiviston saarella lienee tuolloin ollut satamapaikka. Kyseeseen ei tulle 1000-lukukaan, sillä se oli rauhallisemman viikinkiajan jälkeen jälleen vaaranalaista aikaa, jolloin viikingit tekivät ryöstöretkiään Suomeen eli Varsinais-Suomeen ja myös Hämeeseen, kuten riimukivistä tiedetään ja hopea-aarteistakin voidaan päätellä; rannikkoja luultavasti vältettiin siis vielä 1000-luvullakin. Vasta 1100-luvun jälkipuolella, jolloin Länsi-Suomi liitettiin Ruotsin valtapiriin ja Rooman kirkkoon, rannikot muuttuivat turvallisiksi, ja silloin niitä alettiin sisämaasta käsin myös asuttaa (Rauman seudun, Eurajoen, Harjavallan, Nakkilan ja Ulvilan vanhimmat kylät).

Silloin näyttää perustetun myös Sastamalan emäpitäjä. Se näyttää tapahtuneen yhdistämällä yhdeksi pitäjäksi kaksi vanhempaa, nimittäin "Karkku" ja "Kalliala" ja ni-

mittämällä emäpitäjä uuden kirkonpaikan mukaan. Käsitykseni mukaan Sastamalan kirkko, oikeammin myöhäis-keskiaikaisen kivikirkon hirsinen edeltäjä, perustettiin 1100-luvun jälkipuolella. Se perustettiin keskuskirkoksi, lähetyskirkoksi Satakunnan itäisen pitäjien ja Hämeen pitäjien käännättämistä tai ainakin Suomen hiippakuntaan liittämistä varten. Tähän tarkoitukseen seudun vanhemmat kirkot olivat kaiketi liian vaatimattomia ja niiden seurakunnat liian pieniä. Uudelle Sastamalan kirkolle annettiin kirkkopoliittisista syistä mariankirkon status – mariankirkkoja olivat piispankirkot ja alueelliset keskuskirkot. Sen keskuskirkkous ilmenee siitäkin, että sinne, "Karkun kirkkoon", kuljetettiin kirkolliset verot laajoilta alueilta vielä 1500-luvullakin, kuten kirkkotarinat kertovat.

Tämän mukaan näyttäisi siltä, että *Sastamalaksi* nimetty pitäjä olisi vallannut kalavesiä Karviajoen suusta aikaisintaan noin 1160 – 1200 ja viimeistään 1200-luvulla. Eräänä, ehkä tärkeimpänä syynä rannikon valtaamiseen lienee ollut väkiluvun yleinen räjähdysmäinen nousu aikana noin 1150 – 1250. Siitä ei ole asiakirjatietoja, mutta se ilmenee uudiskylistä, joita tuolloin perustettiin. Niitä perustettiin Tyrväässä 24, kaksinkertainen määrä rautakauden vuosituhanteen verrattuna, mutta Huittisissa vielä hurjemmin, sillä vuosisadassa tai puoleltsatoista kylien luku kymmenkertaisuutuu. Ravinnon tarpeen täytyi kasvaa valtavasti, ja juuri se lienee ohjannut sastamalalaiset Karviajoen suulahden apajille. Nälkä lienee siis ajanut sastamalalaiset kymmenen penikulman kalastusmatkoille, kun heidän lähijärviensä ja -jokiensa kalansaaliit eivät enää riittäneet.

Tämäntapaiset päätelmät eivät perustu asiakirjoihin, sillä niitä ei juuri kirjoitettu, vaan sellaisten tosiasiaain loogiseen yhdistelyyn, joilla näyttäisi olevan merkitystä tämän kirjoituksen aiheen kannalta. Niiden mukaan Sastamalan ja Sastmolan yhteys syntyi aikaisintaan 1100-luvun jälkipuolella ja viimeistään 1200-luvun alkupuolella. Se kesti runsaan vuosisadan, enintään kaksi ja päättyi todennäköisesti 1300-luvun puolimaissa tai jonkin verran myöhemmin. Se ehti kuitenkin jättää jälkensä Merikarvian nimistöön ja asutushistoriaankin. Runsaampia sastamalalaisten jäljet ovat Siikaisten nimistössä, sillä Siikaisissa sastamalalaisten eräomistukset säilyivät selvinä uuden ajan puolelle.

Unto Salo

Kirjoittaja emeritusprofessori Unto Salo on syntynyt Tyrväässä 1928, valmistunut ylioppilaaksi Tyrvään yhteiskoulusta 1948 ja väitellyt tohtoriksi 1958.

Toimittuaan mm. satakunnan Museon johtajana 1958-71 hänet nimitettiin Turun yliopiston arkeologian professoriksi 1972, myös tiedekuntansa dekaaniksi 1977-78.

Prof. Salo jatkaa edelleen tutkimus- ja kirjoitustyötään. Hän on suosittu esitelmöitsijä ja puhuja.

Kirjoituksen tiedot perustuvat pääasiassa seuraaviin lähteisiin: Timo Kuokkanen: *Merikarvia, Alakylä, Säynäiskorvenmäki, röykkiötutkimus 1981 - 1982*, niteessä *Karhunhammas* 9. Erkki Lehtinen, *Keskiajalta 1860-luvulle*, teoksessa *Suur-Ulvilan historia I*, Pori 1967. Jouko Saikkala: *Lisiä Sastamalan–Merikarvian eräliikkeeseen ja asutukseen*, niteessä *Satakunta. Kotiseututkimuksia XI*. Unto Salo: *Länsi-Satakunnan saksankivet*, niteissä *Suomen Museo* 1963 ja *Satakunta. Kotiseutututkimuksia XXI*. Unto Salo: *Metallikautinen asutus Kokemäenjoen suussa I*, Pori 1970. Unto Salo: *Suomi ja Häme, Häme ja Satakunta*, niteessä *Hämeen käräjät I*; Hämeenlinna 2000. Martti Santavuori: *Merikarvian historia 1900-luvun alkuun*, Vammala 1961. Seppo Suvanto: *Satakunnan historia III, Keskiaika*, Pori 1973. *Elettiinpä ennenkin*. Kerännyt ja julkaissut Pertti Virtaranta, Vammala 1953.

Kuvatestit Jorma Rinne, merikarvia-seuran puheenjohtaja.

Karkunkylää kuvattuna Passin ahteesta 1920-luvun loppuvuosina. Hannes Prusin perheen valokuvia.

Karkunkylän elämää 1920-luvun valokuvan mukaan

Oheinen Karkunkylän valokuva on otettu Passin ahteesta todennäköisesti 1920-luvun loppuvuosina, sillä taustalla kuvassa näkyvät vuonna 1925 valmistuneet Karkunkylän koulun rakennukset. Kuva on otettu ahteen puolivälitstä eikä aivan aivan ahteen päältä, sillä silloin kuvassa näkyisi oikealla Passin vanha asuinrakennus, *”jonka pirtin peräseinä oli melkein maantien päällä”*.

Etualalla näkyy myös kaksi sähköpylvästä, joissa ei näy lankoja. Tällöin lienee ollut ajankohtainen Passin talon sähköistäminen, jolloin Hulkarin oikealla puolella olevasta noin vuonna 1922 rakennetusta Karkunkylän talojen omistamasta muuntajasta on vedetty sähkölinja Passille, jonka rakennuksiin

tuleva sähkölinja näyttää tällöin haarautuneen tien yli jo ahteen puolivälitstä.

Maantie näyttää huonokuntoiselta ja kapealta, sillä tiellä liikuttiin tällöin etupäässä vain hevospelleillä tai jalan. Tällöin paikkakunnan ensimmäinen auto oli Arvela ja samoihin aikoihin Leikkaalle hankittiin paikkakunnan toinen auto.

Oikealta tuleva Rikaisten selkä on Karkunkylän kohdalla kaventunut melko kapeaksi virraksi ja Passin Raitapellon puoleinen osa oli tällöin vahvan järviruohikon peittämä ja samanlainen kasvusto näyttää olleen myös vasemman puoleisella Viekkalan selällä.

Ensimmäisenä ahteen sivussa vasemmalla on **”Juurtin”** (Hjort) pirtti, johon **Kalle Hjort vanhempi**

perheineen oli muuttanut Tyrväältä 1900-luvun alkuvuosina.

Tämä oli kylän vanhoja asuntoja, joka oli rakennettu ennen vuonna 1868 tapahtunutta Karkunkylän paloa ja oli pystyssä siihen saakka, jolloin nykyinen Karkunkyläntie levitettiin ja korotettiin miltei pirtin tasakerran korkeudelle. Vain pari kolme omenapuuta on jäljellä enää kertomassa asunnosta.

Seuraavana kuvassa näkyvät **Krapin rakennukset** ennen noin vuonna 1930 tehtyä pirttirakennuksen isoa **”saneeraamista”**.

1920-luvulla ja 1930-luvun alussa olivat ajankohtaisia talojen asuinrakennusten isot **”saneeraukset”**, ellei rakennettu uutta päärakennusta kuten Passilla ja Eskolla. Rakennuksen toisessa

päässä olevasta **”pakarista”** keittiöstä tehtiin sali tai kaksi kamaria ja **”pakari”** siirrettiin lähemmäksi pirttiä eli pors-tuanperäkamariin/-kamari-en paikalle tai rakennuksen kuistin ja porstuan paikalle rakennettuun keittiön käsittävään uuteen osaan, jonka sivuille saatiin pirtinkuisti ja vieraskuisti. Tällainen iso remontti tehtiin ensimmäisenä Vännillä jo vuonna 1917 sekä Ryömällä, Leikkaalla ja Krapilla 1920-luvulla tai 1930-luvun alussa.

Edessä on talon riihi, jonka paikalle rakennettiin jo ennen sotia paljon laajempi puimasuuli. Riihen harjan kohdalta näkyvät tuparakennus ja päärakennuksen vanha **”pakarin”** pääty sekä aitta, joka oli pystyssä 1960-luvulle asti. Riihen takana näkyy myös talon kellari,

minkä vuoksi tällä kohdalla ollut mäki kulki vanhojen ihmisten suussa "Krapin kellariahteen" nimellä. Kellari hävitettiin, kun remontissa talon korkeaan sokkeliin saatiin uudet kellarit. Mainittu ahde on miltei hävinnyt kokonaan viimeisissä tien kunnostuksissa.

Vasemmalla näkyvät Arven talon rakennukset. Näihin kuuluivat mm. riihi, jossa oli hevoskierto, 1900-luvun alussa rakennettu pääarakennus eli "pykninki" sekä etualalla näkyvä pirttirakennus. Ensin mainittu asuinrakennus, jota jatkettiin vuonna 1935, toimii nykyisenä pääarakennuksena ja näyttää olevan vieläkin suunnilleen valokuvan asussa. Pirttirakennus oli tuntuvasti vanhempi ja oli ollut jo ennen Karkunkylän paloa, joka ei tuhonnut mitään Arven rakennuksia.

Kuvan ottoaikana Arvea isännöivät Hilma o.s. Kollanen ja Kaarlo Arve, joilla oli iso perhe. Pirttirakennus oli asuinkäytössä loppuun asti. Rakennus purettiin vähän ennen sotia ja siirrettiin jäätä pitkin rekikelillä Kutalan Paunuun, joka oli hiljattain siirtynyt Valto Krapin omistukseen ja jossa tästä rakennettiin navetta.

Kuvan keskivaiheilla koulun rakennusten kohdalla on kylän pisin rakennus, Hulkarin pirttirakennus. Kuvan ottoaikana Hulkarilla asuivat Erkki Leikkaa ja El-

sa o.s. Hulkari, jotka ottivat sukunimekseen Leikas, sekä Maija o.s. Leikkaa ja Kalle Hulkari. Näistä edelliset lapsineen asuivat vasemmassa Uuramon puoleisessa päässä ja Maija ja Kalle asuivat toisessa päässä, johon kuului myös tämä suuri pirtti.

Karkunkylän palon jälkeen Hulkarin talo rakennettiin entiselle tontille, johon tällöin rakennettiin tämä isopirttinen pitkä rakennus. Vaarini Ville Palmgrenin kertoman mukaan nämä pitkät hirret kaadettiin Hulkarin Paloviidan metsästä nykyisen kantatie 12:n sillan läheltä ja vastapäätä nykyistä Suikin taloa. Hirret uitettiin jokea pitkin Kärppälään ja edelleen järveä pitkin Karkunkylään. Entisinä aikoina joessa oli paljon enemmän vettä kuin nykyisin niin, että siinä tuki- nuitto onnistui hyvin varsinkin kevättulvien aikana.

Tämä pitkä rakennus oli käytössä vuoteen 1939, jolloin se lyhennettiin nykyiseen Leikaksen päärakennuksen muotoon. Annikki Arven kertoman mukaan nämä hirret käytettiin naapurin rakennetun Maija ja Kalle Hulkarin navetan rakentamiseen.

Valokuvassa Hulkarin ja koulun välinen alue näyttää aivan tyhjältä alueelta. Tälle alueelle valmistui 1930-luvun alkuvuosina Maija ja Kalle Hulkarin uusi talo Huhtala, jonka sittemmin ainakin nuoremmat ihmiset

tunsivat Hulkarina. Samoihin aikoihin jaettiin sisarus- ten kesken myös Hulkarin tilan maat ja metsät sekä Karkunkylässä olleet entiset Leikkaan "kylän maat".

Oikealla näkyvät Simulan rakennukset, jotka kaikki on rakennettu Karkunkylän palon jälkeen, ja jotka ovat vieläkin suunnilleen kuvan mukaisesti olemassa.

Kuvan ottoaikana Simulaa isännöivät Fanny ja Paavo Simula, joilla oli iso perhe. Näistä lapsista on vielä elossa neljä, joista 95-vuotias Annikki elää Arvella ja 92-vuotias Tauno Simulassa.

Tähän rakennusryhmään liittyy vasemman puoleisena lisänä nykyinen Mikkosen rakennus, joka on lyhennetty ja paljon muunneltu osa vanhasta Suikin pääarakennuksesta ja Suikin talon vanhoista rakennuksista.

Vuonna 1901 tapahtuneen Suikin talon muuton jälkeen rakennus siirtyi Kollasen omistukseen ja taloa kutsuttiin nimellä Keskinen. Tämän jälkeen täällä asui Kollasen vanha emäntä, joka kyläläisten suussa kulki nimellä Keskinen muori. Tämän kuoltua rakennus siirtyi perintönä Arven omistukseen. 1920- ja -30-luvuilla talossa pitivät kauppa useat kauppiat mm. Kustaa Palonen, Vihtori Pohja ja Ville Esko. Ennen sotia ja sota-aikana kauppiana toimi Lauri Laine, joka osti kiinteistön Arvelta.

Vastapäätä Suikkia olevalle entiselle Leikkaan talon paikalle ei enää rakennettu isoa taloa, vaan pienempi valokuvassa näkyvä rakennus. Valokuvan oton aikaan täällä asui Emma Koivula, joka piti täällä kylän munkkikauppaa ja useita vuokralaisia.

Kuvan keskellä Hulkarin ja Koivulan etupuolella Pussin talon vanhalla tontilla on Ahteen Eevan pirtti, joka tämän kuoltua vuonna 1934 jäi tyhjäksi ja oli vielä 1940-luvulla pystyssä ikkunattomana ja miltei katottomana rakennuksena.

Heikki Palmgren

Kertojat: "Kylän vanhin" Annikki Arve, jolle lausun erityiset kiitokset, Tauno Krapin ja Erkki Leikas sekä jo edesmenneet Ville Palmgren, Gunnar Palmgren, Aaro Ruusupuro, Kalle Paloviita ja Martti Paloviita.

Kirjoittaja on syntynyt Karkussa 1936. Keski- koulu Tyrvään yhteiskoulussa, ammattiura sairaanhoitoalalla. Useita kirjoituksia ja kirjoja sairaanhoitoalan historiaan sekä kotiseutuaiheisiin liittyen.

KULJETUSLIIKE
FINSKA
VAMMALA

03-514 3531

☎ PÄIVYSTYS
0500 236 212

KULJETUKSISTA

VARASTOINTIIN

KAUKOKIITO

VAMMALA ☎ 03-512 4000
FAX 03-512 4010

Eero Erho

– ensimmäinen suomalainen ja Australian ensimmäinen laskuvarjohyppääjä

Kaarlo Eero Erho (Enebäck) syntyi Tyrväässä (Vammala) 19. 3. 1897. Hänen isänsä Kaarlo Fridolf Enebäck oli kauppias, äiti Sofia Henrika s. Koskinen. Isä kuoli pojan syntymävuonna. Heidän kotinsa, joka oli nykyisen Pirkanmaan Osuuskaupan pysäköintipaikan kohdalla, palo 1918. Eero-poika harrasti yleisurheilua heittolajeissa Tyrvään Voiman riveissä, osallistuen menestyksellään mm. piirinmestaruuskisoihin. Hän pääsi ylioppilaaksi Tyrvään Suomalaisesta Yhteiskoulusta 1916 ja suoritti venäjänkielenopettajan ja muita tutkintoja Helsingin Yliopistossa.

Eero Erho perheineen.

Sotilas- ja ilmaitu-ura

Erho osallistui vapaussootaan astumalla palvelukseen 1. 2. 1918 Porin Rykmentin I komppanian konekivääririjoukkueessa. Hän osallistui Lavian, Suodenniemen, Pomarkun ja Noormarkun taisteluihin. Hänet ylennettiin korpraaliksi 25. 8. 1918, aliupseeriksi 17. 9. 1918 ja komennettiin sitten Saksaan Artillerie-Fliege Schuleen (tykistötähystäjäkoulu) Alt-Auziin Kuurinmaalle.

Siellä hän suoritti tykistöosaston A1. asteen 1. ja 2. opetuskurssin (Lehrabteilug) 17. 9.-16. 11. 1918. Hän sai ylennyksen vänrikiksi 24. 12. 1918 ja määrättiin Hämeen Kenttä-Tykistö Rykmenttiin N:o 1. Vielä hän suoritti Lappeenrannan Tykistökoulutuskurssin I sekä jatkokoulutuskurssin ja ylennettiin luutnantiksi 6. 7.

1920. Sitten hän palveli KTR I:ssä, sen jälkeen Sortavalassa Ilmailuosasto III:ssa, ajoittain osaston vt. komentajanakin.

Suoritettuaan vielä kapteenikurssin Järvenpäässä hän erosi armeijan palveluksesta 8. 2. 1924 kapteenin arvoisena ja muutti Australiaan. Hän palasi takaisin Suomeen ilmavoimien palvelukseen 1931. Talvi- ja jatkosotaan hän osallistui majurina laivueenkomentajana ja lentoaseman päällikkönä. Sotien jälkeen hän toimi Helsingin lentoaseman päällikkönä vuoteen 1949 ja muutti sen jälkeen uudelleen Australiaan.

Hypyt Suomessa

Luutnantti Eero Erho teki ensimmäisenä suomalaisena laskuvarjohypyn 17. ke-

säkuuta 1922 Sortavalassa. Tästä uutisoi Helsingin Sanomat 18. 6.:

Ensimmäinen suomalainen laskuvarjostimella hyppäys. Luutnantti Erho hypännyt eilen 500 metrin korkeudesta. Lentäjälouutnantti Erho suoritti eilen illalla klo 17.15 Sortavalassa laskuvarjostimen avulla alashyppäyksen noin 500 metrin korkeudesta. Hyppy onnistui erinomaisesti. Laskuvarjostin oli saksalaista mallia. Lentokonetta, joka oli Farmall-mallia, ohjasi kapitulanttiväepeli Kopra. Luutnantti Erho on ensimmäinen suomalainen joka on suorittanut laskuvarjostimella hyppäyksen. Tampereen maatalousnäytelyn aikana tulee hän siellä suorittamaan laskuvarjostimella hyppäyksen tk. 23 tai 24 p:nä.

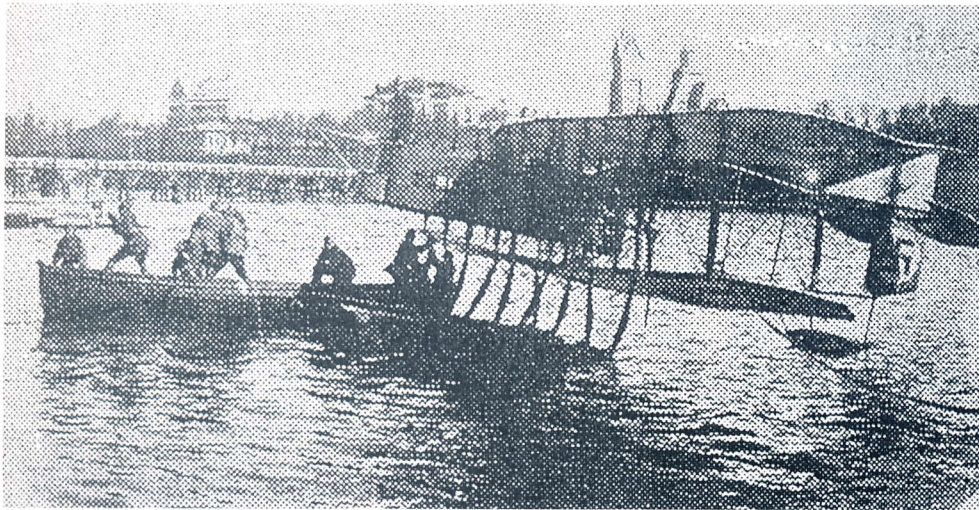
Mutta todellisuudessa

hyppy sujui vähän kehnommin. Hyppy tapahtui veteen ja varjo levisi Erhon päälle, jolla oli suuria vaikeuksia päästä sen alta veden pinnalle. Muutenkin hyppääminen oli vaikeata, sillä pieneen koneeseen ei ollut asiaa varjon kanssa. Erho joutui hyppäämään Antti Kopran ohjaaman koneen kellukkeelta, jossa hän istui valmiina jo koneen startatessa ja kastui tietysti varjoineen siinä läpimäräksi.

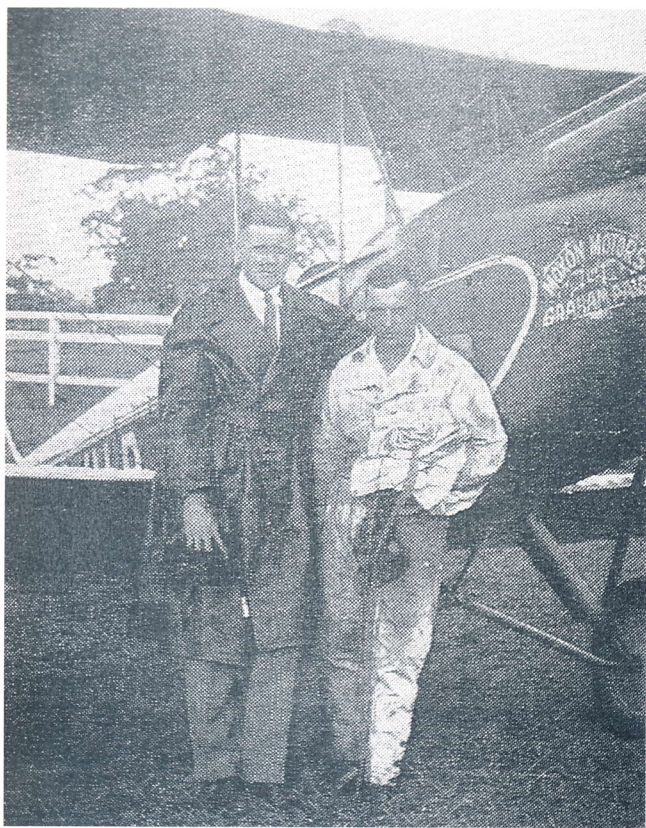
Erho oli hankkinut jo Saksassa ollessaan 1917 saksalaisvalmisteisen Heineckelaskuvarjon ja oli siellä jo hypännyt kiintopallosta, jota ei pidetty oikeana laskuvarjohyppynä. Tuo varjo oli kyllä varsin vanhanikäinen, mutta sen etuna oli suuri kankaan koko.

Suomessa oli kyllä jo aikaisemminkin hypätty las-

Farmall-vesitaso Sortavalan satamassa.

Eero Erho ja Jules Moxon Coolangattassa Australiassa.

kuvarjolla. Helsingin Sanomissa oli perjantaina 3. 7. 1920 uutinen:

Laskuvarjostin hypy 500 metrin korkeudesta. Eilen illalla suoritti ruotsalainen luutnantti Raul Thörnblad hypyn lentokoneesta 500. m. korkeudesta laskuvarjostimella. Kello puoli 9 ajoissa nousi hydroplaani ilmaan majuri Mikkolan ohjaamana. Se teki aluksi pari kierosta ja kohosi määrättyyn korkeuteen. Sitten liiteli se

*kaupungista päin yli Kaivo-
puiston ja Harakan saaren
merelle. Yhtäkkiä pudottai-
tui hra Thörnblad koneesta.
Aluksi syöksyi hän täydellä
painollaan muutamia kym-
meniä metrejä. Vasta sitten
aukeni laskuvarjostin ja ke-
vyesti liiteli hypääjä merta
kohti. Eikä aikaakaan kun
hän jo uida pulikoi merestä,
Harakan saaren merenpuo-
leisella rannalla.*

Uutinen osoittaa, että hypy oli ensimmäinen

Suomessa tehty. Se näyttää kuitenkin jääneen vähälle huomiolle jos verrataan Australiassa tehtyyn maan ensimmäiseen hyppyyn.

Ammattihypääjänä Australiassa

Erho muutti vaimonsa kanssa Australiaan 1924. He matkustivat Ranskaan, Marseilleisiin, josta laivalla Fremantlesin pieneen satama-kaupunkiin, Perthin lähellä. Matka jatkui sieltä Melbournen kautta Sidneyhin, jossa Suomen konsuli Harald Tanner otti heidät vastaan.

Kun täältä ei sopivaa työtä löytynyt he lähtivät Queenslandiin, jonka pääkaupungissa Brisbanessa Erho sai työtä sokeriviljelmältä. Työ oli erittäin raskasta paahtavassa helteessä, mutta entinen urheilija ja Myllerin kotivoimistelun harrastaja siitä selvisi. Tutustuttuaan täällä sikäläiseen lentoklubiin, siellä haluttiin ryhtyä järjestämään laskuvarjohypynäytöksiä, jotka olivat uutta Australiassa sikäläisissä lentonäytöstapahtumissa.

Hän hyppäsi maan ensimmäisen laskuvarjohypyn 1927. Koneen ohjaajana oli Quantas-yhtiön paikallinen päällikkö Brain, Moth-koneella. Hän oli saanut ranskalaisen Robert-tyyppisen varjon Suomen Ranskan sotilasasiamieheltä majuri

Mortenssonilta. Hypy tehtiin 3000 jalan korkeudesta 1000 jalan vapaalla pudotuksella.

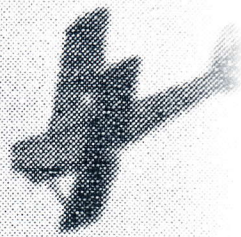
Eräässä näytöksessä hän hyppäsi kahdella eri varjolla. Edellämäinittu ranskalainen oli selkävarjo, joka muutettiin eteen sopivaksi ja selkään amerikkalainen Irving-varjo. Hypättyään hän irroitti etupuolen varjon, ja avasi sen jälkeen selkävarjon.

Charters Towersin näytöksessä hän seisoj kaksitasoisen lentokoneen yläsiivellä pitäen köydestä kiinni. Koneen tehtyä silmukan hän hyppäsi alas 500 metristä. Koneita ohjasi Englannin ilmavoimien RAF:n luutnantti Frew.

Hänellä oli Tewnsvillessä tehdyissä hypyissään käytössä isompi kolmimoottorinen Fokker, josta sivuovi oli otettu pois. Erho suoritti myös mainoshypyjä, jolloin mainos oli kirjoitettu varjoon. Mm. hän mainosti erästä pukutehdasta. Loppuaikana hän kiersi hyppäämässä Pohjois-Queenslandissa, monipuntamiljonääri ja lentäjä Jules Moxon kanssa, tämän lentokoneella, mainostamassa amerikkalaista Graham Paige -merkistä autoa. Forsaithissa eräs suurtilallinen tilasi heiltä yksityisesti hypynäytöksen. Hypyt jatkuivat lentonäytöksissä neljä vuotta. Tämänkertainen asuminen Australiassa päättyi ja viimeiseksi tapahtumaksi jäi lentomatka koko tuon maanosan ympäri, yhdessä Cyril Breemen kanssa.

Tuosta Australian ensimmäisestä hypystä Suomen Kuvalehden kirjeenvaihtaja J. N. Karhula kirjoittaa: *Vii-
me kuussa, tarkemmin sa-
noen marrask. 12 p:nä 1927,
vietettiin täällä Brisbanes-
sa, kuuluisan Queenslandin
kauniissa pääkaupungissa,
suurta ilmailujuhlaa. Ko-
koon oli saatu kymmenkun-
ta erimallista lentokonetta,*

Tässä kuvattuna viimeinen Erhon Australiassa tekemästä 271 hypystä.

HEROES OF THE AIR

*The Stanthorbe skies were bright and blue
As I stood on the mountain side,
Enchanted with the landscape wiew,
That spread so far and wide.
Amidst pastures of "Diamond Vale".
Air planes arose in flight,
It seemed like a scene in a fairy tale
As I watched the wondrous sight.*

*The gallant pilots knew no fear,
Their planes high in the skies
Turn upside down – twist round and round
Like giant dragon flies. I watched in breathless silence,
Their daring feats of skill,
Till dauntless Captain ERHO,
This thrilling part did fill.*

*One plane rose high and higher,
Till near two thousand feet,
When out sprang captain ERHO,
With his silken parachute.
God bless the brave young hero,
And guide safely through,
God bless the famous pilots,
All champions of the crew.*

Eero Erho...

– sekä armeijan, että siviilin – ... Vetonumerona tieteenkin oli kapt. Erhon laskuvarjohyppy, mistä jo etukäteen oli lyöty suurta rumpua, eikä suinkaan suotta sillä olihan nyt ensimmäinen kerta kun tšekäläisellä yleisöllä oli tilaisuus omin silmin nähdä, miten mies voi pienen vaatekappaleen avulla laskeutua turvallisesti maahan korkealta, pilvien yläpuolelta, jos hänellä on vain kylliksi sisua ja uskallusta. Edeltäpäin oli jo ilmoitettu kapt. Erhon hyppäävän 5000 jalan korkeudesta ja putoavan 1000 jalkaa ennen varjostimen avaamista. Pienenä kuin perhonen, siintää pilven laidalla Moth-lentokone ja henkeään pidättäen odottaa taaja ihmisjoukko ratkaisevaa silmänräpäystä. Samalla nähdään pienen kerän irtautuvan kiitävästä koneesta ja nopeasti kiihtyvällä nopeudella putoavan pohjattomaan kuiluun. Jännitys on korkeammillaan: Aukeaako, vai eikö aukea? Pian kuitenkin kuuluu helpotuksen huokaus ihmismerestä: He is safe – Hän on turvassa. Koneen ohjaajana toimi Queenslandin paras lentäjä kapteeni Brain.

Perhe, muisto

Erho suoritti Australiassa vuosina 1927-1931 kaikkiaan 271 hyppyä ammattilaisena ilmailunäytöksissä. Hänellä oli puoliso Aili vuodesta 1924 ja 1925 syntynyt tytär Elna Lorraine, sekä 1937 syntynyt poika Erkki Uolevi. Eero Erho on kirjoittanut useita sotilasalan kirjoja venäjän, saksan, englannin ja ranskan kielellä.

Erhon täyttyessä 80 vuotta avattiin hänen kunniaakseen Osuuskauppa Sastamalan Erho-kabinetti, jossa sen sei-

nälle paljastettiin 19. 3. 1977 Matti Laineen suunnittelema muistolaatta, jonka paljasti Ilmailuhallituksen tarkastaja Lars Bäckström. Erho itse ei enää jaksanut saapua tilaisuuteen. Valitettavasti muistolaatta on myöhemmin tehdyn saneerauksen yhteydessä päässyt häviämään.

Adolf Aarnon kanssa toisena paikkakuntalaislähettöisenä ilmailun historiaan päässyt Eero Erho vietti viimeiset aikansa tyttärensä Elna Sundiuksen luona New South Walesissa, Dulwich Hillsissä, ja kuoli pari vuotta vaimonsa jälkeen 1978.

Esko Pietilä

Lähteinä: Tyrvään Yhteiskoulu 1904-1954. Janarmo: Varhaisilmailumme. Pietilä: Kotiseutumme muistot. Saloniemi: Tyrvään Voima 1908-1948. Helsingin Sanomat, Sidney News, Brisbane News, Aamulehti, Tyrvään Sanomat, Laskuvarjourheilu, Suomen Kuvalehti.

Kirjoittaja kotiseutuneuvos Esko Pietilä on syntynyt Tyrvällä 1928.

Monipuolisena taitajana hän on ansioitunut mm. Tyrvään seudun Museon museonhoitajana, laajasti käytettynä konservoijana sekä kotiseututyöntekijänä, -tietäjänä ja -kirjoittajana.

**Tehdäänkö
SINUN KAUPAT™?**

Sen jälkeen me
käärimme hihamme.

SINUN KAUPAT™ on maksuton asiantuntija-
palvelumme, jolla kartoitamme tarpeesi ja
toiveesi perinpohjin. Kun haluat saada
asuntosisi myytyä, soita meille. Sen jälkeen saat
palvelukseesi Suomen tehokkaimman myynti-
organisaation ja asiantuntevimmat myyjät.

Sinua lähimmän toimipisteen yhteystiedot
löydät kätevästi osoitteesta
www.huoneistokeskus.fi

**MYYDAAN
eikä meinata**

Arto Vormisto, myyntipäällikkö, LKV
Puh. 0207 80 2230, 0400 654 773
arto.vormisto@huoneistokeskus.fi

Nordea palvelupiste
Puistokatu 12, 38200 Vammala

Huoneistokeskus

Välityspalkkio alk. 4,27 % velattomasta hinnasta (sis. alv 22 %),
vähimmäispalkkio alk. 2.318 € (sis. alv 22 %) + asiakirjakulut.

Nordea Pankki Suomi Oyj

*Toivotamme asiakkaillemme
rauhaisaa joulun aikaa!*

Vammala, Äetsä, Punkalaidun

Nordea

**Rauhallista Joulua ja
Valoisaa Uutta Vuotta.**

 **VAMMALAN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

**2
SWAROVSKI**

*Rauhallista
Joulun aikaa*

1955 Meiltä saat myös plussaa. www.nyyssonen.fi

NYYSSÖNEN
Onkiniemenkatu 11 Vammala, puh. (03) 512 6100

Hyvää Joulua

- Maalit • Matot • Parketit
- Kaakelit • Tapetit • Liimat
- Työvälineet • Tarvikkeet...

Lähes kaikki,
mitä sisustukseen tarvitset.
Ja lisäksi...

ASIAANTUNTEVAA VÄRIALAN PALVELUA

VÄRIRASTI KY

PESURINKATU 5 VAMMALA, puh. 514 3220

Ystävällisen Palvelun Optikkoliike

Silmälääkäripalvelut
Silmälasit • Kehykset • Piilolasit • Aurinkolasit
Työnäköpalvelut • Näöntarkastukset
Ajokorttitodistukset

Puh. (03) 511 4299
www.silmaasema.fi

Ma-pe 9.30-17.30
Parillisen vkon la 9.00-13.00
Kesälauantait suljettu

SILMÄASEMA

Puistokatu 18, Vammala

Hyvää Joulua ja Valoisaa Uutta Vuotta

SÄHKÖLIIKE

Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 VAMMALA
Puh. 03-514 1311, fax 03-514 1306

Hyvää Joulua!

- * näöntarkastukset
- * piilolasisovitukset
- * ajokorttitodistukset
- * silmälääkäripalvelut
- * kuulokojeen paristot
- * laaja valikoima kehyksiä, koteloita, nauhoja

Näkemisen iloa

VAMMALAN OPTIIKKA

Puistokatu 16
Vammala
puh. (03) 511 4109